NÁT HERRMANN

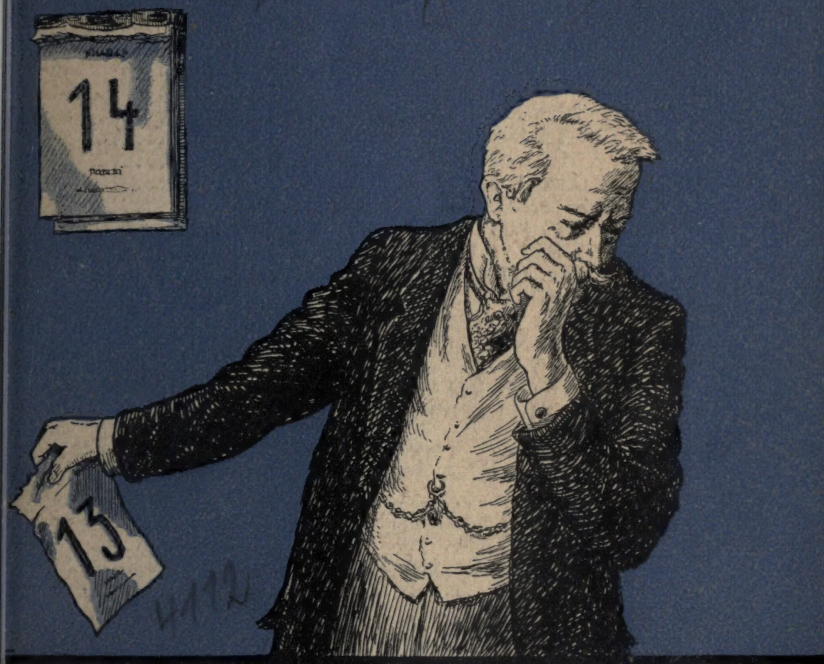

Už bez třináctky

jiné povídky nedělní.

SEBRANÉ SPISY SVATOPLUKA ČECHA

Nestárnoucí práce, které burcovaly národ k uvědomení, učily a těšily

LEŠETÍNSKÝ KOVÁŘ A MENŠÍ BÁSNĚ. 7. vydání ... Kč 28·—
PRVNÍ KNIHA POVÍDEK A ČRT. 3. vydání ..... „ 21·50
BÁCHORKY VERŠEM. 3. vydání ..... „ 15·50
VZPOMÍNKY Z CEST A ŽIVOTA. II. 2. vydání ..... „ 12·—
VÁCLAV ŽIVSA. — SLAVIE. 3. vydání ..... „ 12·50
VÝLETY PANA BROUČKA. 5. vydání ..... „ 28·—
ČTYŘI CYKLY BÁSNÍ. 4. vydání ..... „ 27·—
DRUHÁ KNIHA POVÍDEK A ČRT. 3. vydání ..... „ 12·—
VĚTŠÍ PRÓSA. I. 3. vydání ..... „ 12·—
DAGMAR. — ADAMITÉ. 5. vydání ..... „ 28·—
TŘETÍ KNIHA POVÍDEK A ČRT. 2. vydání ..... „ 14·—
TŘI CYKLY BÁSNÍ A SNÍH. 4. vydání ..... „ 24·—
VĚTŠÍ PRÓSA. III. 3. vydání ..... „ 14·—
DOPLNĚK PRÓSY ..... „ 15·—
MENŠÍ BÁSNĚ. 3. vydání ..... „ 32·—
SATIRY A RŮZNÉ ČRTY ..... „ 20·—
PESTRÉ CESTY PO ČECHÁCH ..... „ 12·—
ROHÁČ NA SIONĚ A JINÉ ZLOMKY ..... „ 20·—
POSLEDNÍ KNIHA POVÍDEK A ČRT ..... „ 13·50

Samostatně vyšlo:

PRVOTINY SVAT. ČECHA I. a II. díl... Kč 25·—, váz. „ 49·—
EVROPA ..... „ 3·—
HUMOR VENKOVA, il. Vl. Rada..... Kč 48·—, váz. „ 60·—
LEŠETÍNSKÝ KOVÁŘ ..... „ 6·—
PESTRÉ CESTY PO ČECHÁCH. II. ..... „ 15·—
PÍSNĚ OTROKA ..... „ 5·—
PRVNÍ BÁSNĚ ..... „ 5·—
RŮZNÉ ČRTY ŽERTOVNÉ I VÁŽNÉ ..... „ 4·—
ZPĚVNÍK JANA BURIANA ..... „ 4·—

Ve sbírce 10 vybraných spisů vyšlo:

I. KNIHA HUMORU..... za Kč 24.—, váz. „ 34·—
II. ČESKÉ EPOPEJE ..... „ „ 24·—, „ „ 34·—
III. KNIHA NOVEL ..... „ „ 24·—, „ „ 34·—
IV. IDYLY A BÁJE ..... „ „ 20·—, „ „ 30·—
V. KNIHA VZPOMÍNEK ..... „ „ 30·—, „ „ 40·—
VI. RŮZNÉ VERŠE ..... „ „ 26·—, „ „ 36·—

Na prodej u všech knihkupců.

NAKLADATEL F. TOPIČ, KNIHKUPEC
V PRAZE I., NÁRODNÍ TŘ. 11.

Sebrané spisy Ignáta Herrmanna.

I. **BLEDNOUCÍ OBRÁZKY.** Vzpomínky nejstarší a drobné episody z maloměstské kroniky. Vydání čtvrté. 325 stran. Kč 35·—

II. **OTEC KONDELÍK A ŽENICH VEJVARA.** Drobné příběhy ze života spořádané pražské rodiny. Vydání třináctě 1925, 424 stran. „ 35·—

III. **TCHÁN KONDELÍK A ZEŤ VEJVARA.** (Pokračování Otce Kondelíka.) Vydání deváté. 464 stran. „ 40·—

IV. **Z CHUDÉHO KALAMÁŘE.** Drobné náčrty. Vydání páté. **PRAŽSKÉ FIGURKY.** Rázové obrázky ze života. Vydání páté. **PAN MELICHAR.** Obrázek z »tiché« pražské domácnosti. Vydání páté. 453 stran. „ 30·—

V. **Z PRAŽSKÝCH ZÁKOUTÍ.** Humorist. a rázovité obrázky ze života. Vydání čtvrté. 224 stran. „ 15·—

VI. **STAŘÍ MLÁDENCI.** Humorné obrázky ze života »přespočetných«. Třetí vydání. 225 stran. „ 16·—

VII. **U SNĚDENÉHO KRÁMU.** Líčení z pražského života. Část I. a II. Vydání sedmé.

VIII. **U SNĚDENÉHO KRÁMU.** Část III. a IV. Vydání sedmé.

IX. **BODŘÍ PRAŽANÉ.** Postavičky z pražských zdí a ulic. Vydání čtvrté. 300 stran. „ 28·50

X. **RODINY A RODINKY.** Drobné výjevy z pražského života. Vydání druhé. 264 stran. „ 18·—

XI. **DVĚ PRAŽSKÉ IDYLY.** Vydání třetí. 244 stran. „ 21·—

XII. **DOMÁCÍ ŠTĚSTÍ.** Dva stínové obrazy z manželského života. Vydání třetí. 220 stran. „ 20·—

XIII. **ŽENITBA PÁNĚ KARAFIÁTOVA** a jiné povídky staromládenecké. Vydání druhé. 272 stran. „ 20·—

XIV. **PÁTÉ PŘES DEVÁTÉ.** Třicet nedělních povídek. Vydání třetí. 305 stran. „ 25·50

XV. **ZTŘEŠTĚNÉ HISTORKY.** (Chráněnka. — Pouhé smyšlenky. — Strašidelné. — „Amerikánské.“) Třetí, prohlédnuté a pozměněné vydání. 344 stran. „ 28·50

XVI. **KANCELÁŘSKÝ PRACH. — SMÍŠENÉ ZBOŽÍ.** Drobné črty z ovzduší kancelářského a kupeckého. Vydání druhé. 340 str. „ 20·—

XVII. **FOXL-VOŘÍŠEK A JINÉ HISTORKY KRATOCHVILNÉ.** Vydání třetí. 180 stran. „ 16·—

XVIII. **BURLESKY.** Vydání druhé. 228 stran. „ 19·50

XIX. **Z PAMĚTÍ STARÉHO MRZOUTA A JINÉ HISTORKY KRATOCHVILNÉ.** (Povídky o paní Angelině Knedlhansové, bývalé kvartýrské. — Mládenci a ženichové.) Vydání druhé. 294 stran. „ 14·—

XX. **O ŽIVÝCH, O MRTVÝCH.** Díl I. O literátech, umělcích a hercích. — Dvě vzpomínky zcela intimní. Vydání druhé. 256 stran. „ 24·—

XXI. **PŘÍBĚH DUŠIČKOVÝ.** Rodinná historka z let sedmdesátých. Vydání druhé. 224 stran. „ 21·50

XXII. Z NOTÝSKŮV PAVLA ČAMRDY, písaře při výpomocném úřadě. Díl prvý. 261 stran. Třetí vydání. Kč 21·

XXIII. Z NOTÝSKŮV PAVLA ČAMRDY. Díl druhý. 288 stran. Třetí vydání. „ 23·

XXIV.—XXV. VDAVKY NANYNKY KULICHOVY A CO SE KOLEM NICH SBĚHLO. Páté vydání. „ 56·

XXVI. EVIČKA A JINÉ VÝJEVY RODINNÉ. Vydání druhé. „ 18·

XXVII.—XXVIII. DROBNÍ LIDÉ. I. a II. díl. Vydání čtvrté. Cena obou dílů „ 56·

XXIX. PŘED PADESÁTI LETY. I. díl. „ 20·

XXX. PŘED PADESÁTI LETY II. díl. „ 24·

Samostatně vydáno:

KDYŽ SI NÁŠ DĚDEČEK BABIČKU BRAL. „ 4·

JÍRA ZBOJNÍK, knížka pro velké i malé. Brož. Kč 12·—, v pergamenové vazbě „ 48·

MANŽELOVA PŘÍTELKYNĚ. Žert z mladé domácnosti o jednom jednání. (Divadelní bibliotéky Pospíšilovy svazek 183., obsahuje též aktovku Karla Šípka: Starší závazky.)

TOBIÁŠKŮV ŠTĚDRÝ DEN A NĚKOLIK ŽERTOVNÝCH POVÍDEK O ZVÍŘÁTKÁCH. U F. Topiče v Praze. (Osení, knihy mladých čtenářů, svazek 19.) Třetí vydání 1915.

PŘÍBĚH JEDNOHO DNE. Všední pražská historka z doby nedávné. Třetí vydání.

VÁNOČNÍ KOLEDY. Drobné historky vánoční a sylvestrovské. Druhé vydání.

Z POVÍDEK NEDĚLNÍHO KRONIKÁŘE. Deset kratších i delších historek. 230 stran.

ARTUR A LEONTYNA. Pražský příběh z doby nedávné. 264 stran.

FELÍČKŮV ROMÁN. Dva díly. Celkem 462 stran.

K-KE-KU. Podivný přelud zrakový i sluchový a trochu mluvnice pro všeobecnou potřebu.

Překlady do polštiny:

OJCIEC KONDELIK I NARZECZONY WEJWARA. Za pozwoleniem autora z czeskiego przełożył Pawel Laskowski. (Biblioteka dzieł wyborowych. No. 257—259.) Ve Varšavě 1903. Druhé vydání 1924.

TEŚĆ KONDELIK I ZIEĆ WEJWARA. Z czeskiego przetłomaczyła Kazimiera Uhlenfeld. (Biblioteka dzieł wyborowych 736—738.) Ve Varšavě 1912.

ZJEDZONY SKLEP. (U snědeného krámu.) Do polštiny přeložil Adam Lach. »Dzennik dla wszystkich« ve Varšavě 1905.

Překlady do charvatštiny:

DOMAĆA SREĆA. (Domácí štěstí.) Dvie slike iz brašnoga života. Preložil Makso Kuntarić. »Narodne novine« v Záhřebě, září-listopad 1905.

OSVETA ZALJUBLJENOGA I DRUGE HUMORESKE. V Záhřebě 1917.

Do holandštiny:

VADER KONDELIK EN BRUIDEGOM WEJWARA. Kleine gebeurtenissen uit het leven van een Pragergezin. Naar het Boheemsch door S. J. Barentz-Schönberg. Geautoriseerde uitgave. Amsterdam, H. I. W. Becht 1909.

SCHOONVADER KONDELIK EN SCHOONZOON WEJWARA. Kleine gebeurtenissen uit het leven van een Prager familie. Naar het Boheemsch door S. J. Barentz-Schönberg. Geautoriseerde uitgave, Amsterdam, H. J. W. Becht 1911.

MIJNHEER MELCHIOR. (Pan Melichar.) Geautoriseerde vertalin van Jo Arenberg. V amsterodamském denníku Het Volk v listopadu 1912.

KINDERLOOS. (Bezdětná.) MIJNHEER MELCHIOR. (Pan Melichar.) Naar het Boheemsch van Ignát Herrmann (Schrijver van Vader Kondelik en bruidegom Wejwara, enz.) door S. J. Barentz-Schönberg. Geautoriseerde uitgave. 185 stran. Amsterdam. H. J. W. Becht, v listopadu 1914.

DE IDYLLE VAN MIJNHEER POTÁPKA. V denníku Het Volk. Amsterodam 1923.

Do slovinštiny:

OČE KONDELIK IN ŽENIN VEJVARA. Z avtorjevim dovoljenjem poslovenil Stanko Svetina. »Narodni Dnevnik« v Celju (Štyrsko), 1910.

TAST KONDELIK IN ZET VEJVARA. (Tchán Kondelík a zeť Vejvara.) Poslovenil Stanko Svetina. »Narodni Dnevnik« v Celju (Štyrsko), v podzimu 1910.

IVANČKOV SVETI VEČER IN NEKOLIKO VESELIH POVESTIC O ŽIVALCAH. (Tobiáškův štědrý den atd.) Prevel iz češčine dr. Fran Bradač. Lublaň 1923.

KAKO SE JE KULICHOVA NANINKA MOŽILA IN KAJ SE JE OKOLI NJE SPLETLO. (Vdavky Nanynky Kulichovy.) Poslovenil Dr. Bradač. Ig. Kleinmayr & Fed. Bamberg v Lublani. (V tisku.)

Do franštiny:

MONSIEUR KONDELÍK ET SON FUTUR GENDRE. (Otec Kondelik a ženich Vejvara.) Přeložil J. L. Chollet. »Gazette de Prague« 1923.

Do němčiny:

HERR MELCHIOR. (Pan Melichar.) DER FRATER AUS PODSKAL. (Fráter z Podskalí.) DER TONI LIEFERT. (Tonda odvádí.) Deutsch von Johann Michael. »Prager Zeitung« 1896—7.

VATER KONDELIK UND BRÄUTIGAM WEJWARA. Kleine Episoden aus dem geordneten Haushalte einer Prager Bürgerfamilie. Autorisierte Übersetzung aus dem Böhmischen von Luise Tluchoř. Berlin, Dr. Franz Ledermann, 1907. Dva svazky.

SCHWIEGERVATER KONDELIK UND SCHWIEGERSOHN WEJWARA. Autorisierte Übersetzung aus dem Böhmischen von Luise Tluchoř. Berlin, A. W. Hayn's Erben, 1911.

AUSGEWÄHLTE GESCHICHTEN von Ignát Herrmann. Autorisierte Übersetzung aus dem Böhmischen von Annie Aufedníček. (Slavische Romanbibliothek, Band X.) Prag, Verlag von J. Otto, 1908.

ZWEI PRAGER IDYLLEN. (Dvě pražské idylly.) Přeložila Klára Hübschová. »Union« v Praze, únor-květen 1910.

HÄUSLICHES GLÜCK. (Domácí štěstí.) Autorisovaný překlad Em. Schicka. »Union« v Praze, 1911. Též samostatně nákladem Ed. Beauforta.

FOXL-SPITZ und andere kurzweilige Geschichten. (Foxl-Voříšek.) Autorisovaný překlad Viktora Nesslera. »Union« v Praze, prosinec 1913 — březen 1914.

SEBRANÉ SPISY

IGNÁTA HERRMANNA

LIBRARY
SEP 8 1912
UNIVERSITY OF TORONTO

DÍL XXXI

MUŽ BEZ TŘINÁCTKY

A JINÉ POVÍDKY NEDĚLNÍ

PG
5038
H45
1905
díl 31

V PRAZE

NAKLADATEL F. TOPIČ KNIHKUPEC

MUŽ BEZ TŘINÁCTKY

A JINÉ POVÍDKY NEDĚLNÍ

Napsal

IGNÁT HERRMANN

V PRAZE

NAKLADATEL F. TOPIČ KNIHKUPEC

Právo překladu
do všech jazyků, jakéhokoli zdramatisování
neb zfilmování a všechna práva vůbec autor
si vyhrazuje.

Tiskem České grafické Unie a. s. v Praze 1926.

Milému starému příteli

FERDINANDU SCHLÄGROVI

v upřímné oddanosti věnuje

V srpnu 1926. *I. H.*

MUŽ BEZ TŘINÁCTKY

A JINÉ POVÍDKY NEDĚLNÍ

Muž bez třináctky.

Slečna Hedvika, šestnáctileté poupě, byla se právě vrátila do rodiny z kláštera velmi zbožného řádu ženského, který se obíral vychovávaním děvčat. Skoro mi jí bylo líto, jak byla vycepována ku předčasné, nepřirozené vážnosti, jak skoro čišela pedanterií, která vás mrazí u stvoření tak mladých. Avšak — byl jsem přesvědčen v nitru svém — život ti zase vrátí přirozenost a humor, milé dítě! Ten klášterní nátěr spadne; neníť ani ohnivzdorný, ani nepromokavý.

Vykládala z tlumoku nějaké knihy, sešity, školní práce, a všiml jsem si, že na všech těch věcech se opakuje táž číslice: 23.

„Co to znamená, slečno Hedviko?“

„Moje klášterní číslo. Byla jsem poslední — nejpozději jsem se přihlásila. Byly jsme tam označeny jenom číslicemi.“

„Třiadvacet vás bylo?“

„Nikoli, jen dvacet a dvě.“

„A kterak tedy že máte číslo třiadvacáté?“

„V našem klášteře nebylo a není chovanky s číslem třináctým.“

„Tak tedy po dvanáctce...“

„...následuje čtrnáctka.“

„Podivná pověra!“ usmál jsem se.

„V našem klášteře nebylo pověr,“ odtušila slečna Hedvika vážně. „Ale třináctka je neblahé číslo.“

„Je prostě počátkem druhého tuctu.“

Slečna Hedvika podívala se na mne pohledem nesmírně káravým.

Ale teď se ozval její strýc, statný bezmála padesátník, majetník továrny z blízkého okresního města, který milým příbuzným byl přivezl plný kočár vánočních dárků.

„Nezlobte Hedvičku, příteli. Vždyť víte, jaký má význam třináctka u tabule, o štědrém večeru, o svatbě — a tak dále. Ale povím vám, že jsem se setkal s mužem, který se snažil, aby třináctku vůbec vymazal ze svého života. Chcete si poslechnout?“

„Počkejte, počkejte, švaře,“ volala domácí paní, „doleju poháry a chci také poslouchat.“

Spěchala do vedlejšího salonu, studeného jak psinec, který jim v zimě sloužil za lednici, přinesla čerstvé dvě láhve, nalila a usedla do lenošky.

„Vypravujte, švaříčku.“

„Když jsem se v Praze vyučil,“ započal továrník Záhora, „a když jsem vychodil kupeckou

školu, teprv jsem viděl, že mně počátek života nastává. Uchytit se, uchytit! Honem nějaké třicetizlatové místo. Víte, tehda bylo třicet zlatých měsíčně vrcholem mých přání. Nu, měl jsem nějakou oporu v jistém obchodníku, příteli naší rodiny. Sám sice nepotřeboval nikoho, měl malý závod, ale doporučil mne. Popsal pečlivě svoji navštívenku a řekl mně: ‚V závodě Koryndy & spol. jest uprázdněno místo skladníka. Korynda je starý můj přítel, rostenec, učili jsme se spolu. Ale je svrchovaný čas. Jděte k němu ještě dnes.‘ — Nešel jsem — b ě ž e l jsem. Víte snad, jak je člověku, který hledá místo a má konečně doporučení v kapse. Každá vteřina mu znamená existenci. — V závodě nebylo šéfa Koryndy. Odkázali mne na zítřek. Ah, co všechno se může státi do zítřka! Dnes, dnes! Vyšed z pisárny vyptal jsem se domovníka, kde pan Korynda bydlí. Tam a tam. K němu! — Udýchán stanul jsem ve druhém patře zasmušilého domu v Krakovské ulici, zazvonil jsem. Otevřela mi ženština, hospodyně — pan Korynda byl svoboden.

‚Mohu mluviti s panem Koryndou?‘

‚Pán spí.‘

Podivná věc. Bylo deset hodin dopoledne. Obchodník!

‚Kdy bych zastal pana Koryndu v závodě?‘

‚Pán dnes do obchodu nepůjde.‘

Půda pod nohama se mi zaviklala.

‚Mohl bych tedy snad přijíti později, až pan Korynda vstane?‘

‚Pán dnes nevstane. Až o půl noci. Ale máte-li něco nutného, jděte do závodu, k panu Pávkovi, jeho společníku.‘

Letěl jsem se schodů, letěl jsem opět do písárny firmy. Hořel jsem spěchem a chvěla se ve mně každá čiva nejistotou, obavou, že již jdu pozdě.

‚Mohu mluviti s panem Pávkem?‘

Odkázali mne do jakéhosi přístěnku, v němž věčně hořel plyn. To byl kabinet pánů šéfů. Přednesl jsem svoji žádost, odevzdal jsem visitku svého protektora a poznamenal jsem nesměle, že jsem byl u pana Koryndy, ale že jsem ho nezastal.

‚Šel jste marně,‘ odpovídal pan Pávek. ‚Dnes je třináctého.‘

Nerozuměl jsem mu, ale bylo mi to jedno. Jen když místo posud není obsazeno. — Pan Pávek byl vlídný muž, ptal se, mám-li vysvědčení. Podal jsem mu všechny své doklady, kolkované a dle tehdejšího zvyku pečeťmi opatřené. Prohlížel, kývl hlavou a promlouval přívětivě:

‚Víte, pokud se týče přijímání personálu, vyhradil si to pan Korynda, nepletu se mu do toho. Mám zase své. Ale líbíte se mi, vysvědčení jsou hezká — přimluvím se za vás. Přijďte zítra, najdete mého společníka...‘

Teď se podíval na jedno vysvědčení — po-

slední, z obchodního učiliště — a lusknuv prsty zvolal:

‚Chyba, mladíku. Nenamáhejte se. Nebude z toho nic. Máte nehodu!“

Vzhlédl jsem k němu uleknut, srdce mi zabušilo!

‚Toto vysvědčení má datum t ř i n á c t é h o – je konec. Pokuste se jinde.‘

A podával mi papíry. Sáhl jsem po nich chvějící se rukou, ale sáhl jsem vedle; měl jsem oči plné slz, všechno přede mnou se mihalo. Pan Pávek podíval se na mne a patrně se slitoval. Klepl do stolu a řekl náhle:

‚Víte co? Dojděte k řediteli ústavu, zaplaťte si nový kolek a požádejte, aby vám napsal nové vysvědčení, s jiným datem. Dvanáctého nebo patnáctého, lhostejno, ale třináctka tam nesmí zůstat. Opatřte si to bez prodlení, možno-li.‘

Nepídil jsem se po vysvětlení, nemohl jsem vyslýchati nastávajícího principála — jak jsem doufal — vlastně jsem o tom ani nepřemýšlel. V tu chvíli totiž. Až později mi to vrtalo mozkem. — Ředitel ústavu ochotně mi přepsal vysvědčení, druhý den jsem je předložil panu Koryndovi & spol. s ostatními papíry, a byl jsem přijat. — Pět roků setrval jsem v tomto závodě, pět krásných mladých let, zcela spokojen, a šéfové byli spokojeni se mnou. — A poznal jsem dokonale pana Koryndu. Byl to dobrý muž, ale podivín. Hned od počátku upjal jsem pozornost

k oné číslici, která se mně mohla státi tak osudnou. A znenáhla jsem poznával její divný vliv na principála Koryndu, jehož významu však jsem nechápal. Třináctého dne v měsíci jsme ho nikdy v závodě neviděli. Toho dne vůbec nežil. Pracoval před ním do pozdního večera, do noci — pak spěchal domů, ulehl a nešťastné datum přespal. Probouzel se o půl noci, s počátkem dne čtrnáctého, vstal, posnídal a dal se do práce, kterou si již o den dříve byl připravil. Žádná věc v našem závodě nesměla být označena třináctkou. Žádný kus našeho zboží nestál třináct krejcarů nebo třináct zlatých. Na útržkovém kalendáři nesměla se objeviti třináctka. Ve knize snímků nenalezli jste ani jediného dopisu s datem třináctého. Korespondent datoval vždy o den později. Třináctá strana obchodních knih zůstávala nepopsána — příčná čára činila ji neplatnou. Nepodepsal kvitance s kolkem třináctikrejcarovým. Kdyby mu byl kdo nabízel stovku za třináct zlatých, nekoupil ji. — Nu, co bych to vypočítával: třináctku nechtěl viděti, nesměla se před ním vysloviti. Nikdo neznal původ tohoto odporu, té nenávisti ke třináctce, ale všichni jsme mu co nejopatrněji vyhovovali. Podrážditi jej v té věci znamenalo odchod ze závodu. Ani společník jeho Pávek nevěděl, v čem to podivínství kotví.

Nejdráže nám přišla zpropadená třináctka, když pražská obec zařídila nové číslování, když

přibíjela orientační tabulky na domy. Dům, v němž po léta byl závod Koryndy & spol., dostal — třináctku. Tehdáž byl Korynda rozčilen, rozrušen, téměř nepříčetný. Na léta, snad nadosmrti má býti jméno firmy, j e h o jméno, spojeno s t ř i n á c t k o u! Na účtech, na obálkách, na razítkách, ve všech oznámeních v novinách, v cennících, v adresáři má vedle jeho jména řváti nenáviděná třináctka. Nesnesl toho. Ač jsme měli neobyčejně výhodné místnosti, na ráně, laciné, přístupné — Korynda vypověděl a stěhovali jsme se ještě před vypršením termínu. Představte si, co znamená stěhování závodu obchodního. Kdo nezažil, nepochopí. Tehdáž mírný pan Pávek kladl zoufalý odpor, ale marně. Korynda odpovídal, že se s ním rozejde, nepovolí-li. A marně při té příležitosti se namáhal pan Pávek, aby pronikl tajemství třináctky, aby její kouzlo nějak zažehnal. Korynda mlčel.

Až jednou... Korynda na smrt onemocněl. A jednoho dne přišel do pisárny lékař s vážnou tváří a řekl Pávkovi:

„Pane, připravte se na nejhorší. Váš společník — zdá se mi — je ztracen. Máte-li s ním co spořádati, má-li nějaké obchodní záležitosti u sebe — navštivte jej, zítra by snad bylo pozdě!“

Pan Pávek mne zavolal do svého přístěnku a otázal se: ‚Nebojíte se nákazy, Záhoro?‘ — Nebál jsem se ničeho. — ‚Půjdete se mnou k panu

Koryndovi, abych měl svědka, kdyby se jednalo o něco důležitého.‘

Byla to smutná návštěva. Pan Korynda ležel v ohni, blouznil, stenal, a zase upadal v ochablost a skoro v bezvědomí. Chtěli poslati pro kněze, ale nebyl by ho poznal, nebyl mu nic platen. Pan Pávek hleděl soucitně na nešťastného druha, ale pak — přemáhaje se — sedl ku psacímu stolu u okna a pořádal listiny, které se týkaly obchodu. Pracovávalť Korynda horlivě i doma. Pávek rovnal, spisoval, aby se v prvním zmatku po smrti nic neztratilo. Sepsal o tom seznam, dal jej podepsati lékaři a mně, jako svědkům. Byly tam i nějaké peníze. A když chtěl seznam opatřiti datem, otázal se roztržitě:

‚Kolikátého máme dnes?‘

‚Třináctého!‘ vyhrkl jsem.

Na to slovo vzchopil se náhle pan Korynda, opřel se, vytřeštil oči a zvolal žvatlavě jako dítě, ale v nesmírném rozčilení:

‚Třináctého? T ř i n á c t é h o ! Ne — dnes ne, dnes ne! — zítra, ale ne dnes!‘

A zase klesl do podušek.

Utichli jsme, nemluvili jsme dále. Bylo mně, jako bych se byl dopustil zločinu, že jsem to datum vyslovil. Jen pan Pávek po chvíli tichounce počal přebírati nějaké papíry, notýsky a staré dopisy v otevřené zásuvce Koryndova stolu. A tu, vyhrábnuv něco a prohlédnuv to, vyvalil oči a přitiskl dlaň na čelo, jako by chtěl říci:

‚Ach, teď chápu!‘

A mlčky mi papír podal, starý to list, v záhybech svých skoro již se rozpadávající. A četl jsem:

Blahorodý pane!

Ani tentokráte nemohu odpověděti jinak než záporně a snažně Vás prosím: nenaléhejte na mne již! Jsem nešťastna při pomyšlení, že Vám nezvratné mé rozhodnutí způsobí lítost, snad i bolest, ale neklamte se, že byste ve spojení se mnou byl šťasten. Neboť konečně tedy musím Vám vyznati, že srdce mé náleží jinému a náleželo dávno před tím, než jste mne neblahou pro Vás náhodou seznal. Zapomeňte na mne a buďte zdráv a šťasten s jinou, již zvolíte za družku života svého.

V povinné úctě

Růžena Kovářova.

V Praze, 13. listopadu 1866.

Vedle toho dopisu byl v obálce složen výstřižek ze starých nějakých novin:

‚Sňatek manželský uzavřeli dne 13. ledna slečna Růžena Kovářová a Jaromír Sykyta, městský inženýr.‘

To bylo rozluštění třináctky Koryndovy!

Tiše vložil pan Pávek osudný dokument do

zásuvky a pozdě v noci odešli jsme od umírajícího Koryndy.“ —

Domácí paní poslouchala s nesmírným napětím, slečna Hedvika s hlavou skloněnou, jako v hlubokých myšlenkách. Nemohl jsem potlačiti otázku:

„A zemřel Korynda do rána, pane Záhoro?“

„Ne. Byla to krise — snad jej zachránilo moje neprozřetelné zvolání. Ani umřít nechtěl třináctého! Šťastně krisi přečkal, ráno nastal obrat, Korynda se uzdravil. Je živ, zdráv a — ženat.“

„A!“ vyhrkl jsem. „Oženil se?“

„Ano. A nenáviděná třináctka se mu podivně vymstila. Když jsem byl posledně v Praze, dověděl jsem se, že se mu právě narodilo — třináctého dítě. A jsou všechny zdrávy. Myslím, že s ním nebude řeči, pokud číslici tu nepřekoná.“

Domácí paní pohlédla na svaka, jako by mu chtěla další slova na rtech umlčeti. Vždyť tu bylo dítě, Hedvika! Ale slečna Hedvika pozdvihla nyní hlavu, a hledíc velikýma očima na strýce, vážně, jako po dobré rozvaze pronesla:

„Není snad vyloučeno, že se mu to podaří? A přála bych mu toho ze srdce. Neboť třináctka je skutečně číslo neblahé.“ (Psáno r. 1896.)

Mimo svět.

Celým světem byl panu Petrusovi malý krám v Karmelitské ulici na Menším městě Pražském, v němž po čtyřicet roků prodával drobné svoje zboží. Tenkráte, když se etabloval, započal se zbožím krátkým, jak sám říkával, ale vlastně to bylo pouhé niťařství. Ta malá přadenka nití a bavlny, vystrkující hlavičky z lesklého černého papíru se zlatým tiskem, psaníčka jehel a špendlíků, balíčky různých knoflíčků a čamrd, dráty k pletení, ocelové i silné dřevěné, háčky — a steré jiné potřebnosti pro ženské, vše leželo v úzkých přihrádkách narovnáno, jako by tu bylo odjakživa a navždy. Zatím však se to zboží stokráte vystřídalo, stokráte se každá příhrada, každá zásuvka znova naplnila, aniž to kdo pozoroval, aniž byla kdy jaká změna patrna.

Paničky a děvčata, služky a hokynářky vstupovaly do krámku páně Petrusova a vycházely, aniž se zdálo, že něco odnášejí. Co tu nakoupily, ukrylo se snadno v kapse, v rukávníku, v moš-

ničce, a tak vypadalo to, jako by pana Petrusa jenom navštěvovaly, aby se zeptaly, jak se má, co dělá.

Že skutečně prodává, bylo vídati o poutích, před vánoci, o masopustě, ale hlavně za dnů svatojanských, kdy kupující ženy odcházely s většími balíčky.

Niťařství to bylo původně. Ale později, když se kupci tázali na toto neb ono, seznal i pan Petrus, že je doba nějak živější a že nutno přidati do kroku, aby se neomeškal. Vždyť na všech stranách vyrůstala konkurence a byla by umačkala nepatrný krámeček páně Petrusův, kdyby se bodrý muž nebyl odhodlal zásobiti krámek zbožím rozmanitějším. Bránil se dosti dlouho, ale konečně povolal truhláře, dal svoje regálky nastaviti až do stropu, opatřil si žebříček, a brzy potom byl krám naplněn nejrozmanitějším zbožím novým: stávkovým, látkami, hotovými kazajkami pro ženské i zástěrami, mužskými nákrčníky a kapesními šátky. Ještě později zaměstnával několik švadlen, které mu robily prádlo i laciné cajkové oděvy pro dělníky.

Tou dobou již stával se panu Petrusovi krámeček těsným. Již se do něho sotva vešlo, co měl na prodej, a vešlo-li se, leželo jedno na druhém, což zdržovalo pana Petrusa při nabízení zboží a při prodeji.

Ztrávil mnoho bezesných nocí a konečně

zašel k domácímu, aby s ním něco důležitého vyjednal. Ukázalo se brzy, o čem vyjednával.

Z krámku vedly dveře do neveliké světnice, kde bydlil pan Petrus s chotí a s dvěma dětmi, synem a dcerou. Světnice měla jediné okno na ulici, takové starodávné, široké, oživené po celý rok spoustou květin, které pan Petrus velice miloval. Ze světnice zas nazad vedly dveře do malé kuchyně, kteráž měla okno a východ na dvůr. V tom bydlil pan Petrus bezmála již třicet let.

Bylo mu ouzko při pomyšlení, že má toto útulné bydlo opustit, ale nebylo pomoci. Závod rostl. Jeho někdejší obchůdek byl již obchodem, úzký krámek musil se někam rozšířit — a nebylo možno jinam, než kde byla světnice.

To bylo příčinou návštěvy páně Petrusovy u domácího. Na pavlači ve dvoře se uprázdnil byt — poprvé zas po dvaceti letech a jenom smrtí bývalého nájemníka — pan Petrus po dlouhých úvahách se rozhodl, že byt najme. Proto šel k domácímu.

„Pane domácí, vzal bych ten bytek na pavlači.“

„I bože, pane Petruse, to jsem rád; nebudeme muset zvykat na cizího,“ těšil se domácí. Ale náhle si vzpomněl:

„A co pak s tím vedle krámu?“

„To je právě to,“ vraštil pan Petrus starostlivě čelo. „To bych rád přibral ke krámu. Bu-

dete-li srozuměn, abych vyrazil tu příčku a abych si z okna udělal výkladní skříň...“

A hleděl pln očekávání, co domácí řekne.

„Staframente, pane Petruse,“ povídal v rozpacích domácí. „To znamená hýbat domem. Opravdu vám krám nestačí?“

„Už nestačí, pane domácí,“ mluvil pevně pan Petrus. „Nestačí. Taky jsem se tomu chtěl ubránit, dlouho jsem se uskrovňoval, ale nejde to. Ten pokojík potřebuju na rozšíření. A to víte — nerad bych odtud šel — jsem tu třicet let — vždyť je to můj celý svět — nic jiného neznám než svůj krám a váš dům...“

A vyrážel mu pot na čele, když hleděl na domácího, zdali neřekne, že si v domě bourat nedá. Avšak domácí svolil. Za čtvrt roku bydlil pan Petrus na pavlači, příčka mezi krámkem a pokojíkem zmizela, krám byl teď zdvojnásoben, v nové polovici novými regály opatřen, z kuchyně zřízeno skladiště bedniček a krabic, okno na ulici se změnilo ve výkladní skříň.

Pak zase uplynulo deset let. Pan Petrus v té době zásobil se i zbožím ozdobným, brašnami, kabelkami pro dámy, tobolkami na peníze a na doutníky, hůlkami, deštníky a slunečníky, vějíři, alby, památníky a sterými předměty jinými.

Zemřel starý domácí, bezdětek, zemřela pak i vdova jeho, pan Petrus koupil od dědiců dům a byl šťasten. Ten dům byl mu opravdu celým

světem. Nechodil do hostinců, ani do kaváren, vězel celý den a celý rok v krámě, pilně pracoval, zaučoval svého dospívajícího syna, ukládal na věno pro dceru a jedinou jeho procházkou byla v neděli a ve svátky cesta do Chotkových sadů a odtud nazpět, domů do Karmelitské ulice.

Všedního dne nikdo ho nespatřil na ulici, leda když rovnal něco ve výkladních skříních.

Jen jednou vyšel, zvědavostí puzen, na náměstí Radeckého, do ulice Mostecké a skoro až na počátek samého mostu Karlova. Doslechl, že se tam kutí cosi neobyčejného.

Stavěli tramvaj.

Podíval se na tu práci pan Petrus, potřásal hlavou, vraštil čelo, a když se vracel domů, potkal několik známých.

„Nevím, nevím," pronášel starostlivě, ba nevrle, „co s touhle novotou. A co pak se nyní stane s drožkáři a fiakristy? Převezme to magistrát?"

Pak šel dobrý staroch do svého krámu a budoucně při svých vycházkách do Chotkových sadů ubíral se velikou zacházkou, aby neviděl koleje tramvajové. Protivily se mu.

„S tím bude mít Praha mnoho mrzutostí," říkával přesvědčivě. Myslil to sice jinak, ale uhodl. Měla pak Praha právě s tím kusem tramvaje mrzutostí dost.

Táhlo mu již na sedmdesátku, panu Petrusovi, když se těžce roznemohl. Snad poprvé

v životě. Bylo to velice vážné, ba nebezpečné — pan Petrus vyležel několik neděl a pomaloučku se zotavoval. Byl netrpěliv, nemohl se dočkat chvíle, až zase vstoupí do krámu, do svého světa.

„Holenku," řekl mu lékař, „s tím je konec. Tam nechte syna, ať on se ohání. Beztoho jste se roznemohl jen z té neustálé práce a z průvanu — nejste mladík, musíte si odpočinout. Teď jen chodit na vzduch, ale pomalu, dobře papat, dobře bumbat — skleničku plzeňského a pak dál třeba dvě. A nic nedělat! Procházet se!"

„Však už se těším na Chotkovy sady," usmál se trpně pan Petrus.

„Co vás napadá, pane Petruse, Chotkovy sady! Do kopce! Nic to! Po rovině musíte chodit — trochu do města, a mezi lidi, abyste se povyrazil..."

Tak jednou v pondělí po obědě, právě kdy se pan Petrus cítil neobvykle svěží, oblékl se pečlivě, paní Petrusová ovázala mu šátek, podala mu hůl a vyprovodila jej před dům. Pan Petrus nějak bolestně se podíval na svůj krám, přelétl zrakoma celý dům, vzdychl, otočil se a volně stupal Karmelitskou ulicí k Újezdu — tam daleko, do neznáma...

Bylo již k večeru, pan Petrus se nevracel. Stará jeho družka byla plna starosti a starosti ty se stupňovaly v úzkost, když manžel posud

a posud nepřicházel. Již vyslala posly na všecky strany — —

Tu konečně volnými kroky se blížil starý pán. Byl chůzí všecek zčervenalý, ale jeho čelo bylo zachmuřeno.

Vystoupil do patra, svlékl se, usedl a zadíval se oknem na dvůr, kde stál košatý strom.

„Kdes chodil tak dlouho, starouši?“ tázala se paní Petrusová.

„Daleko jsem byl, manželko milá, daleko,“ odpovídal pan Petrus. „Byl jsem za vodou, na druhé straně.“

A odmlčel se. Potom, vzhlédnuv k choti, pokračoval:

„To se to mění, manželko, jako by to letělo. Šel jsem Novými alejemi* — ale už tam nejsou stromy, milá manželko. Jenom u kláštera Voršilek takové dva nepatrné! A považ si, lavičky tamodtud zmizely! A taky jsem viděl na břehu to Národní divadlo — a proti němu je nějaký palác s kavárnou a — vápenice zmizely, a všecko je jiné, než jak bývalo. A tramvaj jezdí sem tam — sem tam, až sluch a zrak přechází. Mění se to, tuze se to mění — — A už tam víckrát nepůjdu, nehodím se do toho... A můj Bože, kdy pak jsem tam posledně byl...? Jak je tomu dávno? Tenkráte, když tam byly ty barikády...“

---

* Třídou Ferdinandovou.

Pan Petrus svěsil hlavu a zádumčivě vzpomínal. Připadalo mu, že je to nedávno, a zatím bylo uběhlo celých čtyřicet let, neboť pan Petrus od roku osmačtyřicátého nevkročil na most, nepřešel po něm, nepáchl na Staré město... Jeho celým světem byl jeho krámek v Karmelitské ulici. (1894.)

Terno.*

Zdálo se, že malý ten domek ve Václavské ulici v Podskalí je tak silně vkořeněn v půdu, z níž vyrůstal, že ho nikdo z ní nevyrve. Snad ani nebyl tak příliš stár, ale vypadal jako staletý. A sám o sobě tvořil ostrůvek. Náhle jednoho rána spatřili mimojdoucí, že kryt je strhán; půda zahalená po včerejšek lidským zrakům starým, téměř zčernalým šindelem, byla obnažena. Do chladného vzduchu čněly šikmé trámce krovu, šedivé a očmoudlé, přepásané latěmi, z nichž vyčnívaly hranaté hřeby šindeláky. Nestálo za to vytahovati je kleštěmi. Smutně trčel průhledný, mřížkovaný ten krov, a jako by se chvěl zimou. Bylo patrno, že tu ne-

* Podnět k této črtě dala mi † paní Hana Kvapilová, vypověděvši mi r. 1895 několika slovy příběh šťastné lutristky kdesi z okolí ulice Václavské, v níž tehda manželé Kvapilovi bydlili. Závěrečná slova Vančurové uvedl jsem beze změny, jak je paní Kvapilová slyšela a mně opakovala, vyzývajíc mne, abych „z toho udělal nedělní povídku" pro Nár. Listy. Učinil jsem tak. *Autor.*

běží o správu, ale že to jest počátek zkázy starého domku. Kdo šel mimo v poledne, viděl, že i vazba jest již roztrhána a snesena. Přihlédl-li blíže, shledal, že celý domek jest opuštěn, vystěhován. Do večera serváno bylo všechno trámoví. Druhý den počaly se rozpadávati zdi, vytrhány rámy oken i opažení dveří, a za týden naznačovala jen křivá, hrbolatá, mezerovitá dlažba, lišící se ode vší dlažby ostatní, že zahlazuje stopy něčeho bývalého. Činil ten různý kousek dlažby dojem, jako by tu býval spáchán zlý skutek. Jako kdesi v lesním údole nebo v zákoutí staré strašidelné zahrady kousek zkypřené, na rychlo zdupané země prozrazuje, že tam byla spáchána vražda a zahrabána mrtvola zabitého.

Teď, po letech, je nerovná ta dlažba dávno tisíci kročeji mimojdoucích a těžkými koly vozů zadupána a srovnána, že se nijak neliší od svého okolí, a kdo tamtudy dlouho nešel, ani si neuvědomuje, že tu zmizel s povrchu domek, jako nepohřešujeme někdejšího „Bělohradu“, rovněž ostrůvku podobného, který ještě před dvacíti lety vystupoval před Šítkovskými mlýny do ulice Myslíkovy.

Avšak tehda, před lety, žil celý ten domek plným dechem veselý život starého sice, avšak čilého výměnkáře. A zejména v jednom jeho polosklepním bytě bylo rušno od rána do večera. Ba někdy dlouho do noci.

Byly to dvě světnice, každá o jednom okně. U okna druhého ode vrat ozývalo se od jitra do noci třískání do kamene nebo tupé rány jako do dřeva. Vytloukal tam mistr švec kůži nebo zarážel floky do podešvů. Přikrajoval, lepil nevonným ševcovským mazem, voskoval a fidloval, až byla radost podívati se. Proti němu seděl na třínožce tovaryš, mladý, vytáhlý človíček, nejspíše pouhý vyučenec, a mezi oběma učeň Váša. Měli chudáka Vaška oba tak po ruce. Tu slízl pohlavek od mistra, tu zas od pomocníka, který si liboval, že konečně podobnému vychovávání navždy ušel a že teď sám důstojenství své vlastnoručními pohlavky smí osvědčovati.

U prvního okna, v jizbě, která sloužila za kuchyni, jídelnu i ložnici zároveň, otáčela se rovněž po celý den u necek mistrová. Jí přisluhoval nějaký dívčí výrostek; nebylo zřejmo, je-li to služka nebo holka z přízně, která je v Praze na zkušené a která se učí ‚na prádlo'. Mistrová totiž prala pro lidi. Neboť sotva stačil výdělek mistra Vančury pro žaludek jeho a ženin, pro personál a pro pět krků malých Vančurat, která přes den tropila pekelný tartas pod emauzským klášterem, po případě v jeho nádvoří, k čemuž se jim výborně hodily bývalé dřevěné, šindelovou střechou kryté schody, vedoucí z Václavské ulice vedle kašny vzhůru k Emauzům.

Tak se plahočili manželé Vančurovi celý rok a po roce zas, a šlo jim k duhu. Vypadali zdravě, i ta jejich bosá, polootrhaná mládě. Jen že si tak časem postýskali na to ‚dření'. Nu, tam dole ve Václavské ulici nikdy nebylo žádných boháčů a nikdo si lehce nevydělával peníze.

Až jedné soboty... Paní mistrová, která byla zrána vyšla na trh, vracela se kolem desáté kvapem od Moráně. Ale řekneme-li kvapem, není tím dobře vystižen její spěch. Běžela skoro, ač jí nacpaný košík na ruce velmi ztěžoval chůzi; běžela s tváří planoucí, těžce oddychujíc, nikterak si nevšímala, že se jí šátek s hlavy smekl na šíji, a necítila, že se jí vzadu rozvázala zástěra. Nespadla jí, neboť na břiše ji přidržoval košík.

Doběhla domku, přeskočila několik schodů do chodby, vrazila do kuchyně, kde dívčí výrostek máchal prádlo, praštila košem na truhlu u kamen, zakopla o škopek, jak se řítila do dílny manželovy, stanula na prahu a roztahujíc proti Vančurovi všech pět pravice, vzkřikla bez dechu:

„Je to venku, Vančuro! Terno hotové!"

Vančura pustil ševcovské kladivo na podlahu a otevřev ústa dokořán hleděl na ženu vypoulenými zraky.

„Koukáš, to si myslím! Trojka, patnáctka, osmatřicítka! Tvůj svátek, Bábina leta, můj věk. Venku! Terno! Ježíš Marjá — tři dni je to venku

a já se nepodívala! Až dnes! Kriste Ježíši, svatý František Xaverius na nás vzpomněl! Nech toho prtačení, pojď se mnou pro peníze! Koukej, tohle jsem koupila na zejtřek! Teď užijeme!"

Popadla mistra za náprsek zástěry a táhla ho do kuchyně ke koši na truhle. Trhla víčkem a jala se vybírati, co koupila. Vyvalila se tučná husa, flák hověziny, dvě hlávky zelí, hrouda másla, hrouda tvarohu, mouka, cukr, káva, rýže do polévky, koření, okurky, hlavice květáku — nemělo to konce. A nezapomněla ani na — láhev punče.

„Teď užijeme za tu dřinu," mluvila ze široka, vytahujíc věci, jako by čerpala ze zlatodolu. „To nebude, pořád jen se šťouchat bramborama a zalepovat střeva trhanýma krupkama. Zatím jsem to vzala bez peněz — to víš, aby mně nedali, teď, když máme terno! Dnes ti taky něco udělám, co ty rád, koukej — jitrnice. Už je dělají, bylo svatého Václava. A večer půjdeme k Vidlovům! * To budeš mít sobotu a neděli!"

A sotva to vybalila, skočila ke staré skříni, vytrhla zásuvku, vyhrábla starou koženou tobolku a ruce se jí třásly, když hledala ve spoustě papírů šťastnou reškondu. Tu jest!

„Honem, hoď na sebe kabát a pojď. Už jsem byla v kolektuře — mají peníze, přineseme je. Pět stovek, Franto — Ježíš Marjá, p ě t s t o v e k!"

* Pivovar „u Virlů" na Karlově náměstí.

Za chvilku cupal Vančura podle ženy do kopečku k Moráni, sotvaže jí stačil, jak uháněla, a za hodinu se oba vraceli. Zas měla Vančurová plný koš věcí a měl jich také plnou náruč Vančura. Láhve s černým pivem od Virlů, novou dýmku, páčky tabáku, tříkrálového a knastru — bodejť by kouřil sprosté to roští, když vyhráli pět stovek! — metr salámu; ani na řemeslo nezapomněl a koupil i pár nových kopyt...

Toho dne u Vančurů neozvalo se již ani klepání na kameně, ani flokování. Mistr si nacpal novou dýmku a Vaška poslal pro noviny do trafiky na Karlovo náměstí. Ale klidně číst nemohl, jak byl rozčilen. Otevřeným oknem z kuchyně vycházela vůně smažících se jaternic a dušeného zelí. Vančurová dnes ‚vařila'. Ona uměla vařit, když bylo z čeho, sloužívala za kuchařku v kantýně.

Odpůldne chodili lidé pro správky na neděli. Vančura krčil rameny a říkal zákazníkům, jako by mu bylo náramně líto:

„Holenku, nemohlo se to udělat... Nebylo času... Já už vůbec... tohle příštipkářství se mně nevyplatí... začnu teď ve větším... budu dělat do krámu... samé nové zboží... Můžete-li počkat, takhle v pondělí bych to vzal do ruky, když už to zde máte... ale doporučil bych vám na tyhle prtačky támhle Cicvárka v Dřevní ulici... taky potřebuje kousek výdělku...“

Rozhodněji pohrdla posavadním svým zaměstnáním a výdělkem paní Vančurová.

„Dělej s tím, dělej, Bábi," hartusila po tučném obědě na pomocnici. „Domáchej, pověs, usuš, ať to zmandluješ a vyžehlíš. Zejtra to rozneseš, přineseš peníze, ale špinavé prádlo už od nikoho neber. Nenos mi to domů! Dost jsem se té cizí špíny naždímala. S tím je konec! Budu prát na sebe a na své. Jakživo mně tohle cizí bylo protivné! Teď začnem jinak. V pondělí půjdu a koupím šicí stroj... "

V pondělí skutečně vracela se Vančurová k poledni pyšně domů, za ní sluha z obchodu nesl na hřbetě nový, lesknoucí se šicí stroj. V kuchyni bylo vydrhnuto, necky na půdě, u okna byl připraven malý samodílný kobereček z ostřižků látek, aby na něm spočíval stroj.

Bábi seděla u kamen se založenýma rukama. Mistr Vančura seděl sice na třínožce, ale četl noviny. Jen tovaryš a Vašek poklepávali, a také se jim dvakráte do práce nechtělo. Když mistrovic terno vyhráli...!

V úterý hned po snídani vybral se Vančura z domu a chodil Václavskou ulicí, Morání a v tom cípu Karlova náměstí, kde ho nejvíce znali. Zašel si také do Vyšehradské třídy. Fučelo hezky, ale Vančura chodil s rozhaleným kabátem aby nepřikryl zlatý řetěz, který se mu klátil na vestě. Byl nový, a hodinky v kapse také — přinesla mu to žena.

„Ať jednou taky něco máš!“

A pořád hodinky vytahoval a pořád se na ně díval.

A když některý známý, pozoruje skvost Vančurův, otázal se jako maně: „To máte novy?“ odpovídal Vančura ledabyle, lhostejně:

„To bych řek'! Za šedesát! To víte, všecko člověk nemůže vrazit do precios!“

Nu, byla toho plná Václavská ulice, že u Vančurů vyhráli. Kolik, nevěděl vlastně nikdo, ale v nejbližším i širším okolí bylo odhlasováno, že vyhráli nanejmíň pět tisíc. Vypadalo to podle toho.

„Bendí se tam, bendí — brali oni hodně!“ říkali si závistivě sousedé a sousedky.

— — — — — — — — — — — — — —

Uplynuly celé tři měsíce, říjen, listopad, prosinec. Posledně o vánocích zaplál ještě plným plamenem blahobyt Vančurův. Na Štědrý den od rána do večera vycházela z okna kuchyně labužná pára, prosycená vůní hřebíčku, nového koření, zázvoru, pepře, perníku, čerstvě pražené kávy a jiných dráždivých věcí.

„Tam jedí báječné věci...!“

Ale poznenáhlu vařilo se u Vančurů míň a míň. Okna kuchyně i dílny byla pečlivě zavřena, aby teplo neunikalo, a krom toho kusy chatrných záclon zastřena, aby zraky zvědavců nemohly dovnitř proniknouti. Z ševcova podzemí ozývalo se zas důrazné vytloukání a flokování.

Mistr Vančura již nečítal noviny, nýbrž seděl shrben nad verpánkem a nevrle třískal do kůže. Sousedky pak nepřehlédly, že matka Vančurová běhá dům od domu, shání a snáší špinavé prádlo — již se v kuchyni zas vyvářelo a máchalo.

Šicí stroj zmizel od okna — putoval do zastavárny. Mistr Vančura vycházel již jen v neděli a dobře zapínal kabát. Neměl proč, aby chodil rozhalen. Hodinky s řetízkem byly dávno za šicím strojem.

A kdysi po Třech králích — právě vylévala Vančurová mydliny na ulici — šla mimo paní Markusová, která měla studenty na bytě.

„Perete zas, perete, paní Vančurová?“

„A Ježíš Marjá, proč pak bych neprala, milostpaničko?“ odpověděla Vančurová. „Líbějí poroučet? Mám si poslat? Jen hodně, Panebože, hodně.“

„No přijďte si pro to — ta nová mně tuze modří a všechno říkání je marné... Já myslela, že jste toho nechala nadobro... Povídali, že jste vyhráli...“

„Božíčku, něco jsme vyhráli — ale nic netrvá na světě věčně...“

„Je konec?“ tázala se paní Markusová skoro trochu pichlavě. „Jste hotovi?“

„A Božíčku — jsme už,“ vzdychla Vančurová.

Ale hned potom její tvář se rozjasnila blaženou vzpomínkou, kolem úst zahrál úsměv skoro tučný, pochoutný, v očích se zajiskřilo

jako pohledem na krásný, jinému neviditelný obraz, a Vančurová vděčně a bez hořkosti pronesla:

„Konec. Ale — zaplať Pámbů, milostpaní — dobře jsme se měli. Zaplať Pámbů — tuze dobře jsme se poměli...!“

A tuto blahou vzpomínku na dobré „pomění“ odnášela si Vančurka do dalšího života.

(1895.)

Minulost.

V poslední době bytování jeho na Starém městě pražském popadla Čeňka Dykytu podivná touha.

„Pryč odtud, pryč!“

V prvém okamžiku sám si nebyl vědom, kde se to puzení vzalo. Až když jednoho večera seděl osamělý u sklenice piva v obvyklé hospůdce a sledoval pracně pochod myšlenek za posledních dnů, zdálo se mu, že mu v hlavě svítá... Je nějak nespokojen od onoho krásného odpůldne nedělního, kdy se zas po dlouhém čase vybral, aby „revidoval Prahu“. Podnikal takové revise vždy po dlouhých přestávkách. Nebyl zrozen na turistu, ani na turistu městem ne, a měl mnoho práce, úřední i své, aby mohl hříšně plýtvati časem, jak si říkal. Unikalo mu při tom arci, že takovýto život není prospěšný ani tělu, ani duchu. Že není zdrávo, vstane-li od svého pracovního stolku v úřadovně, aby prošel co nejspěšněji několika ulicemi a uličkami a dřepl

zase ke stolku ve svém pokojíku, od něhož vstával někdy u večer, aby po několika krocích dřepl opět ke stolu v hospůdce. Nepozoroval, kterak mu při tom popelavějí tváře, kterak pleť pozbývá lesku a svěžesti, kterak mu měkne a rozplizuje se všecko svalstvo a maso na těle. Ani sám nepozoroval, kterak se stává neschopným společnosti, kterak mrzutí a kýsne. Na ledviny, na játra a na žaludek při tom ani nepomýšlel. Pomyslí na to někdy, až se mu přehoupne padesátka. Pak ovšem snad bude pozdě.

Ale onoho nedělního odpůldne do něho vjelo trochu čerstvého vzduchu. Konal „generální revisi", jak si pravil, a prošel tři pražská předměstí.

V jednom z nich zvláště se mu zalíbilo. Ah, co tu nových domů od poslední prohlídky, ba co nových ulic vzniklo! Co tu vzduchu, světla! Kterak tu svěže a čerstvo proti té dolině tam ve městě, proti té ouzké ulici, v níž obývá již patnáct let. A skoro každý dům tu má zahrádku. Ah, v této — nebo v oné ulici kdyby mohl bydleti!

Byl to neobvyklý skok v jeho myšlení. Ano, kdyby si byl vyslovil, kterak příjemno v ů b e c tu bydliti, kterak dobře j i n í tu bydlí. Ale Čeněk Dykyta hned napoprvé v myšlenkách sám sebe postavil do některého z těch domů.

A myšlenka ho neopouštěla.

A tak v něm vznikla touha: pryč odtud, pryč!

Z onoho starého bytu na Starém městě, z pokojíku, bez něhož si do té chvíle nemohl život pomysliti. A byv uchvácen, nepopustil. Pojednou viděl spoustu vad a divil se, že vše to nepozoroval již dávno. Trýznil se, že vynalézal vady nové a nové, čímž chtěl v sobě zesíliti důvody pro vystěhování, a konečně jednoho dne vstoupil ke svým domácím a rozhodně oznámil, že se postěhuje.

Podívali se na něj překvapeni, užaslí. Co ho vyhání? Chtěli v první chvíli přemlouvati Dykytu, ale vidouce na jeho tváři, jak jeho rozhodnutí jest pevné — Dykyta dobře se připravil! — nechali řečí. Podívali se na něj opětně, zpytavě, pronikavě a domnívali se, že mu rozumějí. Pan Dykyta se patrně ožení. Ano, ano, pak arci nezbývá než rozloučiti se s ním.

Litovali toho. Byl to tak dobrý, skromný, pořádný, beznáročný nájemník. Po patnáct let s ním trávili štědré večery, Sylvestry, všechny rodinné svátky a slavnosti, byl jako jejich. Ale chce odtud a nemohou ho držet.

Bylo přece trochu ouzko Dykytovi, když mu vynesli poslední kousek skrovného nábytku a když dával posavadním kvartýrským s bohem. Ale na ulici rázně vydechl, rozhlédl se na rozloučenou s povědomým tím okolím a vykročil za vozíkem, vzhůru ku předměstí. V duchu již se ocítal ve veselém, prostraném pokoji — ku podivu prostraném na nové ty stavby, kde se

dělají „pokoje“ o dvanácti čtverečních metrech — jejž byl najal, a těšil se, jak teprv nyní bude života užívati.

Podivně se zklamal Čeněk Dykyta. Měsíc ho těšila ta novota, aspoň se domníval, že ho těší. Ale po těch prvních čtyřech nedělích padala naň znenáhla divná tesknota.

Měl vše. Vzduch, světlo, slunce do pokoje, zahrádku pod okny, viděl řadu zahrad jiných, právě se rozvíjelo jaro. Ale doma, d o m a tu nebyl. Byl nově vymalován jeho pokoj, jako vytapetován, okna se otvírala do pokoje — vždy si to přával, aby mu vítr v létě okno neutrhl. Měl pěkná kamna a frýzkovou, jako jednolitou podlahu, beze spár a štěrbin — ó, krásně tu bydlil. Avšak něco mu chybělo, aniž si s počátku mohl uvědomiti, co to jest. Nikoli v tom pokoji — tu bylo vše. Ani ne v domě — nescházelo nikde nic. Okolí — okolí — —?

Až jednoho dne si náhle uvědomil, co to jest.

M i n u l o s t !

Minulost chybí všemu tomu, co jej obklopuje.

Kráčel ulicemi. Byly krásně dlážděny — ale tato dlažba byla skoro od včerejška. A teď přemítal: Vždyť jak je tomu nedávno, co všechna tato půda, nyní zastavěná, překrájená a rozhraničená ulicemi a náměstími, byla jediným téměř a volným prostranstvím, poli, lukami, přeťatými tuto silnicí, onde polními cestami,

stezičkami a pěšinkami? Jak nedávno je tomu, kdy sám chlapec prohánĕl se tu v létě, schovávaje se druhům ve zrajícím obilí, kdy trhal na pokraji vlnícího se pole modré chrpy a červený koukol, kdy těkával v podzimu po strništích s drakem? Nikde nebylo obmezení, všady bylo volno. Dívával se odtud na Prahu — v duchu před ním vystupovaly někdejší hradby — vzpomínal, kterak spěchával otec s rodinou ke branám, aby nebyly zamčeny, a kterak nejednou musili tlouci na branku a prolézali pak úzkými a nízkými vrátky ve bráně, vrátky jak u kurníku.

Vzpomínal na staré zahrady, které se rozkládaly do nedávna kolem jednotlivých usedlostí nebo vil, se starými stromy, s hustým křovím. Zmizely. Padly v oběť parcelaci, ustoupily vznikajícím čtvercům domů, stoleté kmeny byly vyvráceny i s kořáním; zmizely jednotlivé, sem tam roztroušené ostrůvky křovisk, zmizely alejky. A co na jejich místě stojí, vše je od včerejška.

V prvních dnech a po několik neděl u večer opírával se Dykyta po skončené práci o ozídku okna a hleděl do zahrádek pod sebou. Ale tento pohled byl mu vždy smutnější a smutnější. V těch zahrádkách nic nešumělo. Byly to všady malé stromky, taková nemluvňata, nic nešeptající. Zahrádky pěkně rozdělené pěšinkami, posypanými žlutým pískem, že vypadaly jako šachovnice, zahrádky ploché, mělké, beze vší

hloubky, bez tajemných koutů, bez altánů ukrytých v houští, ale s nahými, neobrostlými besídkami jak pro děti — s besídkami, které se podobaly spíše posadám pro slepice. Díval se na řady protějších a sousedních domů, odkud k němu blikala světla.

Co vypravuje vše toto okolí?

Čeněk Dykyta neslyšel nic.

Všechny ty čerstvé domy, vyvstavší náhle ze země jako udeřením kouzelného prutu, neměly ještě žádné historie. Ty zahrádky nepamatovaly ani polovinu lidského věku. Nebyl do nich zanášen bol mladých srdcí za tichých letních večerů, nebylo v nich vyhledáváno úkrytu pod košatými stromy a v hustém křoví — nebylo tu takových stromů a křů. V těch altáncích, které včera či předevčírem postavil tesař, nebylo kdysi před lety vášnivě šeptáno, nezaznívaly odtud blouznivé vzdechy, neulpívala tam ústa na ústech — nikoho není ve světě, kdo by na ně pohlížel s tklivou vzpomínkou — nemají samy žádných vzpomínek, nekryjí žádných tajemství, navždy utopených v trouchnivějícím trámoví, pod prejzovými i šindelovými střížkami altánů zahrad starých.

Čeněk Dykyta dopadl se tu v něčem, čeho si dříve nebyl vědom. Že žil ve starém bytě svém nejen dnešek, ale že v něm prožíval znenáhla dávnou minulost, jež spočívala na všem, co jej tam obklopovalo.

Když hledíval z onoho pokojíku na Starém městě za měsíčných nocí na široký dvůr a na cíp veliké zahrady, sousedící s dvorem; když se rozhlížel po nesčetných střechách, z nichž každá byla jiného tvaru; když těkal zasněnými zraky po kamenných galeriích kolkolem i po pavlačích dřevěných, stářím zčernalých, prohnutých, zdánlivě na spadnutí — tu v jeho myšlenkách utichal ruch a šum života dnešního, nemyslil na minulý den, nemyslil na zítřek, ale oživoval si nejbližší svoje okolí postavami, jichž se mohl jen domysliti, lidmi, jejichž kosti dávno zetlely na hřbitovech, ale kteří před jeho očima vystupovali jako živí. Jak bylo v těchto domech před padesáti, před sto lety? Kdo přecházel po těchto pavlačích, čí kroky dunívaly v tomto ponurém dvoře, kdo se uchyloval do oné veliké zahrady za dvorem? ptával se sebe sama. A jeho obraznost vykouzlovala mu zástupy někdejších obyvatel, celé generace vyvstávaly před ním a žily opětně ten dávný a dávno zapadlý život. Čeněk Dykyta pronikal vnímavými zraky staré zdi starých domů kol dokola a připadalo mu, jako by viděl, kterak do těch prostor přicházejí lidé mladí, započínající svou domácnost, kterak se milují, kterak se jim rodí děti, kterak vyrůstají a přejímají životní plahočení od starých, kterak ti někdejší mladí zestarávají a vymírají, kterak je odnášejí na hřbitov — v duchu slýchal Dykyta hrana i jednotvárné pohřební

zpěvy — a kterak znova a znova, opět a opět začíná a bují další, nový život, život pokolení od pokolení... Připadalo mu, že v tomto starém jeho okolí má každý patník, každý nakloněný komín, každý vikýř, každá temná chodba, každý schod a kout svou historii. A němí ti svědkové starého, dávno vyznělého života mluvívali za oněch tichých nocí k Dykytovi a vyprávěli mu. Aniž si toho byl vědom, vytvářil si Dykyta spoustu vlastních románů, kdy kolkolem vše spalo, vstupoval do toho minulého života a připadalo mu, že jest v nějakém spojení s ním, že jest jeho pokračováním.

Ale toto nové okolí, které ho nyní obklopovalo, nemělo žádné historie, ani domnělé, nemělo tradic, nemělo pověstí — nemělo minulosti.

Stalo se, čeho se byl Dykyta nenadál. Když uprchl z toho života dole, těsného, černého, začazeného, bezvzdušného — náhle pocítil, oč se tím připravil, co ztratil, co v tom bylo krásy a půvabu, A nyní, kdykoli měl chvíli svobody, rozbíhal se tam dolů, do staré Prahy, těkal křivolakými ulicemi a uličkami, obzíral s neskonalou lítostí v srdci krajinu, kterou byl opustil, a ponenáhlu přibližoval se k domu, do jehož vrat a tmavého průchodu po tolik let byl vcházel. A kdykoli se octl v těch místech, padla mu do srdce hořká výčitka: proč jsi odešel, nevděčníče? V těchto starých zdech bylo ti tak dlouho dobře, tolik jsi z nich vyčetl!

Jednoho dne — uplynulo půl roku, co odešel — uviděl Dykyta na starém domě svém cedulku. „Zde jest byt pro svobodného pána“... Totéž patro, tytéž dveře — kde dříve obýval.

Dykytovi zabušilo srdce. Postál chvíli, a potom vystupoval na vrzavé, dřevěné schody. S počátku volně, ale čím výše spěšněji, a stanul přede dveřmi svých kvartýrských. Zaslechl známé hlasy. Zaklepal, stiskl kliku, vstoupil.

Skoro mu selhával hlas, když se udýchán tázal:

„Máte zas můj bývalý pokoj prázdný?“

— — — — — — — — — — — — — — — —

A po čtyřech nedělích, šťasten k nevypsání, vestěhoval se Čeněk Dykyta do svého bývalého pokojíku — do své drahé, nenahraditelné minulosti... (1895.)

Po „visitě“.

Byla to krčma skoro podzemní, do níž jsem onoho večera zapadl. Nevypadala nikterak lákavě, ale právě tím odstrašujícím vzezřením vábila mne. Nalezl jsem již tak mnohou zajímavou tvář v podobných místnostech, navštěvovaných jenom ssedlinou velikého města, vyslechl jsem tak mnohou historii z úst lidí, s nimiž se jinde nesetkáte. Nemají na nic lepšího, než na sklenici nejhorší té bryndy, kterou tabulka za oknem výčepu chlubně nazývá „dobře vyleželým pivem“, nebo na číši tmavorudého, neprůhledného čaje s rumem, který zavání jako denaturovaný líh.

Vlastně toho večera stavily mé kroky zvuky roztřískaného, ztýraného klavíru, který sípěl pootevřeným oknem nad samou dlažbou do pusté noci, jako by dokonával, jako by volal o pomoc. Vím ovšem, že takovéto klavíry nejsou k udolání; bude naříkat ještě po desíti letech. Snad v jiném nějakém luzném lokále, ale naříkat bude.

Vstoupil jsem, sešel jsem s několika úzkých, ale vysokých a příkrých stupňů do první výčepné místnosti a zamířil jsem napravo do „kasina", odkud volal k nebi o pomstu trýzněný klavír.

Nevolal o pomstu, volal hosty, a byl jsem první toho večera, který mu sedl na vějičku. Mimo pianistu a krčmáře nebylo tam živé duše. Bylo snad ještě příliš časně.

V tom jsem se mýlil, soudě dle jiných podobných závodů; pianista vysvětlil mi později, proč je posud prázdno a proč asi nejspíše zůstane prázdno. Včera tu byla „šťára" — policejní visita — která sebrala kde koho podezřelého, lidi bez výkazů a bez přístřeší, dokonce i někoho, kdo má zakázanou Prahu a dopustil se „reverse" — navštívil Prahu bez dovolení. Byl by arci blázen, aby žádal o dovolení. Nedostal by ho.

A každá taková šťára rozplaší na den, na dva dny denní hosty. Polovičku jich patrola odvede a druhá polovice necítí se tam zítra tak bezpečnou.

Až kolem jedenácté se objevilo přece několik hostí, kteří měli svoje lejstra v pořádku a mohli se třeba opětné nenadálé šťáře přímo do očí podívat. Několik mladých mužů, provázených dívkami, které zcela směle mohou chodit bez gardedam; bez obavy, že by na dobré pověsti utrpěly. Není co ztratit.

Pianista, který se dříve byl znenáhla oddával

tichému zoufalství nad zežloutlou, ba zhnědlou klaviaturou, oživl po příchodu několika těch párů a vytloukal z nástroje slavnostní jakýsi pochod — možno, že vlastní skladbu. Kapelníci rádi hrávají vlastní skladby, a gentlemani, kteří byli přišli, volali na pianistu: Pane kapelníku!

A nedbajíce, že to je nejspíš první, úvodní číslo, pochod promenádní, chopili se svých společnic a dali se do tance.

Pianista teprve příchodem tanečníků byl přesvědčen, že neuplynul dnešní den marně a bez výdělku, a když vybouřil svůj pochod, objednal si večeři. Poláka s cibulí.

Zastavil se nad ním jeden z čackých rytířů, právě dotančivších, a otázal se:

„Teprv jíš?“

„Bóóóže!“ kývl hlavou virtuos.

„Slepáka s cibulí?“

„Bóóóže! Bejt ich!“ odpovídal pianista.

Rytíř otevřel dveře do výčepu a rozkřikl se:

„Eště jedno polcko kapelníkovi.“

Pianista, který prvé pojídal zvolna, aby večeře co nejvíc užil, hltal nyní koláčky, věda, že nejsou poslední. A škubal z krajíce ohromná sousta chleba a omáčel je v octě. Jen se to propadalo do prázdného, vyhladovělého jeho žaludku.

Šlechetný příznivec již se zas otočil ke „kapelníkovi“, a jako by kolem něho něco hledal, tázal se udiven:

„Copak? Chladivo nemáš?“

„Ne.“

„A próč?“

„Starej nenalil, že po šťáře beztoho nic nebude a že zadarmo nic nedá. A já...“

Nedopověděv zahrál si čtyřmi prsty na palec, naznačuje tak, že „jich“ není.

„Hospodo!“ rozkřikl se dobrodinec opětně do výčepu. „Kapelníkovi mízu! A dvě najednou!“

Krčmář přinesl za chvíli druhého poláka, přinesl dvě sklenice piva a postavil je na lavičku vedle pianisty.

Mecenáš, který muzikanta častoval, obrátil se ke stolu, kde seděli jeho druzi a družky, a bylo zjevno, že mluvě k nim mluví vlastně ke krčmáři:

„Začíná tu bejt náramně špinavo! Tady kapelník ještě nejed a ani mu nenalili. Že je po šťáře! Že z toho nic nekouká. Však z toho piva taky nic nekouká než bolení. Ale dyž to zde bude tak chodit, nebudu sem chodit já. Žádná sekatura se tu nebude zavádět. Kapelník hraje a má pít! Mám pravdu?“

Soudruzi u stolu řvali na souhlas:

„Máš!“

Krčmář sice nebyl z citlivých, přece však se chtěl nějak omluvit.

„Prosím, pánové...“

„To je bez pánů!“ odmítal jeho omluvu šle-

chetný mecenáš. „A dnes ať se mu nalejvá jako hostovi! Za naše!“

— — — — — — — — — — — — — — —

„Kapelník“ se najedl a první dvě sklenice v něm zmizely, jako by kráplo na výheň. Odstrčil od sebe talíře a přejížděje prsty po klávesách naznačoval, že bude „číslo“. Dnes bude hrát jako do důchodu, dnes bude vděčný.

„Ne se uhnat, kapelníku!“ shovíval mu příznivec. „Najed ses, napil, a teď si zakuř. Doutnivo sem!“

Krčmář přinesl doutníky, šlechetný muž vybral dvě kuba a podal je pianistovi.

„Tu máš, kuř, a žádnej kvap. Máme na to čas, uděláme si do rána!“

Krčmář zaslechl „do rána“ a pokusil se, aby kurážného ukrotil.

„Pánové, to se mně nevyplatí, do rána — a nemám to hlášeno.“

„To je jedno, to se hlásí první patrole, která sem zapadne. A tuhle je na boletu přes čáru. My si tu počkáme na ranní polívku.“

S těmi slovy hodil na stůl zlatník a pět desetníků.

Krčmář sice sebral peníze, ale ještě jako by se rozmýšlel, má-li vzít „přes čas“.

„Přijdou eště kamarádi — bude se vařit aspoň štyrycet čajů!“

Tím zaplašil štědrý častovatel všechny další pochybnosti krčmářovy. Čtyřicet čajů — již to

jest osm zlatek, avšak ono bude také pivo. Tržba není k zahození.

Pianista vrtěl sebou na lavičce zcela spokojeně a jako by si tam chtěl vysedět hnízdečko. Bylo mu teď najednou tak teplo, příjemno. A zároveň se díval zvědavě na mladíka, který od počátku vedl slovo. Gentleman rozuměl tomu pohledu.

„Koukejte hoši, kapelník se dívá, esli byl vejdělek. A že byl!" obrátil se k pianistovi. „Holenku. Našel sem portmonku — takovou velikou, náprsní..."

Pianista vyvalil oči.

„A vodevzdal sem ji!"

Teď vyvalil pianista oči ještě víc, možno-li. Štědrý muž vypjal prsa a opakoval:

„Anože! Našel sem harmoniku — nacpanou — vodevzdal sem ji — byly tam stojky — a já dostal findrlón! Štyrycet flotyn*..."

Po těch slovech poctivého nálezce pronesl jeden z ostatních reptavě:

„To je to nejhloupější, co Venca vyved. Nic neměl vodevzdávat! Za to sme mohli užít!"

Venca se pohrdavě podíval na reptala a v plném vědomí, kterak sluší ceniti čest a dobré svědomí, pronesl pyšně a určitě:

„Dycky vodevzdám, když najdu, jako dnes. Nevemu si nic na svědomí! A pak nezapomeň, trojice, že mě viděli, jak sem to zve-

* Flotyna, flotynka = zlatka.

dal — nebyl bych daleko utek. Dycky vodevzdám, když najdu! Co teď mám, je docela moje — a dnes bych se tak podíval do vočí patrole, dyby mě zastavila. Ježžžíš Marjá!“

— — — — — — — — — — — — — — — —

Poctivý nálezce a jeho druzi bendili až do rána. A když po ranní dršťkové polévce Venca odcházel, měl skutečně ještě půl druhé zlatky! (1895.)

Kterak oživlo mrtvé místo.

Pánové Vavák a Slatina měli právě dost kavárního kouře, jejž polykali plné dvě hodiny, odsouvli kostky domina, zaplatili vrchnímu číšníku, dali si pomoci do zimníků, položili na stůl po dvou krejcarech pro pikola, který je nestačil zanášeti čerstvou vodou, a vyhrnuli se na třídu.

Mezi pátou a osmou večerní — to byly nejhorší hodiny života pro ty dva bankovní úředníky, kteří měli toliko polodenní „zápřež“ úřední a nevěděli, jak by ubili odpůldne.

Byli oba ve věku, kdy už člověk neběhá za děvčaty z pouhé mladické bujnosti, a nebyli ještě ve věku, v němž staří mládenci najímají samostatný byt a hospodyni, aby jim vytápěla pokoj pro nějakou líbeznou dnu a pakostnici. Teď by nevydrželi v mládeneckém příbytku svém za nic na světě. Je tam studeno, nevlídno. Kvartýrská by jim sice zatopila, ale co potom? Dívat se na ty čtyry stěny? Číst? To se také

musí umět. Nedovede se každý baviti nepřetržitě několik hodin knihou.

Tak tedy užívali světa trandáním po ulicích. V osm hodin už je hej. Pak vědí, že obsazený přátelský stůl „u ježka" je zabaví až do půlnoci. Odtud domů, vyspí se, odůřadují si svých šest hodin — a dnešek jako včerejšek a zejtřek jako dnešek. Takových životů je!

* * *

Ďas ví, jak se dnes dostali do té zastrčené ulice na Novém městě. Ale najednou tam byli, a když došli asi do polovice, stejným okamžikem jejich zraky utkvěly na úzkém, dvoupatrovém domku.

Vypadal, jako by také propadal osudu tolika svých soudruhů, ustupujících regulaci, asanaci, moderní podnikatelské spekulaci — a čemu všemu ještě.

Byl prázdný, to bylo zřejmo. Rámy všech oken byly vytrhány, přízemek vypadal zpustošený. Nad vraty visela lucerna, jaké bývají na hostincích. Z někdejšího nápisu, vleptaného v tabulku z červeného skla: ‚Skochova pivnice' zbylo v prvém řádku pouhé *o c h*... jako zoufalý výkřik, a ve druhém *n i c* — jako napsáno ničivým osudem. Všechno sklo s ostatními literami bylo vytřískáno. Hromada rumu ležela před domkem.

Vše nasvědčovalo, že toto stavení má se zříditi v rozvaliny, aby na jeho místě vyvstal nějaký moderní čtyrpatrový činžák s pokojíčky jak pro liliputány.

„Byls tu někdy?“ otázal se Vavák Slatiny.

„Nikdy.“

„Však to také bylo mrtvé místo! Pamatuji, že zde před pětadvacíti lety byla dosti známá a lákavá restaurace, tuším s malou zahrádkou. Tenkrát ovšem ještě jsem nechodil do hospod. Ale pak jako by zde mrchu zahrabali. Střídali se tu hostinští jeden po druhém, zasekávali se, ostrouhali, a utíkali jako z tonoucího korábu. Patrně tu ztroskotal poslední — a teď to zboří . . .“

„Snad zde byla někdy spáchána vražda. Kdoví, co najdou pod podlahou...“ pronesl Slatina v zamyšlení.

Pánové zašli. Dívali se po jiném a na domek zapomněli.

* * *

Nehádali dobře. Domek se neboural. Byl jen zvelebován důkladnou opravou.

Pan Vavák asi po čtyřech nedělích náhodou sám a divnou náhodou zas do téže ulice zapadl, ani nevěda. Snad že sledoval něčí stopu, která v této ulici zmizela.

Ale náhle stanul. Ejhle, toť domek, na nějž onehdy Slatinu upozorňoval. V oknech nové,

skvěle bílé rámy, otevírající se dovnitř, otlučené římsy uhlazeny, budova natřena světlehnědou, ‚teplou' barvou, lucerna nad vraty září novými, čistými skly, v jejichž modré vrstvě proleptáno do spodní bílé: Plzeňská pivnice Agáty Karafiátové.

Ani si Vavák toho jména hned nepovšiml, ale zraky jeho padly na velikou tabuli z belgického skla, vyplňující široké okno přízemku, v jehož koutech shrnuty byly nové, jasněmodré záclony.

Všechno uvnitř zářilo novostí. Stoly s bělostnými ubrusy, židle z ohýbaného dřeva, u širokého okna stůl s třemi křesly. Karafinky, slánky, pepřenky, sirníky — všechno viděl pan Vavák jako v malém dětském divadélku. A jak se na to díval, skoro ho pojala lítost.

„Zase se tu někdo chce utlouci," projelo mu hlavou, když viděl, že je pivnice prázdná a pusta.

Avšak — teď se podíval ještě jednou, pozorněji... Ne, nebyla prázdná. Stála tam ženská postava. A pan Vavák si teď přál, aby jako zázrakem se v pivnici na židli octla postava nějakého známého, na nějž by mohl zakývat a s ním posunkovat, aby se při té příležitosti zadíval na chvíli na tu kyprou, půvabnou ženštinu, asi třicetiletou, která tak přívětivě a nadějeplna z prázdné místnosti hleděla do prázdné ulice.

Mrskl okem po svítilně nade vraty a teprv teď si přečetl nápis, ženské jméno.

„Agáta Karafiátová!“ opakovaly jeho rty beze zvuku.

A náhle se rozhodl. Učinil několik kroků a vstoupil z chodby domovní do restaurace.

„Sklenici piva, prosím.“

A lahodný hlas půvabné ženštiny odpovídal:

„Vašnosti, otvíráme až večer. Ještě není naraženo. O šesté hodině, smím-li prosit.“

„Pardon, přijdu tedy večer,“ řekl Vavák roztržitě.

Hle, hle! Přišel na začátek! Bude kmotrem nové hospodě.

Byl by nejraději řekl, že už tu počká, ale u kamen stál muž ve fraku, jehož z ulice nebyl viděl. V bílém nákrčníku, s ubrouskem v ruce, čistý, vyleštěný — vrchní číšník. Poklonil se hostu, ale pak na něj hleděl tak přísně — jak se Vavákovi zdálo — že neuznal za dobré, aby hledal záminku k hovoru s ženštinou.

Když odcházel, uklonil se číšník zase velmi uctivě a z úst ženštiny zavznělo vlídně a lahodně:

„Těším se, vašnosti, že nás poctíte...“

Vavák vyšel, podíval se ještě na lucernu a zamumlal si:

„Agáta Karafiátová? Byla by to ona? A tedy patrně vdova?“

* * *

U přátelského stolu „u ježka“ pozorovali stolovníci již třetí den, že pan Vavák chybí.

„Kde chodí?“

Ta otázka platila Slatinovi.

„Čert ví, kde,“ odpovídal Slatina, mrzut, že neví o spádech přítelových. „Hned poprvé jsem se ho ptal, proč nepřišel, a nějak se mi uhnul. A včera a dnes — už ani nevím, s jakou záminkou — ztratil se mi cestou. Myslím, že nám bočí.“

„No, no,“ zněly výkřiky protestu. „Kam se nám utrh? Je v tom ženská?“

Slatina pokrčil rameny. Mrzelo ho ze všeho nejvíce, že na tuto otázku sám si nemůže odpověděti. Ale podezření měl.

* * *

Druhý den pan Slatina přišel s vítězným úsměvem k „ježku“. Přišel dřív než chodíval, a jak na něj stolovníci popatřili, poznali, že něco ví.

„Hoši, zaplaťte a pojďte! Už Vaváka mám!“ šeptal jim a měl se co krotit, aby to nevykřikl. „A to je ničema! Ten si něco vynašel! A nikomu nic! Ani m n ě ne!“

A z toho vyraženého m n ě ani tak nezněla uražená samolibost, jako spíše závist. Ale tomu zatím soudruzi nerozuměli.

„A kam nás povedeš? Je to nějaká hloupost, co?“

„Zaplaťte, chcete-li — a p o d í v á t e se! Nechcete-li ostatně, půjdu sám. Podiví se, že jsem ho dopadl!“

Věc byla v e l m i vážná. Vážná pro pány stolovníky „u ježka“, kteří jinak v soukromém životě neměli vážných věcí na starosti.

Jako by šlo o život, vybrali se za Slatinou, a jako by chtěli přepadnouti nepřítele, vplížili se do chodby domu, nad nímž svítil nápis: Agáta Karafiátová.

A teď vpadli.

Tu seděl Vavák v koutě, obíraje poslední zbytky nějakého pečeného ptáka.

Rozvěšeli kabáty a klobouky a zasedli.

A teď se otevřely dveře kuchyně a přiběhl číšník. A když zmizel pro pivo, otevřely se podruhé a objevila se — paní Karafiátová.

„Je pánům libo večeřet?“

Lahodný její hlas působil téměř kouzelně i na ty, kteří pojedli již „u ježka“ — a mnohem zdvořileji, než u starého France v „ježku“, objednávali si večeři od paní Karafiátové.

A když zmizela v kuchyni, aby opatřila, oč bylo požádáno, nakláněli se přátelé k Vavákovi a jeden po druhém šeptal mu vyčítavě, jízlivě:

„Jidáši! O nás jsi nevěděl? Byli bychom ti překáželi?“

* * *

Toho večera neodpověděl Vavák na otázku přátel přímo, ale zdálo se opravdu, že se obával, že by mu překáželi.

Neboť mu překáželi skutečně.

To bylo nad slunce jasnější, když se celá ta stolová společnost od „ježka“ přestěhovala k paní Agátě.

Byltť zatím Vavák v prvních těch dnech, kdy zběhnuv od svého praporu zasedal u paní Agáty, vyzvěděl tyto věci:

Paní Agátě je dvacet osm let.

Paní Agáta byla dříve kdesi ve venkovském městě.

Paní Agáta z rodinných prý příčin odhodlala se do Prahy. Zvěděla, že je na prodej tento domek, jehož restauraci opustil právě poslední „ztroskotalý“. Paní Agáta zprostředkováním svého pražského příbuzného k o u p i l a tento domek. (Ah, paní Agáta má peníze!) A paní Agáta, ač ví, že se jejím předchůdcům nedařilo dobře, doufá přece, že se jí podaří živnost zvelebiti. Zvěděl dále, že paní Agáta nemá dětí. A když se jí otázal: „Jste vdova?“ zatvářila se tak podivně a hned potom zmizela, že pan Vavák v témž okamžiku pojal jistý záměr.

Ale po několika dnech viděl Vavák jasně, že mu do toho záměru vkročila stolová společnost. A byl to zejména přítel jeho Slatina, který věnoval neobyčejnou a podezřelou pozornost sličné, ztepilé a kypré hostinské.

Vavák sice mlčel, v duchu však obviňoval přítele ze zrady a umiňoval si, že vykonání svého záměru urychlí.

* * *

Avšak věc nebyla tak snadná. Překážela mu v tom všetečná, hlučná a vtíravá přítomnost přátel, a krom toho Vavák zakrátko s hrůzou zpozoroval, že už nejen Slatina sám, ale také kamarádi Švarc a Chochola nápadně se dvoří půvabné hospodské — a zanedlouho přibyli k nim Pěnička a Zádvorský. Zkrátka, stůl někdejších svorných přátel se proměnil ve stůl soupeřů. Scházeli se, hovořili, bavili se, i ke kartám časem sáhli, ale všichni navzájem se pozorovali, všichni se střehli a všichni si umiňovali, že při prvé příležitosti...

* * *

Vavák se domníval, že má právo přednosti. On krčmářku objevil, on byl prvním hostem a jemu platily první její přívětivé pohledy. Tedy jen příležitost!

Aby náhodě napomohl, vyhledával později i chvíle, kdy mohl k cíli bezpečněji pracovati. Přicházel do hospůdky časněji. Nezískal mnoho. Brzy to vypozoroval Slatina a předbíhal Vaváka. Chodil tedy v hodiny neobvyklé. Po-

jednou měl plno nezbytných úředních cest a zapadal již dopoledne na přesnidávku. I v tom ho někteří z přátel postihli a kazili ty pokusy.

Ale nechť. Přece byly dny, kdy tu seděl sám, aspoň na chvíli. A přes to jeho záležitost nespěla kupředu.

Hle, byl tu ještě jeden sok.

Číšník paní Agáty! Ať vyhledal Vavák kterýkoli okamžik, ať seděl chvíli v lokále s vdovičkou sám — když konečně se odhodlal k tomu, že paní Agátu chopí za ruku a řekne jí nějaké vroucí slovo — a jakmile ji za tu ruku popadl, vždy vrzly dveře kuchyně a tiše, vážně vstoupil pan Leopold, stanul u dveří a díval se na Vaváka pohledem nesmírně přísným, jak se zdálo. A tu mu ruka sklesla, slova na rtech zamrzla. Zpropadený Leopold!

A zpropadený ten Leopold svým přesným, odměřeným chováním, nedopouštěje se žádných nešikovností a poklesků, vynucoval si přímo úctu. Aspoň Vavák nenabyl nikdy odvahy, aby na něj houkl: „Táhněte po svých!“

Ku podivu! Stejných zkušeností s Leopoldem, jako Vavák, dožil se i Slatina, i Švarc, i Pěnička — všichni, kdožkoli kdy přišli sami se stejným úmyslem jako Vavák. Pan Leopold žárlivě střehl svou paní.

„Chlap ďábelský!“ zavrčel jednoho dne Vavák odcházeje z hostince. „Snad si nemyslí na krčmářku sám! To věřím! Dům, krásná vdo-

vička — a živnost utěšeně zkvétá. Nespekuluje špatně!“

* * *

Trvalo tak celý rok a „mrtvé místo“ již bylo zbaveno zlého kouzla. Jako vždy, osvědčilo se i tuto, že jedna společnost přitahuje druhou, host láká hosta. Malá hospůdka byla proměněna ve výnosný podnik. Takovým kouzlem zas působila osoba hostinské, stejně vlídné ke všem a nesmírně se lišící od jiných svého povolání. Pocházela patrně z jiné vrstvy a na tuto dráhu zavál ji nějaký divný osud.

* * *

Rok se chýlil ke konci. Pan Vavák si umiňoval, že po svátcích promluví rozhodné slovo.

V stejnou dobu si to umínil i Slatina. A snad bylo účinkem sugesce jakés, že také Švarc a Pěnička se odhodlávali k určitému projevu.

Na svatého Štěpána otvírala paní Agáta čtvero dopisů — a všechny obsahovaly nabídnutí k sňatku.

Den potom dostala dva další, a byla to zas vyznání lásky.

A večer šeptala paní Agáta svým hostům jednomu po druhém:

„Mějte strpení do Sylvestra — běží o nevinný žert, o malé překvapení.“

Plni dychtivosti sešli se všichni na Sylvestra v hospůdce, která na ně působila takovou přitažlivostí. A nevědouce jeden o druhém, co všichni učinili, byli přesvědčeni, že uslyší žádoucí ano!

* * *

Místnost byla vyzdobena, vyhřáta, paní Agáta změnila černý svůj oděv za nový, půvabnější, višňové barvy.

Ach, dobré znamení! sliboval si každý.

A nevšimli si v prvém okamžiku, že také pan Leopold je přeměněn. Neměl již frak, ani ubrousek přes ruku. Měl hnědou aksamitovou bundu, podával některým pánům tabatěrku a velel jako pán novému, mladému číšníku, který dnes byl nastoupil.

A když páni povečeřeli, vyšel pan Leopold z kuchyně, nesa na tácku z čínského stříbra nějaké lístky.

„Ah, novoroční přání — vida, jako jinde!“ povzdechli páni.

Pan Leopold chápal se lístků, kladl je šetrně před hosty a všecky poděliv ukláněl se:

„Mnoho štěstí do nového roku, pánové, a n á m taky račte zachovat svou vzácnou přízeň.“

A všichni ctitelé paní Agáty a také ostatní hosté četli obsah lístků:

„Uctivě podepsaný dovoluje si oznámiti, že plzeňskou pivnici, řízenou posud jeho manžel-

kou Agátou, povede dále na vlastní vrub ve vlastním domě a prosí, aby mu posavadní přízeň pánů hostí byla na dále zachována.

Leopold Karafiát.“

* * *

Pan Leopold Karafiát byl nalezl prostředek, jak by probudil „mrtvé místo“ k novému životu a nepropadl osudu svých předchůdců. Ovšem bylo k tomu třeba tak hezké a vábivé hostinské, jako byla paní Agáta Karafiátová. (1896.)

V zajetí.

Vzpomínka „vojenská“.

Dávno zmizela neveliká, třírohá zahrádka, která za onoho času bývala naším sobotním útočištěm. Nízký domek, k němuž náležela, po staletém životě vzdal se na milost a nemilost podnikateli, který z prvních počal „rozšiřovati“ Prahu do v ý š k y, a když z ubohého odsouzence vykuchali rámy oken a opažení dveří, složil klidně a bez reptání kosti své v hromadu rumu, jímž pak byla zasypána nějaká zbytečná jáma. Na úzké parcele, které před tím patrový domek slušel velmi dobře, vyvstala moderní třípatrová věž, a někdejší naše útulná zahrádka byla proměněna v nevlídný dvorek, do něhož se sypou saze ze všech okolních domů. Dávno shořelo několik těch vysekaných stromů, pod jejichž korunkami se nám tak příjemně sedávalo, a nikdy již nezabloudí pták v to pochmurné, hradbami okolních domů obklíčené místo.

Jen jako ve snách zjeví se mi někdy v mlhavé vzpomínce někdejší podoba malého předchůdce

dnešního vysokého činžáku, a pak mi připadá, jako by ze zelených vrátek vystupovala postava setníka Jozífka Žejglice.

Není v tom neúcta, není v tom znevažování, řeknu-li Jozífka. Je to z jeho úst. Mluvíval tak sám o sobě i k sobě. Neboť setník Žejglic často k sobě hovoříval.

Již nevzpomínám jasně na prvé setkání s tímto starým vojínem. Vím jen, že od onoho dne jiné společnosti nevyhledával. Tehda nebylo nám to pranic nápadné, ačkoli jsme se všichni věkem od něho velice lišili. Teprv později přemítával jsem o tom, kterak se stalo, že k nám tak přilnul, že nám dokonce tykal. Jemu bylo aspoň šedesát let — nám všem něco málo přes dvacet. Snad mezi námi omládal, snad neměl vděčnějších posluchačů vypravování o tom památném dni červnovém u Solferina, kde stál posledně v ohni.

Nebylo to ani stářím, ani následkem těch tří lahví křižovnického, jež pravidelně vyprázdnil a jež „přikrýval" číškou slivovice — že trochu obtížně povstával k návratu domů. Vždy k němu někdo z nás přiskočil a pojav jej silně pod pravým paždím vyzvedl jej.

Neboť setník Žejglic měl „tělesnou vadu", jak říkával. Jeho pravá noha byla dřevěná. Původní jeho pravá noha zůstala tam u Solferina, a že se vrátil setník bez ní, vysvětloval tím, že nevěděl, kterou nohu si měl vybrati ze

všech těch noh, jež byly u Solferina „zapomenuty".

„Ani bych ji nebyl poznal, když mě z mrákot probudili," dokládal; „to dělá ta uniforma a plukovní egalizírunk."

Ovšem tehda mu bylo hej žertovati o tom. Nosil již skoro dvacet let svůj dřevěný oud a uvykl tomu.

A když jsme ho doprovázeli domů, v končinu blíže Žitné brány, vysmekl někdy rameno ze závěsu svého průvodce, stanul a poklepávaje si hnědnoucí španělkou na dřevěnou nohu, pronášel zcela vážně:

„A taky má svou dobrou stránku takováhle javorová končetina — mimořádně; od Solferina jsem na pravou nohu nikdy neozáb'!"

Nosil je s velkým klidem, dřevěné to příslušenství, a zcela spokojeně tepal jím dlažbu chodníku.

Ale když jsme se blížili k jeho ulici, k domu, v němž bydlil, pojednou přestal hlučně hovořit, umlkl o svých válečných taženích, zastavil se a podávaje nám ruku hovořil velmi krotce:

„S Pánembohem, hoši. Stará by mohla být na piketě — mimořádně, a ona nevidí ráda kamarádčofty. Na shledanou."

Dívali jsme se útrpně za starým hrdinou. Proti nepříteli šel jak oheň — ale co pak byla nepřátelská fronta proti jeho staré!

Viděli jsme ji jednou v neděli, když si vedla

muže na procházku, a chápali jsme, že před touto mocí skládá zbraň. Paní Žejglicová byla neodolatelná bašta — její ústa hovořila asi zmrazující válečnou fanfárou, její oči byly strašlivými střílnami. Uznávali jsme, že této nepřátelské posici je těžko čeliti, útočník že by odešel s krvavou hlavou. Neodvážili jsme se žádného výbojného podniku a nevydávali jsme také setníka v nebezpečenství. Byli bychom ho snad nadobro ztratili. A byl to takový dobrý, hovorný, rozmaruplný pán.

Avšak přece jednou — —

Bylo před svatým Josefem, nadcházel svátek setníkův. Ten den měl býti zvláště oslaven — umluvili jsme, že si vyjdeme do Kravína. Tentokráte měli jsme se sejíti před bytem setníkovým — „mimořádně", jak invalida říkal.

Bohužel, ten den předcházel večer v naší malé hospůdce, kde všechny podrobnosti zítřka byly smluveny, a tento večer se nad obyčej prodloužil. Zapomněli jsme se v hovoru, až setník Žejglic s úžasem zjistil na starých vřetenkách, že padla jedenáctá.

Nezbývalo než co nejrychleji vytrhnouti, avšak jeho dovolená byla již překročena; dnes neměl přes čas — to mu kynulo teprv zítra.

Vinou dřevěné invalidovy nohy byl pochod obtížný a při nejlepší vůli nemohl býti setník v náležitý čas v ležení svém.

Truchlivý toho následek objevil se nazejtří,

když jsme se k večeru dostavili k domu, kde byl hlavní stan manželů Žejglicových.

Setník bydlil ve zvýšeném přízemku, a když jsme došli k domu, vyhlížel tesklivě z okna. Kouřil ze staré, přepálené pěnovky a kynul nám vlídně sice, ale truchlivě rukou.

Soudili jsme, že je sám. A byl v županu. Bylo to proti úmluvě, měl nás očekávati zcela připraven do pole.

„Nuže, pane setníku, strojte se!“

„Nemohu, kamarádi, jsem zajat!“ volal setník z okna.

„Kým?“ zněla otázka.

„Starou divisí!“ odpovídal, a z toho jsme s jistotou seznali, že je sám.

„Jakže, zavřen?“

„Ne celý — jenom částečně — mimořádně. Pojďte dál.“

V minutě jsme byli u něho. Nebyl zavřen — a na posteli ležela celá jeho uniforma.

„Nuže, co vám překáží, abyste se neoblékl a s námi nešel?“

Teď učinil setník Žejglic krok od okna — a byla to jasná odpověď. Šel o berli — bez nohy.

„Kde je noha?“ zvolali jsme.

Setník okázal dýmkou na starodávnou skříň a odpověděl:

„V depó — žena mně ji zavřela do šifonéru — mimořádně, máme po Kravíně.“

„A klíč?“

„Má u sebe — harcuje někde po městě — nemohu k noze.“

Každý z nás měl v kapse nějaký svazek klíčů a všichni jsme měli stejně smělý nápad. Vytáhli jsme klíčky od různých šuplat a skříní a zkoušeli jsme, zda bychom almaru neotevřeli.

Vyhráno! Klíček přítele Macourka otevřel skříň a v okamžiku jsme třímali dřevěnou nohu setníkovu, podávajíce mu ji.

„Rychle, pane setníku — ať jsme za branou.“

Byl mezi námi mladý muž, který se kdysi hodlal státi doktorem práv, ale působením osudných okolností vysmekl se již z druhého ročníku. Přes to však měl jistá ponětí právní a neurčité vzpomínky i na nějaké paragrafy trestní. A ten vida, co jsme právě vyvedli, varovným hlasem pronesl:

„Tohle může mít nedobré následky, hoši, — to je vpád do cizího majetku — vyloupení — milostpaní nás policejně udá...“

„Šifonéz je můj,“ vykřikl tu setník, „jen klíče se zmocnila moje ordonanc. Nic se nebojte!“

Vítězoslavně jsme po chvíli odváděli setníka, který měl na štěstí druhý klíč ke dveřím kuchyně a po půlhodině jsme obsadili rytířský sál v Kravíně.

Žel Bohu, bylo to poprvé a naposled, kdy jsme ho takto mohli vysvoboditi ze zajetí. Jak byl setník přivítán po svém návratu, jaké byly

podmínky míru, nezvěděli jsme zatím. Pokuta však, kterou mu jeho „divise“ uložila za tuto naši válečnou lest, byla citelná. Celé dva měsíce neobjevil se v malé hospůdce naší, a když přišel, podal nám referát o neočekávané reorganisaci válečnictví své choti.

Dala opatřiti šifonér novým, americkým zámkem patentním, s klíčkem jako k wertheimce, zubatým a vrtaným.

Byl to závěr nedobytný — a byla-li kdy dřevěná noha setníkova vložena v „depó“, nezmocnil se jí bez vůle paní hejtmanky nikdo. My jsme jí pak vůbec nesměli ani na oči.

(1898.)

Kterak pan Batysta přišel o rozum a o dům.

Z doby podnikatelské horečky.

Nebylo pochyby, že pan Jeroným Batysta míval rozum. Měl ho tolik, co potřeboval pro svůj život i pro živnost.

Vlastně — pokud se té živnosti týkalo — byl na počátku terčem úsměšků a úšklebků všech svých kolegů. Neboť povolání, jemuž se konečně oddal, nebylo žádnou živností v pravém slova smyslu. Ve společenstvě, kterému svým řemeslem původně přináležel, bylo tehda prohlášeno, že počínání páně Batystovo je hotovým bláznovstvím a pro cech ostudou.

Věc byla takováto.

Pan Jeroným Batysta — vlastně pan Hieronysmus Battista, jak měl na štítě napsáno — zcela řádně se vyučil a dlouho dost byl krejčím. Seděl na kole — totiž na krejčovském kole, nikoli na velocipédu — plné čtyři roky, a když dostal za vyučenou, vybral se do světa. Bylo to v době, kdy každý musil do světa. Abychom si rozuměli, šel na vandr. Kudy všudy chodil — ach, to by

byla dlouhá historie! O tom když se pan Batysta rozhovořil, neměla řeč konce. A hospoda, byť i bývala na počátku sebe plnější, znenáhla se vyprazdňovala, až pan Batysta o dvanácté půlnoční a někdy dokonce o hodině s půlnoci zpozoroval, že neposlouchá již nikdo než sám krčmář. A ten vlastně poslouchal nejméně, neboť již dávno byl usnul účinkem jednotvárného, bezbarvého zvuku hlasu páně Batystova. A teprv když se ozývalo hlasité chrápání krčmáře Klopasa, seznal pan Batysta, že vypravuje sobě a čtyřem zakouřeným stěnám hospůdky — nepočítáme-li starého kocoura páně Klopasova, který sedal na lavičce u kamen a spal nejspíše od samého počátku cestopisu páně Batystova.

I nebudeme tuto sledovati pana Batystu na všech jeho cestách světem. Jen sluší poznamenati — a je to nad pochybnost zjištěno — že byl taky ve Vídni, a pobyl tam několik let. Na Vídeň vzpomínal nesmírně. Měl pyšné vědomí, že pochytil tamní libozvučný dialekt, jehož ukázky podával s ochotou, kdykoli o to byl požádán, a se zanícením zpívával písničku: Olevajl kan ma' net lustig sán, lustig sán, olevajl is ma' net froh...! — o níž tvrdil, že ji poprvé slyšel v Prátru z úst své první lásky, kuchařky v jednom panském domě, která měla pětadvacet zlatých měsíčně a byla první osobou ve Vídni, která měla zlaté remontoárky, jež jí k Ježíšku nadělil její pán! Tak si jí panstvo vážilo!

Mimo vídeňský dialekt přinesl si z Vídně také povznešený názor světový, jejž vyvrcholoval ve slovech, že je Praha náramnou vesnicí — „defenetývní vesnicí“, jak zesiloval. Toto stanovisko arci nebylo jen jeho vlastní. Možno častěji setkati se s ním u tovaryšů i jiných řemesel, kteří rok nebo dva dýchali dobrodiní residenčního vzduchu. Ba, někdy se stejně pohrdavě o Praze vyjadřoval i nejeden pracovník duševní, kterému se „nad krásným modrým Dunajem“ dostalo politury vídeňské.

Ďas ví, co v tom bylo. Ani vídeňský názor světový, ani tamní dialekt nebyl panu Batystovi dostatečnou podezdívkou pro pražskou existenci v oboru krejčoviny. V tom se mu nedařilo.

Ale přec jen se ukázalo, že ne nadarmo jedl pan Batysta po několik let přespolní chléb. Jedna zkušenost vídeňská — či byla odjinud? — dobře se mu osvědčila.

Jednoho dne pan Batysta změnil svoje působení. Všechno krejčovské zařízení prodal jistému chudému soudruhu, který si zakládal vlastní dílnu, a na domě, v němž posud byl pracoval, objevil se nový štít. HIERONYMUS BATTISTA stálo na něm zlatými písmeny, a pod tím další řádek:

PRVNÍ PRAŽSKÁ SKVRNOCIDÍRNA.

Slovo to bylo vlastním vynálezem páně Batystovým; bylo krásné, libozvučné, jak vidíte,

a pan Batysta mu dělal svým zevnějškem všechnu čest. Na něm nebylo poskvrnky.

Ale tato změna zadala mu u všech soudruhů v povolání. Bylo to zběhnutí od praporu — předně, a za druhé nové zaměstnání jeho bylo pokládáno za něco nižšího než řádné provozování krejčoviny. Inu arci, všechno toto stalo se již asi před třiceti lety — není-li tomu déle. A tenkráte o poctivých řemeslech měli jiné mínění.

„Hotové bláznovství!“ řekl tehda rozhořčen mistr Záruba. „Praští krejčovinou a stane se flekpucrem!“

„No, no,“ poznamenal k tomu mistr Pablásek hlasem tak tenkým, jak byl sám, „nejsou všechny věci u konce! Vrátí se, myslím, zase ke starému. Ale pak — a mistr Pablásek učinil rázný posunek tenkým ramenem, jako by spouštěl závoru — pak to nebude tak snadné, jako bylo tohle...!“

„Flekpucr!“ katil se mistr Záruba dále. „To je řemeslo? To má člověka uživit? U nás? Kde si každý koupí flaštičku benzinu nebo perpetýnu a pucuje si svoje fleky sám?“

„Jo, jo!“ přizvukoval mistr Pablásek. A dodal posměšně: „Ale on prý to bere novou mechtódou, kémiš to dělá — kémiš!“

Ale pan Jeroným se nevrátil k zavrženému řemeslu svému, nýbrž houževnatě se držel nového zaměstnání, na podiv rozladěných odborníků. Ještě více však překvapovalo po čase,

když proskakovalo, že se novému jeho podniku daří.

Dařilo se skutečně. Po nemnoha letech zmizela v nápisu „skvrnocidírna“ a ocitlo se na ni slovo jiné, slavnější, obsažnější. „Ú s t a v pro....“ atd.

Stalo se tak, když se pan Batysta přestěhoval do nových rozsáhlejších místností.

Jak jeho život plynul, tak plynul. A po pětadvacíti letech stalo se ještě cosi jiného. Pan Batysta šel n a o d p o č i n e k! Prodal závod, poněvadž „užil práce dost“, jak se vyjádřil. A co za ta léta byl nanosil do spořitelny a co dostal odstupného, stačilo, že si mohl v jedné hodně živé pražské ulici koupiti dům.

A tou dobou ho popadlo něco, co již po léta lomcuje množstvím pražských existencí více méně solidních nebo více méně dobrodružných. Podnikatelská horečka!

Arci, u pana Batysty omezovalo se to jenom na jediný zatím dům, na jeho dům. Když jej totiž koupil a znova pak důkladně prohlédl, řekl jednoho dne:

„Ta barabina se strhne a postaví se nová.“

O deset roků dříve byl by pohlížel na „barabinu“ s posvátnou úctou, nebo tehda byl mu takový starý pražský dům nedostižným ideálem. Ale teď měl peníze, úcta pominula. A „barabina“ se strhla.

Ale tu zloduch jakýsi, nástroj závistivého

osudu, připravil podivnou léčku muži, kterýž do té doby byl projevoval rozum zcela normální.

Zbořený dům páně Batystův měl sousedy, jako skoro každý dům, který nestojí právě v širém poli. Sousedy zcela zdravé, zánovní, čtyřpatrové. Po levé straně byl to dům, jenž se honosil zděděným štítem „u zlaté kukly", po pravé straně dům beze štítu, ale s jakýmsi žánrovým obrázkem z vepřového života nad velkým krámem, v němž výrobky své prodával Věnceslav Zásmucký, uzenář a sám držitel domu toho.

Stalo pak se, když dům páně Batystův padl a když pan Batysta chodil v jeho zříceninách již jen přízemních, přihlížeje ku práci bouratelův a v duchu vida již vyrůstati dům nový, zdobený všemi vymoženostmi moderní techniky štukatérské, že vyšel z krámu svého Věnceslav Zásmucký, vstoupil do zbořeniště, zamířil k panu Batystovi a řekl:

„Vy budete stavěti, pane sousede..."

„Budeme," přisvědčil pan Batysta.

Soused Zásmucký se na okamžik zamyslil a řekl pak:

„Pane sousede — když stavíte od gruntů, je vám jedno, jak to uděláte, na metru vám nesejde. Vy byste mi náramně posloužil, kdybyste mi kousíček svého pozemku postoupil — vidíte, tamhle ten kout, ten trojhran, který vlastně

vybíhá do mého boku — potřeboval bych komín pro svou udírnu.“

„Vy máte udírnu bez komínu?“ otázal se pan Batysta.

„Ale kde! Mám komínů dost, ale málo tahu! K udírně bych potřeboval širšího... A právě tam vedle toho trojhranu mám udírnu, s komínem uzoučkým, a ten bych si rád rozšířil. Vám to utíká z parcely a mně by to posloužilo. Zarovnal bych si ten vejkusek, měl bych komín, a vy byste měl rovnou čáru, jako když bičem šlehne...“

Pan Batysta se hluboce zamyslil a řekl, že o té věci promluví se stavitelem. A porada skončila v ten rozum, že na parcele páně Batystově skutečně neubude, když trojhran odstoupí, a za týden byl obchod uskutečněn. Stavitel poradil panu Batystovi, že za ten trojhran může zcela dobře požadovati čtyři tisíce.

„Pane sousede,“ řekl Věnceslav Zásmucký, „čtyry tisíce? Vždyť toho není přes dva čtverečné sáhy! Za čtyry tisíce byl by na Pohořelci dům!“

„Ale vy potřebujete komín k udírně, pane sousede,“ odpovídal pan Batysta, „a ne dům na Pohořelci!“

Věru, nebylo pomoci. Věnceslav Zásmucký nemohl býti bez komínu, i přistoupil konečně na požadavek sousedův. A ještě než s ostatního staveniště páně Batystova bylo vyklizeno staré

zdivo, pracovali v řečeném koutě zedníci jako mravenci a znenáhla tam vyrůstal komín, plaze se vzhůru po bočné zdi domu Věnceslava Zásmuckého.

Pan Batysta se díval na tento rostoucí zděný jícen a hlavou se mu honily divné myšlenky. A tyto myšlenky neopouštěly ho ani, když s večerem odcházel ze staveniště, nezbavil se jich cestou, nemohl jich zaplašiti spánkem — pan Batysta nespal. Převaloval se na lůžku a hlavou se mu honilo samé dělení, násobení a sčítání.

Tak to trvalo několik neděl — času dost, aby se v mozku páně Batystově mohla vytvářiti velkolepá spekulace. Neboť, když pak jednoho rána — jako denně — setkal se stavitel s panem Batystou na staveništi a řekl: „Nu, jsme tak daleko, že zejtra nebo pozejtří začneme se základy," — odpověděl stavebník odměřeně:

„Počkáme s tím, pane staviteli, počkáme. Mám něco jiného za lubem..."

Tvář stavitelova se proměnila v nesmírný otazník.

Pan Batysta rozuměl, rozhlédl se, přiklonil se ke staviteli a řekl:

„Až budeme docela sami, pane staviteli — nejlépe tak u mne doma..."

Stavitel se nemohl dočkati poledne a spěchal do bytu svého stavebníka.

Pan Batysta ho zavedl do zadního pokoje, zavřel dveře a tajemně promlouval:

„Pane staviteli, počítám-li, že jsem od Zásmuckého dostal čtyry tisíce za ten koutek na komín — (a teď se na chvíli odmlčel a oči mu zazářily vnitřní převahou, vědomím vyzrálé myšlenky, pýchou z neobyčejné spekulace; a pan Batysta pokračoval:) — co myslíte, k d y b y c h t a k t u c e l o u p a r c e l u r o z p r o d a l n a s a m é k o m í n y... Počítám, že by mně to vyneslo přes půl milionu...“

Tušil-li pan Batysta, že tímto plánem svého stavitele překvapí, nemýlil se. Stavitel byl skutečně překvapen, ohromen, zdrcen. Něco podobného věru nepřipadlo dosud ani nejodvážnějšímu pražskému podnikateli — a je jich tu dost.

K čemu se po tomto projevu páně Batystově zcela bezděky chystaly svaly ve stavitelově tváři, měl býti výbuch smíchu — ale nedošlo k němu. Svaly mu ztuhly, když se podíval bystřeji v oči páně Batystovy, v oči, divně se lesknoucí, prozrazující, že tam nad nimi a za nimi nastala divná porucha.

Nebyl sice žádným psychiatrem pan stavitel, ale výraz očí páně Batystových jevil nepochybně, že za nimi a nad nimi se uhnízdila — utkvělá myšlenka.

A tak tomu bylo...

Staveniště páně Batystovo osiřelo — stavitel vyvedl své zedníky na jiný kus úrodné půdy pražské, jež vydává hojnou úrodu nebetyčných

činžáků, a úzkými vrátky v prkenném plotě provlékal se denně jen pan Batysta sám, měřil svoji parcelu kříž na kříž, počítal, kolik komínů by se na ni vešlo — ba byly chvíle, kdy měl divné vidění: stál tu na jeho staveništi komín vedle komínu, všechny nové, pěkně červené, a ze všech se kouřilo. A pan Batysta počítal v duchu domnělé statisíce, jež strží za své čtvereční sáhy, a v duchu kupoval jiné staré domy pražské, bořil, srovnával se zemí, a pozemky rozprodával zas jenom na samé komíny — a tonul v milionech.

Byl ho posedl ďábel mamonu.

Ladem ležela parcela, v ní kapitál, a místo zdiva vyrůstaly na osudné půdě dlužné splátky, úroky — splátky, úroky — —

A jednoho dne odvezli pana Batystu k pozorování „nahoru".

A po roce konečně započato se stavbou na opuštěném staveništi — ale to již nestavěl pan Batysta. To vyváděl jiný podnikatel, který koupil staveniště páně Batystovo v exekuční dražbě. (1899.)

Nový závod.

Nezamlouval se mi pranic, když jsem jej spatřil poprvé. Byl mně dokonce nesympatický, ano odporný. Zdálo se mi, že v jeho výraze je kus takového nestydatého výsměchu všemu, nač se dívá. Že pohrdá vším svým okolím, ale ne jako mudřec, který se uzavírá před pošetilostmi světa, protože sám si dostačí; tento muž stavěl na odiv jistou povznešenost, předstíral jakousi noblesu, pohlížel na lidi s patra — a to při vší své mizerii. Ukrýval ji sice, ale takové věci neujdou nakonec bystřejším zrakům.

Snažil se vypadat elegantně a tak na povrch skoro se mu to dařilo. Ale náhle jsem viděl, že pár manšet nosí snad celý měsíc. Svlékal kdysi svrchník a při tom vysmekla se mu pravá manšeta z rukávu spodního kabátu, obšívaného koketně černými lesklými prýmky. Jedna její polovice, jejímž úkolem bylo vyčnívati na dva centimetry z rukávu, byla poměrně čistá, bílá; ale polovice druhá, již obrácená do rukávu, byla

šedivá jako popel. Je to přirovnání dosti lichotivé. Byla vlastně jako podlaha. Soudil jsem z toho, že musí velice šetřiti prádlem. Uhnul se kdysi, když jsem za jeho zády snímal s hřebu noviny, a tu mrsknuv okem za krk elegánův zpozoroval jsem, že páska jeho nákrčníku je vzadu umaštěna a roztřepena. Široký uzel kravaty jakž takž vyhovoval, ale když jednou rychlým posunem ruky jej odhrnul, viděl jsem, že kryje náprsenku prahnoucí po prádle, náprsenku, jejíž dírky byly roztrhány a neudržely se na knoflíčkách. Hrál kdysi kulečník a když se natahoval na kouli hodně vzdálenou, nadzdvihl pravou nohu, netuše, že tím odhalí hnedle dvě Achillovy paty najednou. Shrnula se mu nohavice proužkovaných spodků z česané vlny; při čemž jsem učinil dva další objevy: předně se ukázalo — ale račte prominouti! — že nemá podvlékaček, a za druhé botka jeho zakmitla se ztrápenými, vytahanými, svraštělými ‚péry', a zničený podešev děrami svými přímo řval po zotavení v obuvnickém atelieru.

To vše arci bylo schopno vzbuditi soucit s talmovým elegánem, kdyby při té mizerii své existence nebyl býval tak pánovitým a týravým naproti ubohým pikolům, kdyby nebyl tak drze žertoval se všemi těmi ubohými prodavači sirek, mýdla, voňavek a Bůh ví čeho, kolik se jich za večer v místnosti vystřídalo, které sice vždycky zdržoval jalovými tlachy, šašky

si z nich tropě, ale nikdy ani za krejcar nekoupil.

Zato však míval pečlivě vyholenou bradu, dobře namazané kníry, že trčely jako šídla, a přes tu chvíli rozčísal si hřebínkem licousy. Vlasy na přední část hlavy, kde jich patrně nebylo, vypůjčoval si zezadu.

Hádal jsem dle všech jeho manýr, že to je ‚kvitovaný' důstojník. Uhodl jsem. Svěřil mi to jednoho večera markér. Kvitoval ne proto, že by se zásady jeho nebyly srovnávaly s vojenským stavem, že by byl toužil, aby se stal užitečnějším světu, ale musil odejíti pro nějakou ‚čestnou záležitost'. Nejspíše pro dluhy nebo pro nějaké poklesky ve službě.

„Teď zařizuje nějaký závod," dodával markér.

Rád bych byl věděl jaký. Po jaké činnosti asi takoví lidé touží? K čemu v sobě cítí povolání?

„A rád by se oženil," svěřoval mi dále markér. „Ale s nějakou bohatou."

To jsem věřil na slovo. Ta by si popadla. A mimo svou výbavu aby přinesla také hned výbavu pro ženicha.

Ale jak to divně chodí na světě! Někdo se pachtí, pachtí, hledá nevěstu — ovšem s pomocí, aby mohl dále a úspěšněji pracovat — a pachtí se nadarmo. A tento můj neznámý již za několik neděl po sdělení markérově došel cíle.

Ďas ví, zda bydlel tehda v mé čtvrti, ale pojednou jsem jej potkával téměř denně. Zdálo

se mi také, že se nějak spravuje. Prádlo jeho bylo skutečně vyprané, botky měl nové, nákrčník snad včera ještě zdobil některou výkladní skříň. A v e d l s e. Patrně s nevěstou. Nebyla nejmladší, vypadala mi jako vdovička. Mnohá vdova ovšem třeba čerta by si vzala.

Kráčel ztopořen vedle ní, dívaje se jako vítěz na lidi kolem. Mnoho nemluvil. Jen tak chvílemi slovo ukáplo.

Jsou podivné náhody. Náhodou jsem se octl po několika dnech na přátelském večírku jistého zábavního spolku, v Konviktě, a náhodou tam byl i můj kvitovaný důstojník — s nevěstou. Byla to neomylně vdova, přišla s ním sama, bez gardedámy.

Rozhlížel se, zdálo se, že tu nezná nikoho. Ale pak náhle zamířil ke stolu, u něhož seděli již starší pánové, poklonil se, požádal o dovolení, by směl přisednouti, uvedl se obřadně jako ‚Alexandr, soukromník', a jediné paničce ve společnosti představil svoji společnici: „Moje nevěsta."

S dvorností nějak hranatou, jako by dávno byl z cviku vyšel, vyhledával na lístku a nevěstě své doporučoval večeři, objednal jí pivo, ptal se, jak jí chutná, je-li spokojena, líbí-li se jí zde, a sliboval jí: „Sem budeme častěji chodit."

Ale čím dále, tím méně se svou nevěstou zabýval. Spíš obracel pozornost k sousedce paničce a stejně horlivě si hleděl sklenice. Po vyčerpání

obvyklého programu nastal tanec a nevěstu páně Alexandrovu počali vyváděti páni od stolu. Zprvu se u ženicha dovolovali, později se už ani neptali, a nevěsta šla z ruky do ruky.

Alexandr soukromník hleděl nějak roztržitě kolkolem. Bylo mu nemilé, že jeho nevěsta tak nemírně křepčí? Či pozoroval dokonce, že se k ní nápadně dvorně chová jeden ze stolovníků, tělnatý brašnář Závora?

Ať se stalo jakkoli, protivný ten kvitovaný důstojník a nyní ‚soukromník' Alexandr prohrál toho osudného večera partii. Jako ženich přišel a — ženichem také zůstal. Pleno titulo. Za málo neděl oznamovaly totiž noviny ve zprávách „rodinných", že pan Matyáš Závora, majetník chvalně známého brašnářského závodu, pojal za choť paní Veroniku Švarcovou rozenou Půlpánovu. A když jsem za týden po tomto oznámení potkal manželský ten pár — ejhle, po boku Závorově kráčela jako zářící mladá panička — — někdejší nevěsta Alexandrova.

Za nedlouho postihl jsem Alexandra v noční kavárničce. Notně pil a zdálo se mi, že se nějak divoce směje. Bral si k srdci, že byl tak zklamán, že byl zhrzen?

Ne, nezničila ho ta rána. Chtěl žít a chtěl se patrně stůj co stůj oženit. Přišel zakrátko do zahradní zábavy u Šáryho a na jeho pravé ruce zavěšena byla — jiná dáma.

„Moje nevěsta...“ představil ji společnosti, k níž přisedl.

Budeš asi opatrnější, myslil jsem. Dáš si teď na ni pozor.

Ne! Byl nesmírně důvěřivý. Ba hůře. Byl raněn slepotou. Nepozoroval, že nevěsta za jeho zády koketuje s jinými, a když došlo k tanci, marně čekal jejího návratu z tančírny. Byla v kole a vrátila se až po posledním tanci, a když odcházeli ze zahrady, připojil se k nim jako společník nějaký malý kupec z Karlova naměstí.

A po šesti nedělích byla nevěsta Alexandrova ženou toho kupce! Protiva chodil zase sám a sám.

Někdejší můj odpor proti němu mizel. Skoro se mne vzmáhala lítost, když jsem hleděl na toho nešťastného lovce nevěst, které mu pak jiní odluzovali. Ale k čertu, proč byl takový nejapa a vodil je právě do mužských společností! Vyzýval tak osud vlastní svou neprozřetelností.

Ostatně soukromník Alexandr nezoufal, nepoddával se. Statečně zápasil s osudem, doufaje, že nakonec přece zvítězí. Netrvalo dlouho, a do jisté sousedské zábavy na Žofíně dostavil se — zase s nevěstou. Do třetice všeho dobrého! Teď jsem sledoval všechno jeho počínání se zájmem. Zdali pak tentokráte...?

Ne, byl to přímo hlupák. Nevěsta jeho na chvíli odskočila, aby si vyslechla nějakou de-

klamaci blíže verandy, a pan Alexandr jako nepomyšlené dítě svěřoval se svým soustolovníkům, kterak se těší na nový život. Dvanáct tisíc prý není k zahození — mínil patrně věno své nastávající — a po nebožtíku muži je prý ‚Amálka' zcela zařízena. Knoflíku prý netřeba do domácnosti koupit. Na těch dvanáct tisíc ani se nesáhne. Jsou uloženy v bezpečných papírech a vynášejí celých šest procent.

Nejbližším následkem tohoto lehkovážného sdělení bylo, že dva členové téže společnosti stolové počali se nápadně dvořiti Amálce, a nakonec málem se znesvářili. Vítězem byl majetník elektrotechnického závodu Pečárek, člověk úhledný, podnikavý. Amálka jmenovala se do dvou měsíců paní Pečárkovou, nikoli paní Alexandrovou. Můj kvitovaný oficír po třetí před vlastní svatbou „ovdověl".

Viděl jsem po boku páně Alexandrově čtvrtou, pátou, šestou ženštinu, po každé jinou, a vždy jeho nevěstu. Ale žádnou z nich nevedl k oltáři. A záhada jeho osudného ženišství jednoho dne se mi neočekávaně vysvětlila. Tehda, když v jisté choulostivé věci byl předvolán za svědka k trestnímu soudu.

Poznav ve mně novinářského referenta popadl mne po skončeném líčení na chodbě soudní budovy a pronesl ke mně medovým hlasem:

„Vašnosti, snad nebude nutno, abyste moje jméno dával do novin..."

„Vždyť vám se nic nestalo, proč se bojíte veřejnosti?“

„Vašnosti, pro sebe se nebojím ničeho, mám čisté ruce. Ale škodilo by to závodu.“

„Kterému?“

„Mému!“

Sáhl do kapsy a podal mi visitku.

ROBERT ALEXANDER,
ZPROSTŘEDKOVATEL SŇATKŮ.

Padalo mně bělmo s očí — a přece ještě jsem dobře nechápal.

„Prosím vás, tedy všechny ty vaše nevěsty...??“

A pan Robert Alexandr vysvětlil mi svoji manipulaci.

„Víte, někdy je ženská jako květ, peníze má, pořádná je, a všecko nic platno. Sama si nemůže chytit partii; inseráty, nabídnutí — to je pro taškáře. Ale když se takhle může ukázat, když se o ní projádří, že je n e v ě s t o u, najednou by si ji vzalo třeba deset lidí. Jak je zadána, hned by ji chtěl druhý, třetí. A na tom jsem založil svůj podnik. Provedu ji dvakrát, třikrát, představím ji jako svou nevěstu — a nevěřil byste, kolik lidí pojednou dostává laskominy! O nic tak lidé nestojí, vašnosti, jako o to, co už je v pevných rukou. A moje nevěsty jdou jako na dračku. Jsem specialistou pro vdovy. Kdy-

bych někdy snad vašnostem nebo někomu z pánů přátel mohl posloužiti — dodám nejlepší jakost a za nejmenší provisi...“

Poděkoval jsem mu za vysvětlení. Výborný muž!

Ještě ho časem potkávám. Pěkně vypadá, tloustne, šatí se teď skutečně elegantně. A stále vodí svoje „vzorky“ do společností.

Pravda zcela nepochybná, že pro lidi podnikavé a vynalézavé stále je dost příznivé půdy na světě. Běží jen o vlohu, o nadání, kterak jí kdo dovede vykořistiti. (1896.)

Šťastný den.

Vážím si toho velmi, že jsem onoho dne zašel k panu Tomáši Vosmičkovi. Po celý večer mohl jsem pozorovati, co jsem již dlouho neviděl, totiž člověka naprosto šťastného, člověka, kterýž započínal nový život, a ten život budoucí byl ve všech jeho výpočtech tak milý, krásný, růžový.

Šťastným tím člověkem byl pan Tomáš Vosmička sám. Neboť toho dne „otvíral“.

Nikdo nic nevěděl, tak se dovedl milý náš Tomášek do posledního okamžiku zapříti, všechno utajiti. Ne proto, že by měl byl příčinu zatajovati cosi. Ó, nikoli. Všechno šlo před se způsobem zcela řádným, zákonným, v celém jeho počínání nebylo za nehet záludnosti. Míval ke mně vždy důvěru, a přece ani mně nic neřekl, až poslední večer před svým „šťastným dnem“.

Zapadl jsem tehda po divadle do té malé, ale sporé plzeňské pivnice, se zahrádkou jako dlaň,

v níž několik nás přátel časem se scházívalo a v níž po léta jako vrchní číšník vévodil náš pan Tomášek. Toho večera jsem přišel sám, a to snad bylo příčinou, že se Tomášek důvěrně přiblížil, když jsem šťastně posledního hosta přečkal.

Dopíjel jsem, neboť pan Tomášek opodál přešlapoval, a soudil jsem, že by již i mne viděl radš někde v Paďousích. Ale jedva že jsem postavil prázdný korbílek, již se ho Tomášek chopil a s vlídným úsměvem se otázal:

„Ještě jednu, vašnosti?“

„Což o to, pane Tomášku, dnes má říz a jádro! Ale je pozdě — taky si rád lehnete...“

„Ó, prosím, vašnosti!“ usmál se Tomášek. Ale to byl jiný úsměv než jindy, ne takový úsměv z povinné ochoty, který sice nabízí, ale zároveň taky vystrkuje. Připadalo mi, že ta „ještě jedna“ by mu byla zvláštním potěšením. Však ani nečekal, jak se rozhodnu, odskočil se sklenicí, a za chvíli tu stála čerstvá a plná jak roztaveného zlata, s tuhou pěnou jako kytka. Ústy Tomáškovými to potrhovalo — znal jsem jeho okamžiky, bylo mu do řeči. A tak jsem začal.

„Jak se pořád máte, pane Tomášku?“

Radostně se chopil Tomášek podávaného prstu. Bylo zřejmo, jak to v něm dnes pracovalo, teď to může prasknout. Teď si odleví, jsme tu zcela sami.

„Zaplať Pánbůh, vašnosti, dobře, dobře to chodí, jen jak bude dál, vašnosti! Dnes tu otročinu se sebe shodím. Už vám tu nebudu sloužit...“

Ulekl jsem se. Jakže, o Tomáška přijdeme? O Tomáška, vtělenou tu svědomitost, jemuž vždy tak lítostivě se zkrabil obličej, když někomu něco nechutnalo, o němž jsem se domníval, že je mu za hosty zle od žaludku?

„Co se stalo, Tomášku? Nepohodli jste se se starým?“

„Pánbůh uchovej, to je dobrý táta. Do smrti bych od něho nešel, ale to víte, vašnosti, člověk musí počítat s vlastním živobytím. Taky mi nohy věčně sloužit nebudou, pak je člověk jak starý, vylínalý a slepý pes — jen tak z milosti ho někde drží, vašnosti — praštil jsem do toho tedy. Žena mi taky nebude mladá už ani dvacet let, ať tedy se stará, dokud má chuť. Je to dobrá kuchařka, vyzná se — no, zkrátka, vašnosti, zejtra otvírám ve svém...“

A Tomášek se mi zavrtal tak výzvědným pohledem do tváře, kterak asi na mne ta zvěst účinkuje.

Nemýlil se, probudil ve mně plnou měrou účastenství. Miluji u každého tyto zápasy o vlastní kousek půdy pod nohama, s každým bych rád šel znova do boje, každému chtěl bych státi po boku. Bývají perné ty boje o kousek samostatnosti (třeba jsme stále zůstávali něčími

otroky), ale probouzejí všechny dřímající síly a vyvolávají někdy energii netušenou.

Ať jen se vypovídá pan Tomášek. Přisouvl jsem mu židli, aby se posadil. Avšak pan Tomášek děkoval uctivým pokyvem hlavy a zůstal státi. Měl kázeň za ta léta, dnes ještě jest „jen" číšníkem, neposadí se.

„Zejtra již, pane Tomášku?" divím se. „A to jste do posledka zůstal na místě? Jak jste to všechno pořídil?"

„No, vždyť já mám každé dopoledne trochu času, vašnosti, tak jsem si vyšlapal, čeho bylo třeba, místnosti najal, nábytek pořídil, a ostatek mi vyběhala žena. Náš starý taky na chvilku nekoukal, a kde mohl, poradil mi. Vždyť jsme staří kolegové — upřímně radil, i peníze nabídl —" dodal hrdě Tomášek. „To neudělá každý a každému..."

„Ne, to neudělá, zvláště ne novému konkurentu," poznamenal jsem.

„Ó, já nebudu konkurovat, vašnosti," ohradil se Tomášek ihned. „Ano, mohl jsem převzíti pivnici hnedle tady za rohem, dobré místo, pravda, ale do smrti bych to neudělal, abych se bývalému šéfovi posadil na krk. To je vždycky sprosťáctví, náramné sprosťáctví. Člověk zná všecky tajnosti svého principála, všechny hosty jeho, a byť i nechtěl, vždycky mu někoho odloudí, když se mu usadí vedle nebo naproti. Ne, vašnosti, my ze staré školy to neděláme. Daleko od-

tud budu, hezky daleko, nic mu neuškodím. A proto taky jsem zůstal až do posledka — a nikomu jsem nic neřekl, vašnosti, n i k o m u (opakoval Tomášek s důrazem). Zítra ráno je to v novinách, kdo chce, ať přijde, a bude-li chtít, ať chodí dál. Dobře bude obsloužen. Moje žena je kuchařka jak z arcibiskupské kuchyně, učila se u křižovníků, před tím taky sloužila, pracovat umí, mladá je, maso má jak řemen po celém těle, ať se přičiní, dokud je mladá...“

Pan Tomášek při posledních slovech vytáhl sklepnickou svoji tobolku a podal mi papírek, kartáčový otisk své zítřejší anonce.

„Otevření nově zřízené restaurace... v... ulici... „u zlaté osmičky“ ... s úctou podepsaný...“

Pan Tomášek se usmíval, jak jsem četl. A když jsem dočetl, dotkl se prstem názvu své hospody a povídal samolibě:

„To není zlé, vašnosti, co? U z l a t é o s m i č k y — já totiž se jmenuju V o s m i č k a, a tam na domě náhodou je taky číslo o s m é, a tak tedy kdo k nám půjde, vždy půjde k o s m i č c e, ať myslí mě, dům anebo firmu. Tak mě to jednou v noci napadlo — a poradil mi to taky pan kmotr, pan profesor Žabka...“

Za řeči jsem dopil a než jsem si povšiml, již byl pan Tomášek jako vítr ten tam a za okamžik stavěl přede mne čerstvý pohár.

„Skočil jsem sám do sklepa," povídal mi. „Sklepař tluče špačky, nechtěl jsem ho budit, aby neřekl, že ho ještě poslední den týrám. Ať odejdu po dobrém se všemi. Teď jsem natočil z prostředního — z toho teče nejlepší."

Pan Tomášek si mne zavděčoval. Věru, tahle poslední byla nejlepší.

Nu, nebylo jinak lze, nazejtří jsem tedy musil ke zlaté osmičce, a nelitoval jsem toho. Viděl jsem, jak řečeno, šťastného, přešťastného člověka.

Po okna prvého patra byl dům čerstvě natřen a nad vraty se skvěl zbrusu nový štít s vypouklou zlatou osmičkou uprostřed.

V čisté, vymalované a jasně osvětlené místnosti již seděli hosté, mnoho známých tváří z naší staré plzeňské pivničky. Staří známí vždycky chodí zasvěcovat nové hospody, „dělá-li se pro sebe" vrchní číšník. Je to povinnost podle starého, třeba nepsaného zákona.

A tu šukal mezi hosty restauratér, ó, dnes již ne „Tomášek", dnes již p a n V o s m i č k a.

Jeho zevnějšek byl změněn. Především zmizel frak, tento příznak posavadní podřízenosti. Ať frak sebe krásnější, ale vždy znamená jen číšníka. Rád jej každý svléká, aby oblékl volný kabátec, který znamená samostatnost. Taky pan Vosmička měl čistě novou halenu z tmavé látky, nové lakované botky, bílou vestu, černý nákrčník. Na levé ruce neplandal se již ubrousek;

za to tím častěji levice zajížděla do kapsy, vytahovala tabatěrku a podávala zdvořilostní šňupeček. Chléb a sůl rozumějí se v hospodě samy sebou, taky si to každý host zaplatí, ale podati šňupec — to je přídavek na osvědčení pohostinství. Je to pocta a taky zvláštní právo krčmářovo.

Vzácné hody však měla dnes pravice páně Vosmičkova. Ať ho měli hosti ve starém místě sebe raději, ať k němu byli sebe vlídnější, když zaplatili a odcházeli, klesla ruka jeho vždy ke švu nohavice a trup jeho se naklonil jen k uctivé pokloně. Nikdo mu ruky nepodal a Tomášek sám arci se taky neopovážil. Ale dnes již není Tomáškem. Tak tedy jeho pravice se vztahuje každému novému hosti vstříc, nevyzývavě, ale tak ráda, ráda. Však na to hosté ani nečekají a sami podávají. Doktoři, lékaři — dokonce taky universitní profesor ho poctil a přátelsky mu rukou potřásl. Dnešním dnem stává se pan Vosmička rovný všem, včerejší rozdíl stavů je tentam.

Dnes každý bez ostychu může stisknouti jeho měkkou, teplou, vymydlenou ruku, neboť „Tomášek" již nikdy se nemůže zmýliti v adici, nikdy krejcaru a šestáku nepřipočítá, nanejvýš to udělá zas jeho vrchní číšník. Ode dneška pan Vosmička bude voličem, bude dostávati vyzvání k volbám ode všech stran a „stránek", a za nedlouho jistě taky bude měšťa-

nem, neboť to je zlatý sen každého muže jeho druhu a povolání.

Však ani dnes pan Vosmička nezahálel. Ještě měl příliš v krvi celou svoji minulost, ochotný, úslužný byl odjakživa, číšník sám nebyl by vše zastal, a tak pan Vosmička přinášel pivo a pokrmy, aspoň v prvním návalu. Později už jen dohlížel, ochotně odnímal prázdné sklenice, vynášel do výčepu, vracel se a bystrým okem přehlížel, kde by čeho bylo třeba.

A štěstí jeho prvního dne bylo dovršeno, když po desáté hodině tři staří známí rádi by si byli hodili křížovou šístku, ale neměli čtvrtého. Zraky jejich bloudily místností a konečně kdosi z nich vyzval hospodského, zdali by nechtěl přisednouti.

Jediný ten okamžik stál za pochoutku. Jak radostně přinášel pan Vosmička nové špády, jak dychtivě vyčkával, koho z pánů mu obrácená karta přisoudí za společníka a jak způsobně zamíchal a rozdal, když na něj došlo.

Avšak ani pak se neoddával jenom hře. Kdykoli rozdával jiný, v každé přestávce otáčel zraky po celé místnosti, dozíraje, kde třeba nějakého obsloužení, šetrně sykal na číšníka, naznačoval rukama i zrakoma, kde co schází, načež zase sám s sebou spokojen se vracel ke hře.

Táhlo na dvanáctou, když dohráli, místnost se prázdnila. Pan Vosmička každého hosta provázel ke dveřím, rukou potřásal, ptal se, chutna-

lo-li pivečko, večeřička, prosil o další návštěvu, sliboval, nebylo-li dnes prý „v tom rumlu" všechno v pořádku, jindy že nebude žádného pozastavení. Ale dobře věděl a pevně byl přesvědčen, že b y l o dnes všechno v pořádku. Než omluva neškodí krčmáři nikdy. Prozrazuje tím, že mu skutečně záleží na spokojenosti hostů.

Hleďme, jako včera, byl jsem i dnes jeho posledním hostem. A teď, když ke mně přisedl, zářilo mu z očí všechno štěstí splněného snu, kterýž jej po celý předešlý život obletoval. Jak ho byla teď vzdálena někdejší jeho existence „pikolovská", sklepnická — ba, jak za krátko zapadne do hloubi minulosti i to důstojenství vrchního číšníka, trvavší až do včerejška.

Teď se pan Vosmička rozhlédl kolem dokola, sáhl do kapsy, vyňal tobolku, otevřel ji. Ve zvláštní přihrádce bylo něco krejcarů, vysypal je na stůl. Bylo jich třináct.

„Dnešní výhra ze šístky!" šeptal, jako by mi svěřoval smrtelné tajemství.

Shrnul krejcary opatrně, vysypal je do přihrádky, prskl na ně, zavřel tobolku, pohlédl na mne a řekl vážně:

„Vašnosti, do smrti tyhle dvouhaléře ode mne neodejdou. A kdybych měl hladem pocházet, zas mi nové štěstí přinesou. První výhra ve svém!!"

„A Franc!" zavolal na číšníka do výčepu. „Dvě piva sem, z prostředního!"

A když Franc postavil před nás poháry a vytratil se zas do výčepu, aby tam dále klímal, zdvihl pan Vosmička svoji sklenici, a hledě na mne očima pojednou plnýma vláhy, tak upřímně, šťastně zaslzenýma, pronesl hlasem, jenž v tom okamžiku pozbyl pevnosti:

„Vašnosti, vašnosti, neračte být uražen — ale mně je dnes tak radostí až do pláče — vašnosti — (pan Vosmička se pozvédal, čímž pozvédal i mne, a nachyloval se přes stůl, a tím taky mne k sobě přitahoval) — vašnosti, já chci tak poctivě každému a s každým, živ chci být a našincem zůstanu do smrti, vašnosti —“

Rozkolísaný hlas jeho teď selhal. Pan Vosmička mne popadl za levé ucho, přitáhl si mne docela, a než dokápla slza z jeho oka na stůl, políbil mne s takovou horoucností, jako by líbal milenku.

Toho večera, lépe řkouc té noci, volal pan Vosmička France ještě několikrát. A věru, jeho pivo bylo ještě lepší než jeho hubička, čímž však nikterak nechci snížiti kvalitu i význam toho přátelského, upřímného projevu páně Vosmičkova, kterého jsem si velmi vážil. (1901.)

Úleva.

Z doby záloženské pohromy.

Bylo temno, když se Viktor Kahan probudil, zdánlivě čirá noc, ale Kahan uhádal, že je k ránu, uhádal přes to, že nebyl vyspalý, neboť dlouho do noci nezasnul. Ale v poslední době byl tomu Kahan uvykl. Takových neklidných, potrhaných nocí předcházela řada. V celém těle cítil zmalátnělost, únavu, v kříži skoro obolavění, jako by každý obratel páteře ležel pod kůží zvlášť, beze všeho spojení s ostatními. To byly následky nedostatečného odpočinku, nevyspání. Ale oči, jako by s nich byl spánek náhle odfoukl, hleděly otevřeny do tmy, snažíce se rozeznati předměty, napínajíce se, jako by chtěly naplniti světnici světlem, přivolati, uspíšiti rozednívání, neboť tyto chvíle v temnotách na horkém loži byly Kahanovi nesnesitelné.

Všechno marno. Tma neřídla a bylo ticho. Ticho, které Kahana poslední dobou tak týralo. Jen kyvadlo nástěnných, opakujících hodin cvakalo do tmy volným, odměřeným krokem.

Kahan vyčkával, brzy-li v nich hrkne, jako vždy před odbíjením, aby seznal, kolik je na čase. K tomu však bylo daleko a Kahan pozbyl trpělivosti. I sáhl potmě na stolek vedle lůžka, opatrně, aby nic neshodil, nahmatal zlaté svoje kapesní repetýrky, stiskl čípek, a z hodinek se ozval tenoučký, líbezný zvuk jemného ocelového péra. Bývalo mu jindy, kdykoli se tento zvuk ozýval, jako by mu jakési roztomilé dítě dávalo dobré jitro. Ale toho půvabu teď odbíjející strojek pozbyl. Neboť zvuky jeho věštily vždy nový den a nové útrapy.

Hodinky odbily šestou. Kahan věděl, že již neusne. Oči se nechtěly zavříti. I sáhl po sirkách vedle hodinek, škrtl, rozsvítil. Přál si teď, aby letem uplynula hodina, která ještě chyběla do chvíle, kdy mu roznašečka z expedice dodávala noviny. Konečně i ta hodina uběhla a Kahan uslyšel kroky na schodech, v chodbě, a hned potom šust papíru, cpaného do úzké štěrbiny ve dveřích, kterouž časopisy i dopisy padaly do skříňky, připevněné na dveřích uvnitř.

Tělo sice rádo by ještě bylo odpočívalo, ale oči chtěly čísti, aby se mysl něčím zabavila, rozptýlila. Nebo o čem Kahan přemýšlel, nic nedělaje, bylo neveselé. Vzchopil se tedy s lůžka, vstal a spěchal, aby vyňal ze skříňky noviny. Kamna ve světnici byla dávno vystydlá po večerním zatopení, prostorem vanul chlad, jako by sem vnikala podzimní sychravina

z ulice. Kahan rychle se vrátil na lůžko, ukryl se, zatetelil se, jak jej chlad roztřásl, nasadil skřipec, rozevřel číslo novin, hledaje chvatně určitou rubriku — a náhle jeho oči utkvěly vypouleny na jisté zprávě, písmo téměř hltajíce.

Co se nad ním v posledních dnech bylo vznášelo jako těžký mrak, který se stále nížil a houstl, náhle jako by se bylo utrhlo a zavalilo jej. Kahan četl, četl, a když dospěl poslední tečky, sklesla ruka s novinami na přikrývku.

Konečně tedy to prasklo! V záložně N a d ě j i se to zhroutilo. O čem do včerejška šeptali jenom zasvěcenci, rozletí se dnes všemi novinami dům od domu, z města do města, po všech krajích, po celé zemi.

V Kahanovi zatajil se dech a na čele i na spáncích mu vyvstal horký pot. Ale krůpěje ty ve studeném vzduchu ihned chladly a studily na kůži jako led. Otřel se rukávem košile, narovnal skřipec a četl zprávu znova. Nyní pomaleji, pozorněji. Bylo v ní mnoho jmen, ale jedno jméno chybělo tam, jméno, jehož nalezení mezi ostatními — jak se domníval — bylo by ho zabilo. Jeho jméno.

Bývalť taky činovníkem N a d ě j e, která se právě octla na pokraji srázu, v úpadku; byl jím řadu let, ale když ve kruzích zasvěcenců proskočily první poplašné pověsti, nebyl již v ředitelstvě. Jsa tak zkušen, aby mohl tušiti, že věci dospívají smutného konce, ba, že hrozí

pohroma, vzdal se úřadu svého. Byl z prvních, kteří odešli, a domníval se, že se tak zachránil. Ale jenom krátký čas oddychoval volně. Pověsti neutuchaly, množily se, nabývaly hrozivé tvářnosti, a když Kahan seděl ve svém hostinci, sám, jako poslední dobou vždy, kdesi v koutě, zakryt novinami, postihlo jeho ucho z hovoru jiných hostí mnohou podrobnost z tajů hroutícího se závodu, která jemu sice dávno byla známa, ale o níž se domníval, že je tak skryta ve spletité manipulaci, že se nikdy nevynoří na povrch. A hle, již letí od úst k ústům! A ten tam byl klid Kahanův. Neunikl tedy následkům hospodářství v N a d ě j i, z něhož taky byl svojí činností odpověden. Do jaké míry — nebylo zatím nikomu známo. Vědomí všeho, co buď zavinil nebo zameškal, nedbale přehlédl, spočívalo na dně jeho nitra.

Ale posud jeho jméno nikdo nevyslovil, a Kahan do poslední chvíle doufal, že oněm, jež v záložně ostavil, podaří se nějak zažehnati hrozící nebezpečenství. Kterak? nedovedl si povědět. Neboť by se byl musil státi zázrak, aby statisíce nebo miliony octly se zase v pokladnách, z nichž byly vyloupeny. Kahan nikdy nevěřil v zázraky, ale co ho v poslední době naplňovalo nadějí, skoro se podobalo takové víře.

A konečně tedy to prasklo. Ale ani dnes nikdo nepřipadá na jeho jméno. Ó, kéž uplyne mnoho

neděl a měsíců ode dneška, aby doba, kdy se spasil útěkem z nešťastného ústavu, byla hodně vzdálena, aby pak nikomu ani nepřipadlo, že také on je spoluvinníkem na všem, co konečně nastalo.

Skoro se zdálo, že na něj nikdo nemyslí. Ani druhý, ani třetí den ještě nevyskytlo se jeho jméno v listech. Ale hned potom se objevila zpráva, která sensačností svojí převyšovala první. Ředitel banky i jeho náměstek, pokladníci a účetní byli povoláni k výslechu, od něhož se již ani do úřadoven ani domů nevrátili. Byli zatčeni a vzati do soudní vazby. A toho dne Viktor Kahan poprvé otevřel zásuvku psacího stolu svého doma a sáhl po revolveru. Chvěla se mu ruka a zastudila ho chladná ocel, když před zrcadlem přitiskl hlaveň na spánek, jako na zkoušku. Tak zastudila, až ho v duši zamrazilo. Ruka pomalu klesala, Kahan napínal všechnu sílu, aby se vzchopil.

„Kdo myslí na mne?“ hovořil k sobě. „Nikdo nemá proti mně důkazů, nikdo mne neusvědčí. Ale kdybych stiskl spoušť, usvědčím se sám...“ A Kahan se odhodlal, že vytrvá. Kdyby stiskl osudnou spoušť, je všechno ztraceno. Ale přečká-li šťastně tuto bouři, je vše zachráněno. Život i čest.

Ale přečkati — k tomu bylo třeba více síly, než se Kahan s počátku domníval. Referát o N a d ě j i byl pak od onoho dne stálou

rubrikou — a tato rubrika byla jako historií zničené záložny. Sahala do samých počátků jejích, vynášela na povrch jména zakladatelů, z nichž mnozí dávno byli zemřeli, a postupujíc do nejnovější doby, uváděla zevrubně každého, kdo byl kdykoli v čele ústavu, i kdo jakkoli souvisel s jeho správou. A konečně jednoho dne vynořilo se z dějin záložny po léta olupované i jméno Kahanovo jako člena někdejší dozorčí rady. Ještě bez poznámek a bez oněch přívěsků, jimiž by bylo projeveno nějaké podezření.

Toho dne zachvělo to Kahanem podruhé, a toho dne taky podruhé sáhl po revolveru. Zase však zvítězila láska k životu, spíše však snaha po zachování dobré pověsti. Nebo jedinou tou ranou nebyl by pozbyl jen života, na němž — tak se domýšlel — mu již ani nezáleželo. Ale tou ranou byl by jméno své vydal u věčnou hanbu. A Kahan miloval posavadní svou dobrou pověst.

V ten den jako by kdosi před ním byl odestřel oponu nade vší minulostí, a o čem se domníval, že dávno utonulo v zapomnění, náhle se před ním vynořilo. Všechny slunné, veselé, šťastně zažité dni zasvítily před ním v duchu. Jako v kouzelném zrcadle otevřely se před ním náhle všechny domácnosti přátel a známých, v nichž býval hostem a vítaným společníkem. V duchu hleděl zas na veselé, bezstarostné společ-

nosti, jež se shromažďovaly po denních povinnostech v salonech dobrých, předních rodin, znova se ociťoval v jejich středu a připadalo mu, že je v nich hlavní osobou. Jasně, zřetelně vytanuly mu na mysli všechny okamžiky, kdy poprvé byl představen tomu neb onomu vynikajícímu hodnostovi, cítil, jak je mu rukou potřásáno, slyšel vlídný hovor jejich, na tváři jej hřály přívětivé jejich úsměvy. Vzpomínal, co kdy znamenal jeho podpis, kterak jeho pouhé doporučení kdysi otvíralo chráněncům jeho všechny dveře. A nyní, kdyby skutečně proti sobě stiskl spoušť revolveru, zatratil by se sám u všech těch lidí, na nichž mu v životě záleželo, zahanbil by je někdejším svým přátelstvím, svým účastenstvím na jejich hostinách, každým krokem, jímž je kdysi veřejně doprovázel, vším. Ó, kdyby vše to mohl vzíti s sebou, až by tu klesl na koberec, kdyby se tím okamžikem taky mohl vymazati z paměti světa, jistě by se nerozpakoval.

Zatím řada zatčených a vyšetřovaných rostla, a jednoho dne přinášely noviny poznámku: „Nová a sensační zatčení se ještě očekávají.“

Kahan přečetl nedýchaje. Koho se to týká? Taky jeho? Kdo ještě by mohl býti zatčen? Zalomcovalo jím náhlé zděšení, když pomyslil, že by se pojednou otevřely dveře, a že by vstoupili dva neb tři mužové se zraky ledově pronikavými, kteří by se otázali: Jste vy pan Viktor Kahan?

A potom že by před ním rozestřeli zatýkací rozkaz a že by s každé strany rychle přikročil jeden, aby se ho pevně chopili, když by se pokusil skočiti ke stolu, vytrhnouti zásuvku, zmocniti se revolveru a vypáliti na sebe spasnou tu ránu. Nebo pak již by nic jiného nezbývalo.

Kahan zíral na zlověstnou tu řádku v novinách, dlouho zíral, a pojednou mu zahrál hořký úsměv kolem rtů.

„Jako smečka chrtů, rozeštvaných za zvěří, ženou se za námi za všemi. Ještě není dost postižených, snad i — —“

Chtěl říci „já“, ale ač sám, beze svědků, neodvážil se vysloviti to, aby na sebe nepoštval tajemné mocnosti, které právě teď snad číhají ve všech koutech, sledujíce každé jeho hnutí zelenýma očima a naslouchajíce zbystřenými sluchy každému jeho slovu. Ani zašeptati to nesmí, neboť démoni ti slyší i šeptání — ba, snad čtou i v jeho nitru.

„Uprchnouti!“ kmitlo se hlavou Viktora Kahana. „Uprchnouti daleko, za moře, navždy!“

Ale jeho odhodlání, všechna jeho síla k tomuto činu byla podlomena domněnkou, že ho již steré zraky sledují, jak jen z domu vykročí, a že ho zas provázejí, když se u večer nebo v noci domů navrací. Nesmí se ani hnouti, nesmí se ani přiblížiti k žádnému nádraží, aby nevzbudil v těchto neviditelných strážcích podezření, že již uniká.

Klid! klid! volalo v něm všechno. „Zachovati klid a zdání, jakoby mi nebylo obávati se čeho — a takto, zdánlivě bezstarostného, mine mne všechno nebezpečenství.“

Zatím však již smysly jeho byly zbystřeny a zrakům jeho neušlo, že kdesi v dálce ulice kterýsi známý a přítel, jenž se s ním vždy a rád zastavil a pohovořil, náhle se obrátil a zmizel za rohem, když byl spatřil jej, Viktora Kahana. Již tedy se mu vyhýbají, již se stydí za známost s ním! Již ho počínají vymazávati z paměti své a snad si přejí, aby se s ním nikdy nebyli seznámili.

A sluch jeho postihoval nejjemnější šelesty, jimž ucho jeho jindy bylo nepřístupno. Netroufal si již večer do restaurací, kde by se mohl setkati se známými, neboť se bál oněch očí, kteréž by ho rády byly neviděly a které snad by na něj upíraly pohledy, na jejichž dně by četl neomylně otázku: Tys ještě na svobodě? A neostýcháš se vstoupiti sem? Chceš nám připraviti trapnou chvíli, abys byl polapen v naší společnosti?

I sedával doma, bedlivě zamykaje dveře, a ponenáhlu jej trýznily přeludy sluchové. Hle, jaký to dupot na schodech? Již pro něj přicházejí. Jaké to hlasy neznámých lidí? Táží se po něm. Nechřestí cosi přede dveřmi? Nejsou to pouta, jimiž ho sepnou, aby se nemohl ve tmě večerní pokusiti o útěk?

Tak bylo den ode dne a Viktor Kahan byl někdy blízek šílenství. Kdy to skončí!

A tu jednoho dne v pochmurném podzimku, když seděl po snídani a probíral se listy přátel z dob, kdy bylo všady klidno a teplo; když maně se chopil alba a díval se na podobizny lidí, s nimiž se po život byl stýkal, když tím unaven rozevřel jakousi knihu, aby četl, co ho jindy tak zajímalo; když ochuravělý jeho sluch na chvíli odpočíval a nebyl na stráži: tu pojednou a nenadále bylo zaklepáno na dveře — a do pokoje Kahanova vstoupili tři mužové.

Kahan nikdy jich nebyl viděl, ale uhodl, kdo jsou.

„Pan Viktor Kahan?“ zněla otázka prvého, patrně vůdce té úřední návštěvy.

Kahan se díval na hosty vyjevenýma očima a teď mu ani nepřipadlo, aby vytáhl zásuvku a sáhl po revolveru, ač by snad k tomu byl měl času dost. Znenáhla oči jeho pozbývaly vyjevenosti, pohled se mírnil, a cosi jako mlha se na něj zavěsilo. A když stál úředník téměř u jeho kolen, řekl docela lhostejně:

„K službám, pane. Čím mohu sloužit?“

„Mám rozkaz, abych vás předvedl k výslechu, pane Kahane. A zároveň abych vykonal prohlídku ve vašem bytě.“

Kahan mávl rukou v oblouk, jako by chtěl říci:

„To je můj byt.“

Aniž úředník dále slova pronesl, přikročili oba zřízenci těsně ke Kahanovi, každý s jedné strany. Viktor Kahan se slabounce, přitrpkle usmál. Právě tak si ten výjev nedávno byl myslil.

Byla to zvláštní náhoda, že úředník nejdříve otevřel zásuvku, v níž ležel revolver.

Podíval se, je-li nabit, a vsouvl jej opatrně do kapsy.

Kahan zhluboka vydechl. A zcela lhostejně se díval, kterak úředník zkoumá jeho papíry, poznámky, knihy, obálky. Podezřelé neb nápadné věci vkládal do kožené torby velikého formátu.

Když skončil, řekl úředník:

„Pojďme. Byt váš z rozkazu úředně zamykám. Má ještě někdo klíč k němu?“

„Nemá.“

Jeden zřízenec zapečetil dveře. A úředník pokynul Kahanovi, aby se dal na pochod.

Kráčel mezi nimi, a čím níže sestupoval, tím volněji mu bylo. A když vyšel ze vrat a spatřil povoz, jehož dvířka jeden ze zřízenců otvíral, vydechl Kahan po druhé z hloubi plic, ještě se ohledl do chodby domovní, otočil se a vstoupil do vozu. Úředník a zřízenci k němu.

Vůz hrkotal po dlažbě a Viktoru Kahanovi bylo, jako by se tím rachotem bortila a řítila kolem do kola strašlivá pyramida, která na něm do té chvíle byla ležela, a pociťoval nesmírnou úlevu.

Hrozné napětí posledních dnů pominulo, nastalo ulehčení. Pominulať všecka jeho nejistota. Stalo se, co se státi musilo. Nadešlo, čemu nemohl uniknouti, ale co jej strašlivě zdrcovalo dlouhým omeškáváním.

A zdálo se mu, že již dávno tak volně nedýchal. (1902.)

Dopis.

„Ha!“ zvolal pan Konrád Pětipeský, když přečetl psaníčko malého formátu, jež mu listonoš před chvílí se vší ostatní korespondencí byl dodal.

Sáhl po tom dopise nejdříve. Právě proto po něm sáhl, že se od ostatních dopisů střízlivého formátu obchodního tak odlišoval. Byla to úzká, podlouhlá obálka žlutavé barvy, popsaná drobným nestejným písmem.

Takových dopisů nedostával Konrád Pětipeský mnoho! V takových obálkách neposílají se ani ceníky továren, ani účty, aniž se dopisy toho formátu žádá za vzorky umělého hnojiva, kteréž bylo nejhlavnějším artikulem závodu Konráda Pětipeského vedle plodin a komisionářství.

Byla tedy do jisté míry oprávněna zvědavost páně Konrádova.

Taky text adresy nasvědčoval, že se v úzké obálce skrývá nějaká soukromá záležitost.

Kdežto nadpisy ostatní korespondence zněly zcela střízlivě „Pan Konrád Pětipeský, umělé hnojivo, plodiny a komisionářství“ nebo tak nějak podobně, počínal nadpis úzké obálky žlutavé: „Jeho Blahorodí, pánu Konrádovi Pětipeskému, velkoobchodníku v umělém hnojivě a přirozeninách, komisionářskému skladu v Praze — atd., k vlastnoručnímu dodání.“

Sotvaže stačila úzká obálka na dlouhou tu legendu adresovou. Řádky ztrácely se až dole a div že nesbíhaly na samu hranu obálky.

Pozorovatel bystřejší než Konrád Pětipeský byl by hned uhodl, že dopis ten pochází z ženské ruky, písmo že je ženské písmo. A docela neklamně byl by věc uhodl z toho, že známka poštovní byla nalepena na rubu obálky, že jí bylo použito místo pečeti. Takto pečetívají svoje dopisy obyčejně ženy.

Snad si nedopřál dosti času k podobným úvahám. Nebo když obálku v prstech otočil, marně hledaje na rubu jméno zasílatelovo, již sáhl po úzkém nožíku na otvírání listů, šmik — šmik, a vytáhl dopis.

Nu pravda, byl to dopis povahy velmi soukromé.

„Vaše Blahorodí!“ tak začínal, a bez dlouhých úvodů šel hned k věci:

„Račte prominout, že jste klamán. O čemž Vám jako dobrý přítel muším dáti povědomost. Neboť jistě Vám není známo, že paní H. CH.

bude míti dnešního dne schůzku se svým druhým ctitelem v onu hodinu, kdy myslíte, že meška doma. Chcete-li se o tom přesvědčiti, zajděte do Chotkových sadů před pátou hodinou blíže fontány, kdež se na vlastní oči přesvědčíte. S úctou Váš dobrý přítel.“

Bývá to zpravidla „dobrý přítel“, který takovéto věci k „vlastnoručnímu dodání“ oznamuje. O tom nemůže býti pochyby.

A když Konrád Pětipeský dočetl, tu se vyřinulo z jeho hrdla ono „Ha!“

Není pochyby, že je správným adresátem, že jest každý omyl vyloučen, neboť ono H. Ch. nemohlo znamenati nic jiného, než paní Hedviku Chocholkovou, vdovu v nejkrásnějších letech, velmi vzhlednou, zachovalou, docela bezdětnou, a majetnici domu stejně zachovaného, naprosto čistého, s nájemným výnosem pětiapůlprocentním. Takových vdov a takových domů není nazbyt. Konrád Pětipeský jako obchodník to dovedl posoudit.

Tak tedy Hedvička!

Proto tedy ty její vyhýbavé odpovědi, kdykoli naléhal, aby se konečně rozhodla!

Celý rok již za ní brousil, a sluší doznati, že krom svého umělého hnojiva, skladu plodin a komisionářství neměl jiné myšlenky než aby paní Hedviku Chocholkovou „převedl na svůj účet“. Měl ji nepochybně rád, a její dům byl roháč, do dvou živých ulic, a měl takový vhodný,

příležitý krám s dvojím průčelím, právě do těch ulic. Tam by mohl přenésti celý svůj závod s hnojivy, plodinami a komisionářstvím, v prvém patře by se ubytoval — místa má pro něj paní Hedvika dost, její byt o čtyřech pokojích stačí pro oba.

A zatím ho klame!

V prvém okamžiku myslil, že se zblázní. Ale než se k tomu odhodlal, zotvíral všechny ostatní dopisy, přečetl bedlivě, zaškrtal, co a jak má býti vyřízeno, a pak vše odevzdal svému disponentovi. Neboť na tolik byl Konrád obchodníkem, aby pro zklamané srdce nezapomněl na své zákazníky, lačné umělého hnojiva a ještě jiných potřebností do hospodářství.

A teprv potom počal přemýšleti, co učiní.

Nu, jinak ne, nežli že do těch sadů půjde, přímo k fontáně, překvapí nevěrnou zbožňovanou, zahřmí jí do uší a do duše, zprobodá ji zničujícími pohledy, zpoličkuje svého soka a s opovržením odejde.

Ano, to vše je téměř nevyhnutelné, ale co její nárožní dům? Ten mu neublížil, k tomu nemůže míti žádné nenávisti, žádného opovržení. Její dům se neprovinil. Stojí klidně na svém místě, ani netuše, co zatím se chystá v Chotkových sadech.

Ne, posavadní jeho úcta k domu paní Hedviky se nezměnila. A to taky stojí za uváženou.

Jako věčnost ubíhalo dopoledne, jako dvě věčnosti odpůldne do čtyř hodin.

Co zatím vše přemyslil, do nejdelší smrti by Konrád nikomu nezopakoval. Sám si toho nebyl vědom. A nebylo podivu. Nebo když již dospíval nějakého závěru, konce, vždy mu do toho lehl dům paní Chocholkové. A takový třípatrový dům rozmačká všechna jiná pomyšlení!

O čtvrté hodině stáhl Konrád žaluzii svého amerického psacího stolu, dal disponentovi příslušné rozkazy a vybral se z domu. Vzhůru tedy do Chotkových sadů!

Cestou myslil rychleji a souvisleji. A když přešel Karlův most, stanul pojednou.

„Ne, není možná! Hedvička mne nemůže klamati. Proč by medle trpěla moje návštěvy? Proč by medle — —“

Ani nechtěl domysliti. Měl přes všechny její vyhýbavé odpovědi tolik důkazů její přízně, že nemohl uvěřiti.

Teď se udeřil do čela.

„Že mi to hned nepřipadlo! Ne, nepůjdu nahoru do Chotkových sadů. Věřím jí — dopis je hanebným útokem. Domů půjdu, k n í d o m ů, a jsem jist, že ji najdu doma, že dopis lhal!“

A Konrád Pětipeský nastoupil zpětný pochod po Karlově mostě, přes Nábřeží, přes třídu Ferdinandovu, do ulice Spálené, pak zabočil na

levo, pak na pravo, a bylo málo přes pět hodin, když vystupoval do patra domu, k němuž choval takovou oddanost.

Vystupoval zvolna, aby se neudýchal, aby krev nerozpěnil. Nechce se rozčiliti, neboť ani slovem nedá na jevo, proč přichází. Je jist, že paní Hedviku najde doma, a je-li doma, pak dopis bídně lhal a nestojí dál ani za povšimnutí.

Jakési drobné krůčky cupaly proti němu se schodů. Jako by je pan Konrád znal.

Stanul při zdi, ejhle, dolů cupitá Pepča, služebná i komorná paní Hedviky zároveň.

„Kampak, Pepičko?“ zvolal pan Konrád.

„Ježíš Marjá, milostpán!“ ulekla se Pepička a zahořela.

„Kampak?“

„Dolů, milostpane — —“

„To vidím, ale kam?“

„— — ke kupci, milostpane.“

„A kdo je nahoře, Pepičko?“

„— — Nikdo, milostpane. Už je pryč...“

„Jakže, milostpaní není doma?“

„Milostpaní? — milostpaní je doma.“

„Ale Pepičko, vždyť povídáte, že je pryč...“

Pepička polykala, polykala, hledíc na pana Konráda všecka zlekána.

„Já — ani nevím — co mluvím — milostpane,“ koktala. „Milostpaní je doma — —“

„Vy jste tatar, Pepičko,“ usmál se pan Kon-

rád, jemuž se nesmírně ulehčilo. „Tak tedy jděte ke kupci, jděte —“

Pepička letěla dolů, pan Konrád stoupal vzhůru, pln blahého vědomí, že správně tušil. Hedvička je doma, nebyla tedy v sadech Chotkových — dopis lhal. Ó, ničemnosti lidská!

Dospěl dveří s úhlednou tabulkou, na níž bylo napsáno to drahé jméno „Hedvika Chocholková“, odkašlal, stiskl knoflík zvonku.

Uvnitř zavrzly, zapískly dveře pokoje — ach, jak znal ten milý zvuk těchto milých dveří! — v předsíni zadusaly kroky, zašustily šaty, dveře se otevřely.

„Áááh, pan Konrád — —!“

„V životní velikosti, milostivá!“ a skláněl se, aby jí políbil ruku. A již kráčel dále.

„Ani jsem vás neočekávala.“

„Zastesklo se mi po vás tak pojednou, milostivá paní Hedvičko. Jdu tedy jen, abych vás uviděl, na okamžik. Ani jsem nedoufal, že vás najdu. Myslil jsem, že budete na procházce —“

„Ani na krok jsem nebyla od rána, bylo co dělat. Až k večeru snad — —“

„A smím vás pak potkat na obvyklém místě?“ žadonil Konrád, „a smím vás doprovoditi domů — a smím u vás pak chvíli pobýti? Večeři si přinesu, paní Hedvičko, nějaké konservy — smím?“

„Smíte," řekla paní Hedvika, mhouříc oči.

„Vy zlatá, dobrá kočičko. A tedy zase jdu. Ještě dnes mám vyříditi velikou zakázku, běží o celé tři vagony umělého — — totiž abych je dirigoval z nádraží kolínského na příslušné místo."

„Tedy jděte — a na shledanou!"

Sklonil se, zas políbil ruku, páchnoucí jemnou voňavkou, a všecek blažen slézal se schodů.

„Ó, věděl jsem, že se neklamu a že nejsem klamán. Hanebná pomluva to byla. Ale kdybych věděl, kdo ten dopis — kdybych znal toho bídáka — —!"

Pan Konrád zaťal pěst.

Ale prsty se zas rozvázaly, když vyšel z domu. Již na to nemyslil, již se těšil jenom na večer.

Vyšel, a když byl na třicet metrů od domu, obrátil se, aby pohlédl do okna paní Hedviky.

Neviděl nic.

Nemohl nic vidět, poněvadž paní Hedvika stála za záclonou, dívajíc se za ním, a promlouvala k sobě:

„Janek! Píšu mu, že mne najde v Chotkových sadech, abych byla docela jista, a on přijde sem. Štěstí, že Hugo zatím odešel. Ale dobře tak, teď vidím, že mne opravdu miluje. A s Hugonem je konec. Pořád jen by chtěl peníze a peníze. Pětipeský je sic o pět let starší, ale solidní. Nemyslí na nic jiného než na mne. Vezmu si Pětipeského."

První, co Konrád po svém návratu do pisárny učinil, bylo, že spálil zlolajný lístek na žlutavém papíře, i s obálkou. Vlastnoručně. A ještě pak rozdrtil popel na prach. (1908.)

Dvojí zkouška.

Historie skoro pravdivá.

I.

Sníh chrupal pod nohami opozdilých chodců, spěchajících za prosincového večera pod útulné střechy. Stále sněžilo a vítr vháněl ostré vločky lidem do očí, až byli chvílemi téměř oslepeni.

Na rohu Spálené ulice narazily na sebe dvě postavy.

„Dovolte, pane!“ vyhrklo z úst muže, přicházejícího od Jungmannovy třídy. Ale když vzhlédl pozorněji, zvolal zcela jinak:

„Vláďo! Kam jdeš? Odkud?“

„Z divadla,“ roztržitě odpovídal Vladimír Stopka.

„Z divadla? Teď?“ volal starý přítel Stopkův, inženýr Karban. „Dovol, byl jsem také v divadle a již jsem doprovodil Julču a její maminku domů — a teď jdu k večeři a na pivo — po divadle bylo před půl hodinou...“

„Procházel jsem se trochu, je mně horko, chtěl jsem se osvěžit...“ odpovídal Stopka, stále roztržitý.

„Dnes je ti horko, ty chladný patrone? No dovol, to je něco neobyčejného! Ale již můžeš být osvěžen do zásoby — pojď se mnou, jdu na pohár plzeniny, na Perštýn," nutil Karban.

A popadnuv za rameno Stopku, který ani slovem, ani posunkem se nebránil, zahýbal s ním na Perštýn. Za chvíli setřásali s oděvů sníh v jasném, širokém průjezdě starého domu, v němž toho času byla oblíbená plzeňská pivnice Gebaurova.

II.

Dávno byli povečeřeli — Stopka jen jako z donucení — a již po druhé nebo po třetí vystřídala se na tácku každého plná sklenice s prázdnou, Karban hovořil s patrnou snahou, aby přivedl Vladimíra „do proudu" — ale Stopka mlčel, mlčel, zraky jeho letěly do prázdna, myšlenky byly Bůh ví kde.

Karban již chvíli se na něj díval přes viržinku, zpytavě, skoro vrtavě, a po dlouhé pomlčce udeřil na kamaráda:

„Vláďo, co je ti dnes?"

Stopka se vytrhl.

„Mně? Nic."

„Vláďo, obelhávat ženy je někdy nutno. Ale obelhávat přítele — k čemu? Do zelí ti nepolezu — víš, jsem zaopatřen. Je to smělé hádání

— ale hádám přece: máš něco v hlavě! Lépe řkouc n ě k o h o!“

Ku podivu klidně a neočekávaně vyznal Stopka:

„Uhodl jsi.“

Karban se chopil ruky Stopkovy:

„Z divadla — dnes?“

„Ano.“

Karban se rozesmál:

„Snad ne našeho hosta — dnešní Markétku?“

„Ne.“

„Tedy dokonce novou naši svůdnou primu ballerinu?“

„N e!“ odpovídal rozhodně Stopka. A aby ukončil další marné hádání přítelovo, pronášel dobrovolně, klidně, ale přece hlasem lehce se chvějícím:

„Víš, že mne nikdy nerozčilovaly tyto zjevy, které tolik hlav popletou a jichž zbožňování souvisí vždy s tolikerou žárlivostí nesčetných soků. Nikoli. Ale viděl jsem dnes ženskou bytost — a poprvé v životě mnou zatřásla nezdolná touha, žádost, nepokoj — na chvíli skoro šílenství a zase zoufalá beznaděj. V hledišti.“

„A sice?“ tázal se Karban s napětím.

„V prvním pořadí, v třetí lóži napravo,“ odpovídal Stopka.

Karban vyňal viržinku a zahleděl se do prázdného kouta, jako by nerušen chtěl v duchu zrevidovati všecka pořadí lóží. Karban totiž byl

stálým navštěvovatelem divadla — Stopka tam býval hostem dost vzácným.

Teď Karban došel do té třetí lóže, přehlédl její „osadníky", vytáhl z doutníku a vybafl mrak dýmu — a byl doma.

„Ffffť!" vyhvízdl ostře. „Ah, panečku, nemáš to špatný vkus, hochu. Ale kamaráde, zlá věc! To je nedostupná svatá!"

„Proč?" vyhrkl Stopka. A jak to vyhrkl, poznal Karban, že se věc neodbude pouhým vtipem a vůbec několika slovy. Podnes platil Stopka všem přátelům za „studeného" patrona, podnes věděli o něm, že ještě nikdy nezahořel, leda snad kdysi v letech studentských, a mnozí mu záviděli tuto chladnou, nevznětlivou letoru. Takoví lidé mívají na konec štěstí v lásce, ve všem. A tu pojednou tak rozčilené, vášnivé „proč?"

„Vláďo," začal Karban klidně, „ty jsi rozumný hoch, tobě netřeba v ničem zabraňovat, od něčeho tě odvracet. Půjdeš svou cestou. A dobře tak děláš. Ale v tomto případě je věc prozatím skutečně beznadějná. To je bohatý jeden kupec — Nemasta — a to jest jediná jeho dcera. ‚Padesát tisíc zlatých bude mít dcera na stole v den sňatku — říká on sám — ale za to si vyberu!' K jeho dceři je přístup jen skrze otce. Nejsi první, jemuž se zalíbila, ale posud každý neslavně odtáhl. Otec nestrpí, aby si dceruška učinila známost za jeho zády — a dce-

ruška zas — docela přirozeno — není srozuměna se vším, co by jí vybral tatínek. Víš, jak se gusta dcer a tatíků rozcházejí. Dříve získat otce a potom dceru — takový je zde případ."

Jak přítel Karban hovořil, díval se na něj Stopka s výrazem jistého vzdoru, jako by s tím neoblomným otcem již zápasil. A letěl, letěl v duchu daleko a již byl u mety.

Karban vystihoval ten pohled a jeho význam, a odpovídal Stopkovi na slova nepronesená:

„Ne, hochu, nemaluj si věc tak lehkou. Znáš přece ten pražský výraz: m e c h. To je tedy jeden z „mechů", její otec. Nepokyvuj hlavou a nemysli si, že tu svedeš něco svojí vyřídilkou. Všechny tvoje studie se rozbijí o tu beraní hlavu. Toť právě malér, že to takový primitivní člověk, její tatík, který je nesmírně pyšný, že z pouhého téměř pomahače, který se kdysi uměl sotva správně podepsat, vypracoval se na boháče. Holenku, na pytel rýže nebo plyzury, na bednu indychu nebo vyziny, na žok košenily nebo bečku arabiky pohlíží s úctou mnohem větší než na všechny fakulty světa. A peníze, kterých za celý život nasekal, nedá s dcerou tak lehce komukoli. Tak ho musíš znát. A říká docela neomaleně: Mohu si koupiti zetě, jakého budu chtít. A dodává sebevědomě: U m n e musí nejdříve zaklepat, kdo si pomyslí na slečnu Nemastovu!"

„Proč mi vše to povídáš?“ prohodil Stopka trpce. „Abys mi rázem zlomil vaz?“

„Ne, ne, Vláďo nemoudrý, ne proto. Ale abysi znal situaci a neoddával se blouznění. U něho se musí zaklepat, pamatuj si. A máš-li tolik odvahy, domníváš-li se, že mu budeš imponovati — pokus se. Něco však si pamatuj: nevěří v lásku čistou. Kdokoli se o jeho dceru pokusí, o každém je napřed už přesvědčen, že lační po jejím věně. Takové mechy nepředěláš.“

Stopka mlčel a v ponurém zamyšlení hleděl před sebe. Nemyslil na tatíka a jeho žoky zboží, myslil na n i, kterou dnes poprvé spatřil a do níž se bláznivě zamiloval. — — — — — — —

Když se o půl noci na rohu Perštýna rozcházeli, dal se Stopka do Spálené ulice a po několika krocích zahučel tichou nocí:

„Pokusím se. Mám před sebou d v o j í advokátní zkoušku, ale tahle, zdá se mi, je těžší...“

III.

Minul prosinec. Stopka nápadně často byl v divadle a oči jeho víc než na jevišti utkvívaly na oné lóži, z níž zářila ona, dcera bohatého pana Nemasty. Sotva by byl dovedl vyprávěti začátky a konce kusů, na něž se chodil „dívat“. A když v divadle pohřešil j i, nevydržel tam nikdy dlouho. A byl stále tam, kde prvního dne,

na začátku. Ani o krok se jí nepřiblížil, ani slova z jejích úst neuslyšel. Jen z dáli někdy ji sledoval, když odcházela z divadla mezi otcem svým a matkou. Ale to bývalo zřídka kdy. Obyčejně jezdili. A cítil, kterak v něm znenáhla roste podivná úcta k tomu houževnatému obchodníku, který jako by se všech stran obklíčoval dceru neprostupnou a nepřestupnou hradbou. Bránil se tomu, rád by jím byl opovrhoval, ale neubránil se. A neprospívalo mu, že si říkal někdy ve zlosti:

„Jaký to žok! Učiněný, hotový žok!“

Nic naplat. Byl to otec, který měl právo na svou dceru. A respekt Stopkův rostl.

Leden uplynul — nic se nezměnilo. Stopka byl se dokonce odvážil do několika bálů, v nichž ji doufal spatřit. Ale zdařilo se mu to jen jednou. Viděl ji, netančil s ní však. Neměl odvahy přistoupiti k ní a žádati za svolení k tanci otce nebo matku, jak viděl, že činí jiní, a to takoví protivní tatrmani. A neodvážil se toho taky z opatrnosti. Zrál v něm jistý záměr, k jehož vykonání bylo třeba, aby nevzbudil v otci předčasné podezření.

Ale zatím v něm všechno bouřilo. Jeho žádost vzrůstala k šílenému dychtění, v jeho prsou burácela vášeň posud nepoznaná, neukojitelná. A když někdy maně pronesl kdosi jméno rodiny Nemastovy, zachvíval se Stopka v nepokoji a podivných obavách, jako by mu někdo sahal

po nejdražším, nedotknutelném, jako by ho někdo chtěl oloupiti o věc nejsvětější. Žárlil nesmírně, nevěda na koho.

Minul masopust, bylo na počátku postu. Jednoho dne zahrčel vůz v šedivé dlouhé ulici, která neměla žádných přízemních bytů, ale taky žádných skvělých výkladních skříní. Sklad vedle skladu, rozsáhlá sklepení starých domů, naplněná zbožím ze všech končin světa. Vůz zastavil před domem, v jehož průčelí visela tabule se zlatým písmem: Benedikt Nemasta. Zlatý nápis, ale již větrem, deštěm, sněhem ošlehaný, sluncem a mrazem potrhaný, úmyslně neobnovovaný. Benedikt Nemasta byl odpůrcem čerstvého lakování na firmách. Jak ji vyvěsil prvého dne, tak tu povisí až do jeho smrti. Zakládal si něco na té omšelosti.

Z vozu vyskočil — Vladimír Stopka v prostém, elegantním, bezvadném, ale vážném úboru.

Ještě mrskl okem po firmě, aby se neomýlil, a vstoupil do domu. Zamířil k pisárně. Vstoupil. Několik hlav se zvedlo.

„Mohu míti čest s panem Nemastou?“

Kterási psaním unavená ruka pokynula mu do dalších dveří s kaleným sklem. Stopka zaklepal, z pisárny se ozval tvrdý, sebevědomý, drsný pozev: „Dále.“

Skoro se v něm dech zatajil. Ale již stiskl kliku a odhodlaně vstoupil.

Pan Benedikt Nemasta seděl nad spoustou

účtů, knih, dopisů, a pracoval dále, neobrátiv se. Až když zazněl pozdrav cizího hlasu, otočil se.

„Mám čest s panem Nemastou?“

„Ano. Co je libo?“

„Prosím za prominutí, že vytrhuji, a za okamžik laskavého slyšení, ctěný pane. Jsem doktor práv Stopka.“

Nemasta upevnil skřipec na nose a díval se na hosta udiven. A mimovolně mu sjelo se rtů o poznání přívětivěji:

„Prosím.“

„Prosím opětně za odpuštění, že vyrušuji, a prosím tím více za odpuštění, že poslání moje se týká vašnostiny rodiny. Konám však přátelskou povinnost a doufám, že mne aspoň vyslechnete. Jen vaše jméno a čestná pověst vaší firmy dodala mi odvahy, že jsem se k svému poselství propůjčil, a zároveň důvěry, že mi popřejete sluchu...“

„No, prosím...?“

A ta Nemastova otázka zněla skoro již netrpělivě.

„Přicházím jménem Jana Nováka, přítele z dětství,“ mluvil Stopka, a hlas jeho zněl stísněně. „Přítel můj, vážený pane, rovněž doktor práv a kandidát advokacie, před nedávnem zdaleka spatřil sličnou dívku. V prvním okamžiku nevěděl ani jména a pranic bližšího. Od té chvíle však neměl jiné myšlenky. Zkrátka, doktor Novák se vášnivě zamiloval do dámy,

která mu pak zmizela s obzoru. Ale její obraz ho neopouštěl. Spatřil ji pak šťastnou náhodou podruhé v jednom z letošních plesů, a tu zvěděl její jméno — byla to vaše slečna dcera."

Benedikt Nemasta svraštil čelo a díval se pronikavě na Stopku. A Stopkovi bylo třeba vší síly, aby ten pohled vydržel a mohl pokračovati.

„Přítel můj Novák je si vědom, čím jest povinen svému charakteru a všem, jimž jest rozhodovati o osudu slečny Nemastovy. Byl vychován v zásadách, jimž se nezpronevěří. Pochází z dobré rodiny. Umínil si, že se neodváží předstoupiti dříve, pokud nesloží advokátní zkoušku, k níž se právě připravuje. Avšak — rozrušení jeho jest silnější než on sám. Muž, který studoval posud a všechny zkoušky odbyl s vyznamenáním, jest v nesmírném rozčilení. Všichni jeho přátelé obáváme se o něj. Přimlouvali jsme mu, aby se odvážil na práh vašeho domu — marně. Odmítal veškeré rady, neuposlechl našeho pobízení. Než konečně přiznal si sám — i mně — že nejistota, v které žije, mohla by otřásti jeho zdravím a překaziti mu zdárný úspěch posledního kroku k bezpečné existenci. A svolil k tomu, k čemu se chtěl odhodlati teprv, až by odcházel od zkoušky. Ví, že první cesta v této delikátní záležitosti vede k vám, k otci, který má právo prvního slova. Ale přese vše naléhání nemohl se odhodlati, aby první krok učinil osobně. Svěřil mně, abych byl

jeho mluvčím. I prosím, abyste dobrotivě odpověděl na šetrný a uctivý můj dotaz, jejž činím jménem přítelovým: Směl by mladý muž, který v několika nedělích bude advokátem, směl by se nadíti, že by ucházení jeho o slečnu Adélu Nemastovu nebylo marné? Smí doufati, že by její vážený otec předem nevyřkl odpověď zápornou?“

Vladimír Stopka domluvil a vydechl zhluboka. Musil se velice ovládati, aby pronesl souvisle řeč, na niž se byl celé dny připravoval, a aby neprozradil vlastní rozechvění. A teď, ač rozčilením všecek se třásl, seděl nepohnut a hleděl upřeně na obchodníka, pozoruje každé hnutí svalů v jeho tváři, každé mrknutí.

Benedikt Nemasta sňal skřipec s nosu, otíral jej kapesním šátkem, opětně jej nasadil a hledě pronikavě na Vladimíra Stopku jal se mluviti:

„Řekl jste, že váš přítel viděl dvakráte moji dceru?“

„Ano.“

„A nemluvil s ní?“

„Ani slova.“

„Bude advokátem?“

„Co nejdříve.“

„Řekněte mi: kolik vydělá takový advokát?“

„Na tuto otázku jest ovšem nesnadná odpověď. Závisí to na okolnostech. Jsou případy, že advokát z jediného konkursu vyzískal sto tisíc.“

„Když praskne nějaká banka, ano. Ale teď je mnohem víc advokátů než takových stotisícových konkursů.“

Stopka neodpovídal.

„Ale to všechno je vedlejší, pane doktore. Něco se mi líbí, a to jest, že váš přítel zamířil cestou, kterou také já, pro svou osobu, uznávám jedině správnou. Odpovídám vám tedy: neříkám dnes a n o, ale neříkám také n e. Nezapomeňte, že také moje dcera má do toho slovo. A až váš přítel složí advokátní zkoušku, nechť mě navštíví. Povím vám upřímně: nemohu kupovati zajíce v pytli.“

„Jste v právu, pane Nemasto. Nemohu zatajiti, jakým potěšením naplňuje mě, že od vás neodnáším odpověď zápornou. Kdybyste mohl tušiti, jak vaše přívětivé vyjádření osvěží rozechvěnou duši mého přítele, jehož jménem vám nejvroucněji děkuji! Jak jej to povznese, posilní! A jak jsem povděčen tomu, že mne nezklamalo, co jsem o vašnosti z tolika úst slyšel: že jste nejen muž ducha, karakteru, ale i — srdce!“

Benedikt Nemasta neočekával tohoto zakončení — tak udiven vzhlédl k Stopkovi, který po této lži hluboko se uklonil.

Ještě několik zdvořilých vět — a Stopka vyšel z pisárny. V chladném průjezdě otřel šátkem čelo a zašeptal k sobě: „Kostky jsou vrženy.“

U okna své pisárny, za zelenou sítí stál pan Benedikt Nemasta a sledoval doktora Stopku až k vozu, v němž zmizel jeho zrakům. A když zahrčel povoz, potřásl obchodník hlavou a sedl zase ke svým knihám a papírům.

IV.

Uplynuly dva měsíce. Za tu dobu vyzkoumal doktor Vladimír Stopka navlas, ve které dny rodina Nemastova navštěvuje divadlo — a nikdy nechyběl. Žárlivým okem střehl tu lóži, jako úkladný vrah sledoval postavu zbožňované až ke kočáru, a často po představení se plížil onou šedivou dlouhou ulicí a zahlížel se do oken prvého patra, ověšených bohatými záclonami, a snažil se uhodnouti, která z těch komnat jest ložnicí dívčinou. Zda ona poslední, kterou ozařuje tlumené světlo ampule z modravého skla?

A jednoho dne opět zahrčel povoz k domu Nemastovu a Vladimír Stopka zase klepal na dveře pisárny, v níž kraloval otec Adélin.

Tentokráte přicházel v černém úboru.

„Promiňte, vážený pane, že se opětně odvažuji. Snad je to naposled, bohužel. Vyplňuji zase jenom povinnost přátelskou, k níž jsem se zavázal v posledních dnech umírajícího. Mého přítele, Jana Nováka, není již.“

Na tváři páně Nemastově obrazil se úžas. Byly to řídké případy, kdy se jeho obličej vymykal z obvyklé uformovanosti; dnes nastal takový případ.

„Onoho, jehož jménem jste byl u mne poprvé?“

Stopka pozdvihl klobouk a lehce se dotkl smuteční stuhy, jíž byl obtočen.

„Ano. Namáhání posledních měsíců — ale ještě více duševní rozrušení nezůstalo bez účinků — bohužel bez účinků nejosudnějších. Obstál skvěle při poslední zkoušce, již mu život ukládal, ale nepřečkal jí nadlouho. Vražedný tyfus jej sklátil do hrobu. Přicházím vám říci, že poslední doba jeho života, pokud mysl jeho byla jasna, oblažována byla jedinou myšlenkou, oslazována jedinou nadějí. Stále myslil na vaši vlídnou, povzbuzující odpověď, stále se mu vznášela před očima zbožňovaná postava vaší dcery. V těch dnech, jako by byl cítil, že život jeho je sečten, ukládal mi, abych vám, až bude p o v š e m — ah, s jakou resignací to pronášel! — abych vám stiskl vroucně ruku za váš tehdejší vzkaz. Nemůžete tušiti, pane, jaké dobrodiní jste mu prokázal! A v těch dnech svěřil mi ještě jeden úkol. Až bude po všem — žádal důrazně — odevzdej tento list j í. — Jsou to verše, pane, a posledním přáním umírajícího bylo, aby byly odevzdány jejím rukám. Přicházím k vám s prosbou, abyste k tomu svolil...“

Pan Benedikt Nemasta se octl před otázkou, o jakých se mu nikdy nesnilo. Byl v rozpacích, že nevěděl, kterak tu rozhodnouti. A po chvíli rozmýšlení odpověděl:

„Pane doktore — promluvím o tom se svojí chotí. Je to tak podivné — nikdy se mi něco takového nepřihodilo. Libo-li, zastavte se u mne zítra, pozejtří — kdykoli. Odpovím pak určitě.“

V.

Byla to skutečná náhoda? Či přivodil ji Stopka? Skutečností jest, že se v kuloáru divadla ještě toho večera setkal s panem Nemastou.

„Ah, pane, neočekával jsem, že vás uvidím tak brzy,“ oslovil jej Nemasta. „Nuže, moje choť myslí, že není příčiny, abyste nevykonal, co vám bylo uloženo. Jen s jedinou podmínkou: prosím, žádné sentimentálnosti. A máte-li věc u sebe, mohl byste mezi aktem na okamžik k nám do lóže. Čím dříve a čím kratčeji, tím lépe.“

Stopkovu tvář přelétl záblesk vítězného úsměvu.

VI.

Bylo po roce, několik jenom neděl po sňatku slečny Adély Nemastovy. Probírala se v albu,

rovnajíc již po několikáté podobizny, a náhle se obrátila k manželu, který seděl proti ní v měkké, aksamítové lenošce, a pokuřuje libovonný doutník pozoroval zálibně mladou ženu.

„Ale, Vladimíre, pověz mi, proč nemáš podobiznu svého zesnulého přítele?“

Vladimír Stopka sklonil hlavu, hned však ji povznesl a odpovídal:

„Jest jen jedna jeho podobizna, ze studentských let — té nemám, víš, jak jsou takové obrázky čím dále vzácnější. A přítel můj později nikdy již neseděl před aparátem. Byl odpůrcem fotografování.“

„Škoda,“ povzdychla mladá žena. „Přece bych ráda byla poznala jeho tvář...“

Vladimír Stopka neodpověděl. Tolik věděl, že nikdy nevyzradí choti své, kterak existence přítele Jana Nováka, jeho vášnivá láska k Adéle Nemastově i jeho smrt byla výtvorem vlastní jeho obraznosti, jeho lstí a jeho druhou a těžší zkouškou, než byla zkouška advokátní. (1896.)

Z JINÉHO SVAZEČKU

Vznik a skon spolku „Nenastuzených“.

I.

Bylo na samém sklonku století devatenáctého a bylo na sklonku posledního podzimu tohoto dokonávajícího století. Mrazivý, neomalený vítr fičel pražskými ulicemi, smetaje svědomitě, co kde obecní metaři přehlédli, a cpal to štědře do očí, uší, úst a nosů opozdilým chodcům. Ostatně toho večera bylo málo pořádných a správných lidí na ulici. Majetníci a privátníci byli dávno doma u vlastních aneb cizích rodin, třináct jich sedělo v hořejším sále Měšťanské besedy, dva byli právě na schodech. Nakladatelé radili se dnes u Choděry o novém čeledním řádu pro autory. Tak po ulicích trousilo se jenom něco lyrických básníků a jiných literátů, něco malířů a sochařů, rozepínajících plachty po větru, aby vepluli co nejdříve a nejpohodlněji v bezpečný přístav u Fleků, a několik svědomitých novinářů, hledajících poslední toho dne zlámané nohy, spadlé komíny a smetené prejzy. Policajti na svých stanovištích mužně vzdorovali ne-

urvalým nárazům větru, opírajíce se o bytelná pouzdra služebních revolverů, a konduktoři tramvaje, kteří měli toho dne „poslední vozy", nehorázně kleli. Vše nasvědčovalo neklamně, že dny a hodiny zchátralého století jsou sečteny.

V největší dvoraně starobylé hospody „U babouka" bylo světlo, teplo a živo. (Víme dobře, že správně mluviti a psáti sluší u p a v o u k a. Uchylujeme však se tu vědomě a schválně od spisovné češtiny, nejenom proto, že v širém a dalekém okolí hospody od nepamětných časů se říkalo „u babouka", ale i proto, že zakladatel proslulé krčmy té, praděd nynějšího držitele, jmenoval se B a b o u k, jakož i proto, že nade vraty krčmy skvěl se za dne v září slunečné a večer v září plynové svítilny veliký, z měděného plechu tepaný b a b o u k. Proto!)

Ve dvoraně tedy bylo živo, ježto se tam byla sešla zvláště četná společnost. Dvanáct mužů sedělo tu kolem podlouhlého, vejčitého stolu, dvanáct vybraných členů pražského obyvatelstva. Byli tu někteří majetníci domů, několik lépe placených soukromých úředníků, několik privátníků bez určitého karakteru atd., ale venkoncem to byli mužové, hledící upřeně, dychtivě a plni očekávání na starešinu společnosti pana Eliáše Jakoubka-Chalupeckého, staršího cechu advokátních solicitátorů a majetníka půlpatnácta sedmatřicetin jednoho z nejvýnosnějších domů pražské asanace, který podivu-

hodnou náhodou byl unikl osudu nebožky prelatury za svatým Mikulášem.

Avšak Eliáš Jakoubek posud nebyl promluvil. Klidně a rozvážně pojídal karbonátek z hovězího a vepřového masa, jakými „babouk“ ode dávna slynul a do nichž bývalo pravidelně sesekáno vše, co zbylo po hostech od včerejška a po případě od předvčerejška. Humor hospodských strávníků — zvláště starých mládenců — říká takovýmto karbonátkům „co týden dal“. A k tomu pan Jakoubek přikusoval „čerstvého“ kysaného zelí ročníku 1899, jež mělo barvu spíše tmavozelenou nežli žlutou a ještě spíše hnědou než tmavozelenou.

Konečně dojedl, zapil řádným douškem piva, jednoho z nejnovějších společenských pivovarů, otřel pečlivě ústa ubrouskem, jehož skvrny omáčkové za celý týden byly obratnou rukou vrchního číšníka složeny dovnitř, rozhlédl se vážně a významně po shromáždění, zaťukal nožem na poloprázdný svůj půllitr, ač nikdo ani nedutal (avšak Eliáš Jakoubek byl muž společenských forem a věděl, jak se sluší chovati svolavateli a předsedovi), a promluvil:

„Velevážení pánové! Svolal jsem vás všechny, kdož náležíte ke stolové naší společnosti „Brabenců“, mimořádně na dnešek proto, že jsem pojal jistý záměr, jejž — doufám — schválíte a za společnou naši věc prohlásíte. Víte dobře, pánové, jak nás dávno hněte, že se v těchto

prostorách scházíme, abych tak řekl, bez onoho nerozlučného tmele hlubšího účelu a závratného vrcholu společných zájmů. Tvoříme stolovou společnost jen pro zábavu, pro pohovor bez určitého cíle. Náležíme sice všichni a každý z nás nějakému spolku, avšak všichni dohromady, jak se tuto scházíme, netvoříme pevného, stanovami spojeného, k jednomu konci pracujícího a tíhnoucího tělesa na národa roli dědičné. Je vám všem známo, a zbytečně bych se o tom šířil, kterak jsme dávno a nepřetržitě pomýšleli, abychom založili nějakou korporaci. Ano, ale jakou? Celý život náš jest vlastně benátskou mosaikou samých spolků, není mezi námi člověka, pánové, aby nebyl členem. Ano, pánové, není mezi námi člověka takového. Ale přes to my, jak tu sedíme, nesouvisíme s žádnou takovou vůdčí vlajkou! Naplňovalo mne to vždy lítostí, obavou o naši budoucnost! Pánové, nám je třeba společné pásky, jež by nás všecky ovíjela nerozbornou hradbou, nám je třeba myšlenky, kterouž prodchnuti jako kyklopským zdivem vstoupili bychom v nové, na obzoru svítající století!“

Eliáš Jakoubek se odmlčel, aby popřál místa tomu, co v nejbližším okamžiku mělo propuknouti. A propuklo.

„Výborně!“ ozvalo se z jedenácti hrdel ostatních stolovníků. „Výborně!“ vzkřiklo podruhé ještě pět hlasů nejnadšenějších členů „Braben-

ců", a „Výborně!" zajásal na konec nejmladší člen společnosti, Vendelín Okatý, takto jednatel „Družiny mladých stoupenců samostatné myšlenky".

Eliáš Jakoubek pohlédl přísněji směrem, kde seděl Vendelín Okatý, ježto nemiloval prostořekost mládí, jakkoli mu dnes holdovala, a pokračoval:

„Váš souhlas, pánové, přesvědčuje mne, že jsem uhodil na pravou žílu, na žílu, pánové, která ponese chutné, šťavnaté ovoce. Chápu se této žíly, pánové, jež bude ode dneška naší vůdčí hvězdou, abych tak řekl, naším bojovným heslem, žíly, pánové, v jejímž stínu se shromáždíme jako pod mohutným, košatým praporem!"

„Výborně! Výborně! Výborně!" zahlučelo teď kolem stolu trojím sborem. Květnatá, dobře volená slova páně Jakoubkova se všem nesmírně zalíbila.

„Dobře, pánové," pokračoval řečník. „Avšak, jaká má býti podstata našeho podniknutí? Co u nás může být konáno a vykonáno společnou prací, pánové, jest, abych tak řekl, zastoupeno, vykořistěno, vyčerpáno. Tělocvikem dávno již mává pevná ruka Sokolstva, zpěvem se sytí Hlahol a jiné spolky, literatura má pevnou oporu v obětavých nakladatelích — a taky není naším pravým oborem do jisté míry. Asanace leží v pečlivém a teplém klíně městské rady, a dobře v něm leží, chudinství je v obecních

rukou, na nový pivovar sotva bychom již našli vody, o druhé divadlo je postaráno. Pánové, nespal jsem něco nocí, abych vynalezl myšlenku novou, původní, originální, a l e m á m j i!"

„Ano, pánové, mám ji!" opakoval Eliáš Jakoubek s důrazem. „Vyseděl jsem, abych tak řekl, druhé vejce Kolumbovo, a toto vejce vám přináším, pánové, neopotřebované, čerstvé, nezapouchlé a mnohoslibné. Pánové, založíme s p o l e k N e n a s t u z e n ý c h."

Ústa všech posluchačů se pootevřela.

„Jste překvapeni, pánové, očekával jsem to. Víte dobře, že ani Řím nebyl vystavěn za den, a dovedete uvážiti, že nebylo snadno uhoditi rázem na pravou rudu, která se skrývá v mé myšlence. Pánové, založíme spolek N e n a s t u z e n ý c h a doufám, že sdružení naše bude tím biblickým semínkem hořčičným, z něhož vyroste mohutný kmen, podobný polypu, jehož ramena znenáhla zasáhnou všechny vrstvy obyvatelstva, obejmou je bez rozdílu vyznání víry a politiky a stanou se denním chlebem rodin a jednotlivců. Pánové, doufám a pevně doufám, že hmotný i duševní prospěch jest nám zabezpečen. Pánové, doufám a jsem přesvědčen, že dnešní večer jest základním kamenem lepší budoucnosti, radostným červánkem, jenž věští zrození dvacátého století, zlatým dnem, jež vysuší tak mnohou slzu, jichž v minulosti bylo tolik prolito nad zmařenými nadějemi rodin,

nad rovy živitelů, nad nesplněnými úkoly života slibných talentů.“

Obdiv posluchačů páně Jakoubkových rostl, tváře hořely, oči vypadávaly z jamek, ač posud nikomu z nich nebylo jasno, kam starešina společnosti bije.

I pokračoval Eliáš Jakoubek:

„Pánové, bystrým čichem, jímž jsem nadán, cítím z vás všech velikou otázku, jež vám tkví na tvářích, otázku nevyslovenou, jež koluje vašimi žilami klokotem a na kterou vám dokonale a svědomitě odpovím. Pánové, položte ruku na srdce a otažte se: Jsou překonány všechny bludy lidstva, jež jako Kainovo znamení táhnou se červenou nití dějin? Nejsou, pánové! Život našich pradědů, dědů, otců byl protkán všelikými pověrami, bezpodstatnými domněnkami a slepou vírou, lepší věci hodnou. Pánové, věřilo se v čarodějnice, abych uvedl jediný příklad. Kde jsou čarodějnice? Kam zmizely? Duch doby, pánové, osvěta a rozumné politické hospodářství odvály je v říši báchor. Krev nešťastných obětí, prolitá na planoucích hranicích, volá posud v rozvátém popelu jejich o pomstu. Nezkrotná pověrčivost, jíž, bohužel, bylo podrobeno i soudnictví minulých dob, vodila na mučidla politováníhodné bytosti, kteréž skutečně čarovati nedovedly.

Pánové, druhý příklad, kterýž do dneška tyje z lidské nevědomosti a pověrčivosti: m o ř s k ý

had! Viděl z vás někdo mořského hada? (Pan Jakoubek pomlčel.) Neviděl, pánové! A bohužel, musíme říci, že tento báchorovitý mořský had je zejména v letních měsících vítanou potravou a takřka lahůdkou mnohým časopisům, jež přece z povahy věci měly by státi s planoucí pochodní na stráži vzácných lidských vymožeností. Pánové, podobnou hydrou lidské lehkověrnosti jest nastuzenina. Nebylo a není nastuzeniny!“

Eliáš Jakoubek se odmlčel, chopil se sklenice a napil se, neboť mu v hrdle vysychalo.

Napětí posluchačů ani teď nepovolilo. Ani šept, ani zvuk se neozval.

„Pánové,“ začal opět Jakoubek, „jako mužové, kteří se domáháme pravdy a jiných drahých statků člověčenstva, můžeme pokládati nastuzeninu za odklizenou, za zrušenou, za překonané stanovisko, jež za nedlouho bude práchnivěti v archivech a nanejvýš se ozývati v pohádkách pro děti a v národních písních, kam také právem náleží. Novodobá medicína, pánové, neuznává nastuzeninu. Byla prozkoumána mikroskopicky, theoreticky i prakticky, a shledáno, že jí vlastně není. Co posud vystupuje pode jménem nastuzeniny, osobuje si neprávem vznešené označení, k němuž předkové naši i mnozí z nás posud pohlíželi s úctou — —“

Tu byl Eliáš Jakoubek neočekávaně pře-

rušen neslýchanou smělostí nejmladšího člena společnosti, Vendelína Okatého, kterýž polohlasně pronesl slova:

„Rýma, kašel — —“

Jiný na místě Jakoubka-Chalupeckého byl by vybuchl. Avšak Jakoubek se uměl ovládati. Pohlédl přísně na mladého muže a řekl:

„Rýma jest nepopiratelným faktem, pane Okatý. Také kašel jest faktem nepopiratelným, ale podle nového učení vědy lékařské jest rovněž nezvratno, že příčinou obou těchto věcí n e n í nastuzení! — Ale dále, pánové. Mnohé pravdivé učení narazilo na skálu nedůvěry a ztroskotalo se. Dokladů přináší historie světová nadbytek. Pánové, taky lékařské vědě — a té právě nejvíce ze všech — zápoliti jest s nepoddajnou umíněností lidstva, s nesčetnými předsudky po otcích zděděnými. Běží o to, aby tento Augiášův chlív klamných a záhubných předsudků byl vyčištěn, aby novému výkladu o původu nemocí, posud nastuzení přičítaných, ražena byla vítězná brána po všech oblastech, kde posud vévodí rýma, kašel, bolení zubů, píchání v uších a jiné toho druhu náležitosti životní. Pánové, lékařská věda promluvila, jest na nás, abychom ji následovali. Navrhuji, pánové, abychom zarazili s p o l e k N e n a s t u z e n ý c h.“

Slova pána Jakoubkova přesvědčovala, uchvacovala, zapalovala. Kolem stolu se ozvalo sou-

hlasné mručení, jež náhle propuklo v nové zvolání:

„Výborně! Výborně! Výborně!“

Eliáš Jakoubek si dobře povšiml, že se Vendelín Okatý nezúčastnil této ovace, a upřel naň vážný, tázavý pohled.

Vendelín Okatý se zapýřil a zdvihl ruku na znamení, že se hlásí o slovo.

„Prosím,“ pokynul Eliáš Jakoubek.

„Jen faktickou poznámku, pane předsedo,“ pronesl skromně Vendelín Okatý, povstav. „Přidávám se ke všem pánům v hlavní věci, ale soudím, že jest jakási vada v označení. Mám za to, že tu není správně užito jména přídavného, N e n a s t u z e n ý c h, ale že tu má býti jiné příčestí, na př. N e n a s t y d a j í c í c h neb N e n a s t u z u j í c í c h s e, ač soudím, že by vlastně měl býti přechodník času budoucího, tedy snad N e n a s t u d n o u c í c h, — ale tu zas nezdá se mi tvar zcela správným. Dobře bylo by na všechen způsob: N e b u d o u c í c h s e n a s t u z o v a t i.“

„Ale to jest náramně obšírné, kam pak s tím?“ ozval se pan řídící učitel Vokřín, aniž si slova vyžádal.

Pan Eliáš Jakoubek pokynul shovívavě rukou k panu Vokřínovi, nechtěje ho zjevně pokárati, že vpadl do řeči, aniž mu bylo dovoleno, a potom se útrpně obrátil k Vendelínu Okatému:

„Věc je taková, pane Okatý: my tu vlastně

nesedíme z příčin gramatických, a nejde nám o přechodník, ať už jakýkoli. Nám běží o v ě c, o z á s a d u, a ta, myslím, je vystižena slovem, jež já navrhuji. S p o l e k n e n a s t u z e n ý c h, pánové, to zní, v tom je hudba, a smysl je jasný. Lidé, kteří n e j s o u n a s t u z e n i, kteří také n e c h t ě j í b ý t i n a s t u z e n i. V tom je přítomnost, pánové, a je v tom taky budoucnost, čímž, doufám, jest panu Okatému vyhověno..."

Poslední slova vyzněla v otázku. Vendelín Okatý se poklonil, že jest uspokojen, a usedl. Přece však v jeho nitru hlodala pochybnost, zdali by se neměl spolek jmenovati spolkem N e n a s t u d n o u c í c h?

V tom okamžiku vstoupil do místnosti krčmář pan Babouk a hlásil:

„Čerstvě naraženo, pánové! Je libo?"

Dvanácte pravých paží pozdvihlo dvanáct sklenic, dvanáctero rtů přissálo se na jejich okraje a do dvanácti hrdel žblunkaly zbytky piva. A hned potom podáváno panu Baboukovi dvanáct sklenic vyprázdněných.

Jediné dlouholetým cvikem bylo možno, že pan Babouk pojal všech dvanáct nádob mohutnýma rukama a spěchal ze světnice.

V tom rozruchu a v očekávání povolil pan Eliáš Jakoubek mlčky, aby shromáždění vystřídali něco poznámek o všem, co bylo pronesено. Hlava se nakláněla k hlavě, tlumený hovor se ozýval. Jen Vendelín Okatý seděl tichý a jako

by do sebe pohlížel. Záhadný přechodník vrtal mu hlavou čím dále více.

II.

Přestávka, než pan Babouk přinesl čerstvé pivo, trvala dnes déle než jindy. Konečně se objevil.

„Promiňte, pánové, pivo nám nehorázně pění, člověk aby sklenice našlapával; ale zato nesu křen, pánové!“

Eliáš Jakoubek-Chalupecký pokynul krčmáři bodrým svým způsobem a řekl:

„Jaká pomoc, otče Babouku! Na chvíli jsme zaopatřeni — zazvoníme si na vás, až bude třeba. Máme důležité jednání...“

Otec Babouk pohlédl udiven a tázavě na předsedu společnosti.

„Co to, pane Jakoubku? Maxlíček dnes nebude žádný?“ zeptal se.

„Jsou ještě důležitější věci než maxl, otče Babouku,“ řekl vážně Jakoubek. „Ostatně snad později si hodíme.“

Krčmář rozuměl a vzdálil se.

Pan Jakoubek se na chvilku zamyslil nad sklenicí chmeloviny, pozdvihl ji, podíval se proti světlu, otřel okraj sklenice, foukl do pěny a napil se. Všech ostatních jedenáct učinilo po jeho příkladě a všech jedenáct labužně po-

mlasklo jazykem, rovněž jako byl učinil pan Jakoubek, když odstavil sklenici. Neboť pivo bylo skutečně křen. A přitom nejednou hlavou kmitlo se politování, že pan Jakoubek přišel se svojí myšlenkou právě dnes, kdy je tak znamenitý mok. S jakou horlivostí by se oddali oceňování chmeloviny, kdyby veškeré jejich pozornosti nevyžadovala myšlenka páně předsedova! Jakáž pomoc!

„Pánové," započal zase Eliáš Jakoubek, když byl otřel ústa, „zamýšlel jsem původně svolati širší, veřejnější schůzi, abych jí předložil svůj záměr a návrh na utvoření spolku N e n a s t u z e n ý c h. Avšak po zralé úvaze upustil jsem od toho. Z několika příčin. Víte dobře, že naše veřejnost je teď samé divadlo, že jich stavíme hned několik najednou. Nesetkali bychom se snad napoprvé s onou pozorností, jakéž naše myšlenka vyžaduje, a — pánové — nic nevraždí tak spolehlivě i nejlepší myšlenky v zárodku, jako lhostejnost. Za druhé, pánové, ozve se v širokém shromáždění nějaký prostořeký oponent, a rozboural nám věc dříve, než jsme ji postavili. Mnoho řečí, pánové, nebývá zúrodňujícím deštěm na símě idejí. Proto myslím, abychom se ustavili jako výbor zařizující. My, pánové, víme, oč nám běží. My tu sedíme jako pyramidy na balsamovaných mrtvolách starých faraonů, my tu stojíme jako maják v moři, a podestláni betonem určité zásady zkypříme skalnatou půdu,

z níž jako z buňky mateřské vzlétne fénix moderních zdravotních názorů. Pánové, přikročme k volbě předsedy, náměstka předsedova, jednatele, náměstka jednatelova, pokladníka a zapisovatele. Prosím, račte činiti návrhy."

Pan Eliáš Jakoubek vytáhl viržinku a chystal se ji zapáliti. Činil tak se lhostejností co největší, jež však přece byla líčena. Tvářil se, jako by se ho pranic netýkalo, co se nyní bude dít, a přece se tetelil nedočkavostí, kdo a jak bude navrhovati. Konečně zraky jeho se musily vrátit k posluchačům, a hle, tu trčela ke stropu ruka pana Vendelína Okatého.

„Prosím, pan Okatý se hlásí..." pronesl pan Jakoubek, jako by se právě byl probudil.

Pan Okatý vstal a promluvil hlasem lehce se zachvívajícím:

„Pánové, mluvím zajisté ze srdcí vás všech, činím-li návrh, aby za předsedu zařizujícího výboru byl zvolen muž, který je vlastně základním kamenem tělesa nově se utvářejícího: pan Eliáš Jakoubek-Chalupecký!"

„Výborně!" zahučelo deset hlasů.

Pan Jakoubek rozpačitě se ukláněl.

„Pánové, jsem dalek toho, abych si osoboval tolik zásluhy, jež by mne opravňovala zaujmouti místo tak vynikající a odpovědné. Ježto však běží o funkci pouze prozatímnou, a nechce-li se jí ujmouti nikdo z vás, přijímám a slibuji vám,

že budu pracovati tak úsilně, abych důvěry vaší byl hoden.“

„Výborně!“ hřmělo kolem stolu.

Méně hladce byla vykonána volba ostatních funkcionářů. Tu již bylo pozorovati více méně zjevné soupeření, ale obezřelosti páně Jakoubkově se zdařilo zjednati konečně tolik souladu, aby volba dopadla co nejuspokojivěji. Bez debaty a žárlení zvolen zapisovatelem pan Vendelín Okatý. O tu práci nikdo ze starších nestál. Bývá dost nepohodlná.

„Pánové, jsme ustaveni,“ pronesl pan Jakoubek po skončeném hlasování. „Sedí tu v ý b o r, pánové, ne již zcela ledabylá společnost stolová, a sedíme, pánové, na zásadě ušlechtilé, mravní, humanní. Avšak nad námi, pánové, musí svítiti taky hvězda autority, muž vědy, jehož jméno, pánové, bude posvěcením našemu snažení, jehož prsa budou záštitou spolku N e n a s t u z e n ý c h. Znám takového muže, pánové. Je to doktor Soběslav Hlavatý, muž přísné vědy, kterýž sobě vytkl za úkol životní, aby podryl a podlomil čínskou zeď nastuzení a nahradil ji křišťálovou stěnou vymožeností moderních, aby vyplel koukol starých pověr a na záhoně tak získaném aby vypěstoval květy skvělých barev a líbezné vůně. Zkrátka, pánové, přežilá a vysílená nastuzenina kácí se jeho úsilím v prach zapomenutí a místo ní vyrůstá bujná a slibná květena, podobná tropické

vegetaci: b a c i l l y a b a k t e r i e! Pánové, doufám, že zahlaholíte se mnou: ať žijí bacilly a bakterie!“

„Sláva jim!“ hřmělo kolem stolu.

„Pánové, táži se vás, souhlasíte-li s volbou profesora doktora Soběslava Hlavatého za protektora spolku N e n a s t u z e n ý c h?“

„Ať žije!“ dunělo sálem „u babouka“.

„Pánové, děkuji vám jeho jménem za tento projev souhlasu. Zítra oznámí mu deputace jeho volbu a požádá jej, aby se do budoucí naší schůze dostavil. Jeho přítomnost, pánové, bude životní šťavou našemu sdružení, bude mízou našich kořenů a pelem, jenž bude oplozovati všechno naše konání. A nyní, pánové, povznesme poháry a připijme na zdar N e n a s t u z e n ý c h, na zdar všech N e n a s t u z e n ý c h, ať již je pojí páska spolkového útvaru nebo ať ještě tápají ve tmách starých, opovrženíhodných předsudků!“

Trojí „na zdar“ zaburácelo věkopamátným klenutým sálem „babouka“. Všichni dopili do dna jednak z nadšení, jednak proto, aby tatík Babouk mohl natočiti čerstvého. Bývala by věčná škoda, aby ho neužili.

*

V nejbližší schůzi N e n a s t u z e n ý c h objevil se profesor doktor Hlavatý. Byl to statný muž něco přes čtyřicet, příjemné, úměrné

tváře význačných, určitých rysů, přes to však přívětivého výrazu. Postava jeho byla přímá, pružná; kulatá, česká hlava byla pokryta hustými vlasy, kdysi černými, nyní již hodně prokvetalými, pod nosem trčely rovněž takové kníry. Svým zjevem, vlídným úsměvem, sympatickým hlasem, zejména však potřesením rukou všem N e n a s t u z e n ý m získal rázem náklonnost přítomných.

Předseda Eliáš Jakoubek uvedl jej do sálu, ke křeslu v čele stolu a představil jej několika slovy jako protektora spolku.

Profesor Hlavatý se dokola poklonil, pronesl, že přijímá volbu, jíž byl poctěn, a pak s nádechem lehkého humoru projevil svoje stanovisko a vědecké mínění o nastuzenině vůbec i zvlášť. Slovy přesvědčujícími dovodil, že tak zvanou nastuzeninu studoval na živých i na mrtvých. Pokud se týče živých, slyšel o ní mnoho nesmyslů, v druhém případě nedostalo se mu vůbec žádné uspokojující odpovědi. Nastuzeniny prostě není. Zásluhy, jež jí jsou přičítány, náležejí v prvé řadě bacilům a bakteriím, posud nedosti uznávaným. Jeho snahou jest a zůstane, aby bacillům, mikrobům, mikrokokům a bakteriím všech systémů zjednal ve společnosti lidské takové postavení, jež jim právem náleží. Každému, což jeho jest!

„Suum cuique...“ poznamenal polohlasem předseda Eliáš Jakoubek.

V tom okamžiku řekl protektor:

„Ale máte tu dusno, pánové. A pojímáte-li akci svoji proti nastuzenině upřímně a vážně, započněte ihned činem. Pane Babouku, otevřte laskavě okna.“

Krčmář se díval rozpačitě po shromážděných.

„Pánové, je tu topeno — a venku je šest stupňů pod nulou — —“

Teď povstal předseda Eliáš Jakoubek.

„Pánové,“ volal hlasem povzneseným, „není pochyby, že svoje zásady musíme projevovati činy. Vždyť to jest naším účelem. Divím se, že mne to hned nenapadlo. Je zde skutečně horko, a právě takovéto rozdíly tepla a zimy jsou původem vší nastuzeniny. Když si náš pan protektor přeje, otevřte okna, otče Babouku.“

„Sedávám vždy u otevřených oken, pánové,“ řekl doktor Hlavatý, „ba, abych tak řekl, mezi okny, a nepocítil jsem posud žádného škodlivého účinku!“

To stačilo. Všichni shromáždění souhlasně pokyvovali hlavami a otec Babouk otvíral okna. Proud mrazivého vzduchu zavál do místnosti, tatík Babouk s lítostí pociťoval, kterak vzácné teplo prchá do černé, ledové noci. V tu chvíli si umiňoval, že Nenastuzeným budoucně vůbec nezatopí. K čemu pak!

Profesor Hlavatý klidně usedl zády k oknu a zdálo se, že mu proudění studeného vzduchu nesmírně lahodí. Zcela klidně řečnil dále, rozvíjeje

svoji theorii o podstatě domnělé nastuzeniny, a netrvalo dlouho, teplota ve velké dvoraně „u babouka" byla vyrovnána. Bylo zde teď právě tak teplo jako na ulici.

Vendelín Okatý, který seděl na druhém konci vejčitého stolu, skoro v koutě, posunul svou židli, hned jak byla okna zotvírána, blíže ke kamnům, a čím dál blíže se k nim soukal, ovšem tak, aby počínání jeho nebylo nápadné.

Zato ostatní členové Nenastuzených seděli s počátku statečně a snažili se naslouchati výkladům protektorovým. Ale znenáhla jeden po druhém se zachvíval a jeden po druhém znenáhla a pokud možno nenápadně zapínal kabát, knoflík za knoflíkem. Bohužel knoflíků bylo málo.

Po půl hodině se pan kasír Kobylka naklonil k panu řídícímu Vokřínovi:

„Co říkáte pivu, pane řídící?" šeptal.

„E, ňáko mně dnes nebere," odpovídal pan řídící. „Ňáko studí..."

„Mně taky nebere," šeptal pan kasír. „Zamejšlím tak vyrazit někam na čaj. Nevím, co to je, ale nějak se uvnitř tetelím..."

Protektor spolku právě domluvil. Předseda Eliáš Jakoubek pokládal za povinnost, aby mu poděkoval. I povstal, zavrtěl celým tělem, vrazil hlavu hloub do límce a promluvil:

„Pánové, za krásná slova páně protektorova přísluší nám..."

Nedomluvil.

Cosi ho neodolatelně zašimralo v nose, cosi mu zalilo oči, ústa se dokořán otevřela a nehorázné kýchnutí zahřmělo místností.

„Fuj, to jsem se lek'!“ ozvalo se pod okny na ulici.

Předseda rychle otřel nos, ústa, oči, zatřásl se v lehkém kabátci a hovořil:

„Probiďte, pádové, že bi dedí boždo, abych vyjádřil vážedébu padu protektoru do té bíry, co cítíbe po jeho bilých slovech. Zachovábe je zajisté ve vděčdé paběti a budebe se jibi říditi. Já báb rybu jako tráb — čert ví, kde seb 'i chytil! Daše idea vítězí, pádové, a da prograbu budoucí schůze jest porada o stadovách. Pádové, rozpouštíb schůzi.“

V pěti minutách bylo „u babouka“ prázdno, N e n a s t u z e n í se klepali v zimnících, jež jim dnes připadaly nesmírně lehké, nedostatečné, a spěchali — pokud zkoprnělé nohy dopouštěly, do různých kaváren na čaj, na punč, na grog.

Profesor doktor Hlavatý rychlými, pružnými kroky se vracel domů, pokuřuje čerstvě zažehnutou viržinku. Jen chvílemi se ošil v kožiše, jako by mu cosi za krk foukalo.

III.

Po třetí scházeli se „u babouka“ členové pamětihodného sdružení N e n a s t u z e n ý c h,

avšak tentokráte nebyli tak dochvilni, jako v prvých dvou schůzích a jako ve všech předešlých, kdy tvořili jen pouhou stolovou společnost. Počátek schůze ustanoven byl na sedmou a všechna čest zasloužilému předsedovi panu Eliáši Jakoubkovi, jenž byl o hodnou chvíli dříve na svém místě, aby úderem sedmé schůzi zahájil. Dnes však jeho přesnost byla zbytečná, jeho trpělivost byla těžce zkoušena. Ostatní pánové se pomaloučku trousili, mezery u stolu zdlouhavě se vyplňovaly. A zdálo-li se to jen panu Jakoubkovi či bylo-li tak skutečně: všichni přicházející, ještě než svlékli zimníky, jako by nějak úzkostlivě pohlíželi na okna místnosti. Pan Jakoubek myslil, že se neklame. Avšak okna byla posud zavřena.

Trvalo plnou hodinu, než pan Eliáš Jakoubek-Chalupecký se mohl chopiti předsednického svého zvonce, jehož se po celou tu hodinu nějak nervósně dotýkal, a rázně zazvonil. Ale i když to učinil, nebyl stůl Nenastuzených úplný. Dvě židle byly osiřelé, dvě výborská místa zůstala prázdná, dvě povědomé hlavy tu chyběly. Zato však po pravé ruce páně předsedově seděl muž, ve kruhu Nenastuzených posud nevídaný.

Pan Eliáš Jakoubek se vzchopil.

„Vážení pánové," jal se mluviti vážně, odměřeně, „s pocity smíšenými zahajuji dnešní schůzi. Promiňte, že jest mi jako vojevůdci,

kterýž v čele vítězného vojska vtrhl do města pobořeného a vypáleného, v němž jen s bídou může ukrýti hlavy své a věrných svých spolubojovníků. Jest mi jako Napoleonovi, vstupujícímu do spálené Moskvy, je mně jako Neronovi nad hořícím Římem. Příčinou toho jest, že dva z našich milých druhů, spoluprůkopníků naší vznešené myšlenky, do dnešní schůze se nedostavili. Jsou to pánové kasír Kobylka a pan řídící Vokřín, kteří se omluvili lehkou churavostí. Pánové, je vám všem dostatečně známo, že není vítězství bez boje, boje bez útoku, útoku bez obětí. Ale pevně doufám, že tyto první oběti jsou pomíjející, přechodné a že budoucně zas oba pány uvítáme plným počtem ve středu svém. Naproti tomu, vážení pánové, mohu vám zvěstovati, že myšlenka naše se počíná šířiti, že se zakusuje znenáhla v širší vrstvy obecenstva jako myš do komisárku — abych užil zcela prostonárodního přirovnání — a že tyto vrstvy počínají jeviti jistý zájem, byť zatím jenom ve smyslu záporném. Neboť v tom, pánové, kotví síla myšlenky naší, že vzbudila pozornost u našich odpůrců. Ruku v ruce s klenbami této starobylé místnosti vítá dnes naše sdružení ve svých zdech milého a váženého hosta, jejž vám tuto představiti za čest si pokládám. (Neznámý pán po pravici páně předsedově povstal a uklonil se.) Je to pan inženýr Rosenkraut, vášnivý s t o u p e n e c n a s t u z e n i n y, je-

hož poznati mi bylo dopřáno při jisté slavnostní výpravě ve vlaku. Tento pán, ano přítel, smím-li ho tak nazvati (pan Rosenkraut se poklonil předsedovi), mohl by sloužiti za experimentální objekt na klinikách. Vážený pan inženýr zajisté mi promine, osmělím-li se konstatovati, že se nastudí vždy a všady, za každé povětrnosti, v chladu i v teple, v oděvu lehkém nebo v kožišinách, v průvanu i v místnosti uzavřené. Setkal jsem se s ním po naší předešlé schůzi a zmínil jsem se mu o našich záměrech. Takto upozorněn projevil touhu, aby mohl obcovati některé naší schůzi — —"

Tu byl předseda přerušen panem Rosenkrautem, kterýž rychle pronesl:

„S výhradou, pánové, že nebudu nucen jednati dle vašich stanov a po vašem příkladě!"

Pan Eliáš Jakoubek pokračoval:

„Poněvadž jest hostem, rozumí se to samo sebou. Exempla trahunt, říkával starý císař Justinián — nemýlím-li se — příklady táhnou, vábí, donucují. Ano, my nechceme nikoho získávati slovy, ale skutky. Naší snahou jest, abychom nové stoupence získali d o b r o v o l n ě. Až pan inženýr pozná, jakými prostředky toho docilujeme, bez úhony na zdraví, anobrž k jeho zesílení, připojí se zajisté k naší propagandě."

Předseda Jakoubek vyjmenoval nyní po řadě všechny členy přípravného výboru N e n a-

s t u z e n ý ch, z nichž každý povstal, uklonil se hostu, načež zas všichni usedli. Toliko předseda setrval ve svém postoji a dále mluvil:

„Vážení pánové, předešlá naše schůze byla předčasně skončena následkem příznaků lehké rýmy, jež se u některých členů objevila — —“

„U všech,“ zazněl hlas, aniž předseda mohl uhodnouti, kdo promluvil, nebyv k řeči připuštěn.

„Budiž, pánové, že u všech,“ pokračoval neochvějně, „avšak, pánové, stejně rychle, jak se byla dostavila, pominula zase. Já byl druhý den jako ryba. Ale když jsem všechno uvážil, dospěl jsem toho, že musíme s utužováním těla svého, vychovávaného tak dlouho ve starých zpuchřelých tradicích, započíti jinak. To taky jest příčinou, že jsem do dnešní schůze nepozval zasloužilého našeho protektora, slovutného doktora a profesora Hlavatého. Předně z důvodu, že bylo snadno se nadíti, že by nám vysoce vážený pan protektor dnes dal zotvírati nejen okna, nýbrž i dveře — (pan inženýr Rosenkraut zachvěl se při těchto slovech všecek ustrašen) — a tu mne náš milý krčmář pan Babouk upozornil, že by nejenom nezatopil, ale že by se musil ohraditi proti takovému počínání, poněvadž má neutěšenou zkušenost, že mu v takovém průvanu popraskávají punčošky na plynových hořácích. Pánové, je to sice nicotná věc, takováto punčoška plynová, je to nedoko-

nalý výtvor lidských rukou, o němž je známo, že praská nejen v průvanu, ale i v naprostém bezvětří — v naší kanceláři je čerti jen berou! — ale přes to nezbývá nám než pokloniti se jim a hlavně panu Baboukovi. Pro nás je to vis major, totiž vyšší moc, pánové, i musíme se podrobiti. — Za druhé jsem doslechl, že náš vzácný protektor trochu marodí — někde prý si uhnal nějakou malou anginu — a tedy i proto jsem ho nepozval. Dnes tedy budeme zasedati při oknech zavřených.“

Budiž poznamenáno, že po těchto slovech předsedových všichni přítomní zhluboka oddechli. Nevíme však, zdali se tak nestalo pouhou náhodou a z příčiny blíže neobjasněné.

„Avšak, pánové,“ povznesl Eliáš Jakoubek hlas, „cíl náš jest pevně vytčen a naší povinností jest, abychom k němu všemi možnými prostředky směřovali. Dal jsem důkladně zatopit, pánové, teploměr okazuje osmnáct Reomýra, pivo je dnes jako křen. Žádné účinky vnější nehrozí nám, nemůže býti důvodu, abychom nepokračovali na dráze nastoupené v místnosti uzavřené, chráněné. Pánové, žádám vás jako předseda, jemuž jste věnovali svoji důvěru, abyste zuli boty.“

A pan Eliáš Jakoubek, zvyklý předcházeti dobrým příkladem, zul si boty.

Ve společnosti tak ukázněné nemohlo býti

jinak, nežli že všichni učinili jako zasloužilý předseda.

„Pánové," promluvil zase předseda co nejvážněji, „plynové punčošky jsou nám nedotknutelným odkazem páně Baboukovým, avšak před vlastními punčochami neskloníme šíji. Svlékněme punčochy, pánové."

A zas první sám tak učinil.

Nyní se chopil zvonce a třikrát prudce zazvonil, načež se ve dveřích objevil krčmář Babouk.

„Už je mají přinést?" otázal se.

„Ano," povelel stručně Eliáš Jakoubek.

Za okamžik hrnul se do dvorany veškerý personál Babouků v. Pikolové, číšníci, sklepaři, kuchty, ba i manželé domovníkovi vnášeli do spolkové místnosti Nenastuzených jedenáct z brusu nových škopků, naplněných dopola vodou.

„Prosím," volal předseda Eliáš Jakoubek, „pod stůl s nimi a každému pánu jeden pod nohy. Tak, pánové, a teď nohy do nich!"

Snadněji byl povel pronesen než vykonán. Personál dávno již byl zmizel, a nohy Nenastuzených vznášely se ještě v povětří, sotva se byly vody jen konečky prstů dotkly. Neboť voda byla ledová, přímo od pumpy ze dvora páně Baboukova. Jediný pan Eliáš Jakoubek ponořil spodní končetiny své ve studený živel a jako zálibně popleskával jimi na dně

škopku. Konečně se taky ostatní členové odhodlali, aby učinili po jeho příkladu. Výraz jejich tváří jevil, že k tomu bylo třeba veškerého sebezapření a vynaložení vší vůle.

Zatím pan inženýr Rosenkraut zíral upřeně na škopek jedenáctý, posud prázdný, který byl prve přisunut k jeho židli. Pan Eliáš sledoval jeho pohled a pronesl konejšivě:

„Jak již řečeno, pane inženýre, vy jste mimo výkony spolkové. Bylo přineseno tolik škopků, kolik nás tu sedí, ale váš jest jen docela formální, lépe řkouc je to š k o p e k č e s t n ý. Naznačuje pouze obrazně vaše účastenství. Teprv až budete silou naší myšlenky, našich zásad získán sdružení našemu, doufám, že se nebudete zpěčovati — —“

„Ale pánové,“ zvolal pan Rosenkraut jako vyděšený, „vždyť vám nohy upadnou!“

„Já už je mám jako tumpachové,“ posteskl si cenitel zastavárny pan Grojšl; „vlastně kdo pak ty škopky — — vždyť nebylo nic usneseno...“

Předseda pocítil osten výčitky a řekl:

„Pánové, objednal jsem škopky z presidiáln své moci, po úradě s panem protektorem, profesorem a doktorem Hlavatým. Ten ve škopku snídá, obědvá, večeří, ten je v něm vůbec víc než doma, a viděli jste, jak mu svědčí.“

„Ale ten taky má nejspíš plovací blánu mezi prsty,“ broukl pan Grojšl k svému sousedu.

Eliáš Jakoubek se tvářil, jako by té poznám-

ky nebyl zaslechl, zamíchal nohama ve škopku a pokračoval:

„Pánové, tyto škopky jsou naším prvním spolkovým nářadím, a prosím pana zapisovatele Okatého, aby založil spolkový inventář. Zatím jsem pořídil nádoby ze svého; až je valná hromada schválí, předložím účet. Doufám, pánové, že v tomto směru budeme pokračovati. Soudím, že by tendencím našeho sdružení vyhovovalo, kdybychom později sedění výborová konali ve vanách.“

Po těchto slovech předsedových přeběhl členům N e n a s t u z e n ý c h mráz po zádech a pod stolem se ozvalo silnější zašplouchání. Byl to projev nadšení nad luzným výhledem do budoucnosti? Nebo to byl bezděčný pohyb nohou, jež znenáhla tuhly a dřevěněly? Pan inženýr Rosenkraut, zaslechnuv ty zvuky, zachoulil krk i hlavu hloub do límce a zatetelil se.

Předseda sáhl do záprsí a vyňal několik archů popsaného papíru.

„Pánové,“ řekl, dotknuv se předsednického zvonce, „na denním pořádku jest čtení návrhu stanov spolkových. Sestavil jsem je po zralé úvaze a po úradě s profesorem doktorem Hlavatým. První punkty jsou rázu zcela formálního. Rozumí se, že sídlem naším je Praha, jednací řečí čeština, účelem boj proti předsudkům o nastuzení, boj na nůž, pánové! Členové se domáhají účelu svého všemi prostředky a bez-

výminečným poslušenstvím stanov. Nad zachováváním stanov bdíti bude jednací řád, dodržování jednacího řádu pak bude sledováno disciplinární porotou, a disciplinární porota podrobena bude votu předsednictva. Tímto zřízením, pánové, vyloučena bude každá odchylka, každé obcházení stanov. To jsou všeobecná ustanovení. Nyní přikročíme k povinnostem členův. Ty počínají paragrafem sedmým. Členové spolku povinni jsou spáti v zimě v létě při otevřených oknech. Kde tomu dovolují poměry bytů, nejlépe mezi dvěma okny, aby lůžko i tělo spícího bylo vydáno stálému proudění čerstvého vzduchu. Zvláště však se doporučuje, aby si členové zřídili ložnice na půdách, kde tak lze učiniti, a to pod vikýřem. Dále, pánové: členové spolku povinni jsou počíti s koupáním ve Vltavě již v březnu nebo v dubnu, jakmile voda nabude teploty aspoň desíti stupňů Celsia; za spolkovou plovárnu zvolena plovárna na Žofíně, jejíž správu deputace spolková požádá, aby plovárnu postavila vždy o měsíc neb o šest neděl dříve. Koupání členů spolku bude trvati tak dlouho, pokud voda neklesne pod šest stupňů Celsia, což tak bývá někdy po Dušičkách. Čestnými členy spolku budou slavně jmenováni a diplomem vyznamenáni, kdož se budou koupati za mrazu v děrách v ledu vysekaných — — —“

Předseda četl tak asi půl hodiny, ale hlasem

víc a více ochabujícím, a členové přípravného výboru odhlasovávali mlčky paragraf za paragrafem. Ruce jejich zdvíhaly se při tom níž a níže. Nohy ve škopcích dávno již nešplouchaly.

Pojednou se pan Grojšl hlásil o slovo a jektaje bradou pronášel:

„Prosím, aby mně bylo dovoleno vyndati na pět minut nohy ze škopku — mám pocit, jako by mně byly upadly. Ale prosím, aby mi je vyndal funkcionář spolkový, poněvadž sám jimi nemohu ani hnout.“

Mroucí zraky všech členů Nenastuzených oživly poněkud při této žádosti. Sám předseda vzhlédl mnohem čileji a řekl ochotně:

„Pánové, doufám, že k tomu všichni svolujete. A doplňuji přání páně Grojšlovo na návrh, abychom tak učinili všichni. Pan zapisovatel Okatý bude tak laskav a pomůže nám, pokud stačí, neboť se mi zdá, že taky moje nohy — —“

Ani nedomluvil a pan Vendelín Okatý již byl vzhůru. Bylo ku podivu, že tento člen ze všech jediný měl vzezření nezměněné, zcela spokojené, a bylo ještě podivnější, že jeho šlépěje na podlaze zůstaly zcela beze stopy vlhka, čehož si povšiml jediný pan inženýr Rosenkraut.

Pan Okatý obešel všechny členy a pomáhal jim ze škopků. Pan Grojšl byl by při tom málem spadl s židle, jak byl zkoprnělý.

Byl povolán krčmář pan Babouk, aby přinesl pánům prostěradla. Nastalo mnutí a tření noh,

do nichž se znenáhla vracel život, ale pak se objevil nepříjemný následek dnešního hrdinského výkonu: krom pana Vendelína Okatého nikdo z pánů nemohl do bot. Otec Babouk byl požádán, aby navařil grogu, a bylo usneseno, nepomine-li nabobtnání veškerých noh, že všichni členové budou odvezeni na spolkové útraty v drožkách, s nohama jen v punčochách.

„Já bych vůbec pěšky domů nemoh'," poznamenal pan Grojšl. „A zdá se mi vůbec, že jsem na naši spolkovou propagandu příliš stár. Tahle věc, soudím, vyžaduje mladší krve. Jestli mi to nepoleví, budu musit ze spolku vystoupit."

Kolem stolu se ozvalo mručení členů a nebylo lze rozeznati hned, znamená-li toto mručení odpor či souhlas. A předseda řekl poněkud rozpačitě:

„Pánové, nic na světě nejde rázem. I nejlepším věcem musí být uvykáno. Tu mi připadá, že se musím otázati našeho protektora pana profesora doktora Hlavatého, kterak on se stal proti nastuzenině imunním, nedotknutelným. Snad způsob života — — —"

„Spíš to bude nátura," řekl pan Grojšl.

„Dobrá, pánové, vyzkoumáme to. A nyní vám oznamuji, že budoucí naše schůzka připadá právě na sv. Sylvestra. Pánové, je to významná náhoda. Vyžilé století klesá toho dne ve staré haraburdí, a my úderem dvanácté pozdravíme

století nové, pánové, století, jemuž dáme jméno my, ano, pánové, my. Nazveme je stoletím Nenastuzených, pánové, a bude to vítězství myšlenky a snah, pánové, na nichž věkové hlodaly — hodlaly, chci říci. Na ten večer ustanovuji slavnostní shromáždění —"

„S demonstracemi?" otázal se pan Grojšl, patrně zaražen.

„Tentokráte bez demonstrací, pánové," doložil předseda. „A doufám, že se plným počtem dostavíte."

Zatím bylo navařeno grogu a členové chtivě po něm sáhli. Dnešní plzenina, ač výborná, byla odstavena, nad čímž krčmář Babouk silně kroutil hlavou a v duchu počítal, k jakým pro něj koncům povede tato divná spolková činnost.

Konečně nastal rozchod, lépe řečeno rozvoz. Opět se vhrnul téměř všechen personál páně Baboukův do místnosti, aby podporoval Nenastuzené, kteří jako chromí klopýtali ze dveří a ke drožkám, každý s poutky svého páru bot na ukazováčku levé ruky. Jenom předseda odmítl pomoc nabízenou a vzchopil se, aby šel sám. Ale zuby při tom zatínal.

„Nuže, pane inženýre," pokynul panu Rosenkrautovi, kterýž se nehýbal s židle.

„Vážený příteli," odpovídal pan Rosenkraut, bolestně stahuje tvář, „já nevstanu! Popadl mne ze všeho, co jsem dnes viděl a slyšel, starý můj houser, mám v páteři jako pilu!"

„Jak je to možno?“ užasl pan Jakoubek.

„Příteli — zcela přirozeno. Je to buď sympatické nebo suggestivní, jmenujte si to, jak chcete, ale mám záchvat rheumatismu jen od dívání a poslouchání! Vy jste si vymyslil zatracený spolek...“

*

Bohužel, ke slavnostní schůzi sylvestrovské nedošlo, spolková místnost Nenastuzených zůstala toho večera temná, prázdná, a bodrý krčmář Babouk přecházel v těžkých dumách, nechápaje, co se to stalo. Deset jiných společností dožadovalo se u něho na ten večer útulné jeho klenuté dvorany, všechny odmítl — a Nenastuzení se nedostavili. Ani po vůdci jejich, po panu Eliáši Jakoubkovi, nebylo vidu, slechu.

Záhada, jíž si lámal hlavu do usnutí o třetí ranní, objasnila se mu druhý den, když vzal novoroční číslo denního listu do rukou. Jeho zraky padly na lokálku:

„*Zvláštní epidemie.* Do všeobecné nemocnice dodáno bylo v posledních dnech devět mužů, onemocnělých za zvláštních příznaků. Nohy všech jsou jako dřevěné, bez citu, a lékaři se nemohou dohodnouti o příčině choroby. Zajímavo jest, že všichni onemocnělí jsou členy jednoho spolku, a vzniká domněnka, že příčinou nemoci je snad nezdravá spolková místnost, jejíž bližší

označení zatím ze šetrnosti zatajujeme. Že podivná epidemie má svůj původ jen v nezdravé místnosti (praví se, že na místě tam za starodávna bývalo popraviště), vysvítá z okolnosti, že nemocí zachvácen byl také pan inženýr R., který spolkovému jednání jen jednou obcoval, a to ještě jako pouhý host. U některých nemocných je tato neobyčejná obrna nohou provázena prudkým zánětem plic, u některých jen lehčí anginou, ale skoro u všech svalovým rheumatismem. Jeden z nemocných pozbyl i řeči. Profesor dr. Hlavatý vychytal v záhadné místnosti všechny bacilly a bakterie, aby vyzkoumal, jaký nový škůdce zas tu zdraví lidské ohrožuje. O průběhu nové epidemie přineseme budoucně podrobné zprávy."

A v insertní části téhož čísla byla oznámka:

Příhodná koupě!

Dvanáct pěkných, důkladných škopků, zcela nových, neopotřebovaných, l a c i n o s e p r o d á. Nabídky pod značkou „El. Jak.-Chal. Spol. Nenast." administraci tohoto listu. Hodí se zvláště do lázní, do soukromých koupelen, taky do prádelen! (Psáno v prosinci 1900.)

Čestný dar.

I.

Veliký ten den konečně se probudil a s ním vše, co jen ve starobylém městečku Makovicích dýchalo. Tehda ani největší ospalec nemohl zaspati, neboť Makovice chvěly se v samých základech. Chvěla se kostelní věž, až v komůrce hlásného pod bání poskakovaly skleničky a hrnečky na polici a staré hodiny švarcvaldky se pošinuly na křivo, následkem čehož taky neúnavné kyvadlo se zapotácelo, ještě několikrát se nepravidelně zamotalo a pak nadobro zastavilo. Chvěla se i radnice, věkovité stavení s obšírnou, převislou střechou nad vyčnívajícími zčernalými trámy dubovými, radnice, která se podobala staré pečlivé kvočně, kolem níž ostatní domy, domky a domečky i pouhé chajdy makovické se tulily jako drobná kuřata. Vypadala skutečně ta převislá střecha radničná jako roztažená křídla kvočny, a skoro by se pod ní byla mohla ukrýti polovina domků makovických. — A chvěla se zvláště stavení chatr-

nější, až jejich majetníci a obyvatelé úzkostlivě vzhlíželi ke stropům, s nichž se drobila mazanice. Jen městský zednický mistr a takto stavitel Romuald Čahoun nesdílel úzkostlivý ten pocit, neboť předně bydlil v pevném, důkladném, vlastní rukou vybudovaném domku na kraji Pražské ulice, za druhé pranic by se byl nehněval, kdyby se třeba polovička města sesula. Bylo by to bývalo pěkné práce, panečku, na několik stavebních sezon — abych to řekl po pražsku. Neboť v Makovicích vůbec žádné stavební sezony nebylo. Tam nikdo neboural a nestavěl, a bylo věru ku podivu, proč taky mají Makovice městského zednického mistra čili stavitele. Stavělo se tam jenom někdy, když náhodou cosi vyhořelo, málokdy však hořelo, ježto občané makovičtí nebyli pojištěni a dávali tedy na oheň pozor. Bylo by jim hořelo na vlastní útraty, a takových marnotratníků tam nebylo. Ani „boží posel" tam nikdy nezapálil. Oblast makovická náležela k oněm šťastným končinám vlasti naší, kde se hrom skoro ani neukáže. V tom snad jest vysvětlení, proč městský mistr zednický Romuald Čahoun velmi často říkával:

„Tady je zatracená egzestenc pro stavitele! Do toho už aby hrom třískal!"

Skutečně, jemu by několik vydařených, dobře mířených hromů bylo pomohlo na nohy.

A kterak se neměly celé Makovice chvíti, když

obecní ponocný Matyáš Pajda pozdravoval vycházející den hromnými ranami z hmoždířů?

Zahřmělo jich celkem šest. Střílali sice ušima všichni členové slavnostního, narychlo ustaveného výboru, kdy vyletí rána sedmá, osmá a devátá — neboť tolik jich mělo být — ale střelba umlkla a tři rány zůstal Matyáš Pajda dlužen. Vysvětlilo se později, proč. Ponocnému Pajdovi, starému vysloužilému kanonýru, působila střelba tolik rozkoše, že po prvních zdařilých výstřelech pořád prachu přidával, až při šesté překročil dovolenou míru. Následkem toho jeden z obou hmoždířů při vypalování šesté rány praskl a utrhl rozjařenému střelci malík. Tato nehoda nesmírně pokalila slavnostní náladu střelcovu, kterýž se hned potom zuřivě a neuctivě vyjádřil, aby mu ti blázni dali s další střelbou pokoj — ba, vyjádřil prý se mnohem hůře, a jen vzhledem k utrpěnému těžkému úrazu unikl stíhání pro nesmírné zlehčení a uražení celého slavnostního výboru, v jehož čele byl sám pan purkmistr Žežula; i proto unikl, že svědectví jediného svědka urážlivého výroku, zvoníka Straky, při značné jeho nedoslýchavosti nemohlo býti rozhodující, a pasák Tonda Pazderů, který chytal vystřelované špunty, byl znám jako kluk nemravná a prolhaná. Zkrátka, Matyáš Pajda zanechal střelby a počal hledat utržený malík, ježto prý po čerstvé ráně by mohl zas přirůsti,

jak dokazoval vždy městský chirurg, kovářský mistr Hromotluk. Utržený malík však nebyl nalezen a později Matyáš Pajda věru si nebyl jist, zda ho nějakým nedopatřením a v roztržitosti již dříve nenabil do hmoždíře; jinak si naprosté jeho zmizení nemohl vysvětliti.

Konečně šest ran taky stačilo. A když bylo zjištěno, že zbývající tři rány vůbec již nevyletí, spěchal slavnostní výbor, aby vyřídil další číslo slavnostního pořádku. Z městské střelnice vytáhla kapela městských střelců makovických a za ní četa občanských gardistů, ozbrojených až po zuby, arci střelnou i sečnou zbraní poněkud již staromódní. Ale Makovičtí nepotřebovali nejnovějších vymožeností v tomto oboru. Občanských rozbrojů, neřku-li revolucí, které by měly býti kroceny zbraní a utápěny v krvi, nebylo v Makovicích a nehrozily ani do budoucna. A střelbě do terče vyhovovaly posavadní předovky docela. Krom toho nutno povědět, že tehda vůbec nebylo módou zaváděti každý druhý měsíc nějakou novou rychlopalnou ručnici v armádě, ba, taky armáda bojovala ještě puškami starého systému. O verndlovkách, venclovkách, ať neřeknu manlicherovkách, ještě se nikomu ani nesnilo. A tak tedy vlastně přece jen makovičtí ostrostřelci měli zbraně moderní.

Velebným pochodem brala se hotovost makovická s hudbou v čele k městu, prošla branou, přešla náměstí, propletla se ulicemi hlavními a

pak i vedlejšími, tedy všemi, co jich v Makovicích bylo, a vrátila se na náměstí, kde před radnicí po několika usilovných pokusech velitelových, aby rozmašírovanou svoji četu zastavil, skutečně taky zarazila. Nebo když makovičtí střelci se jednou rozkročili a rozešli, bylo věru nesnadno přiměti je, aby se ztišili a v pádném pochodu svém ukrotili. Ať trpěl kdo pakostnicí nebo dnou a jinými toho druhu nemocemi: když překonal první bolesti nezvyklého pohybu, vlastní setrvačností hrnul se pak dále. Vypadalo to pak jako nezkrotná bouře, a makovičtí občané — kterým nebylo dopřáno cti, aby sloužili pod slavným praporem střelců městských — pohlíželi s hrdostí na ozbrojené spoluobčany své a říkali si na potkání:

„Ano, tyhle na někoho poslat, panečku, tak ho zalehnou!"

Byl to dost případný obraz. Makovická garda, třeba že snad by nebyla opanovala pole střelbou nebo dokonce bodákem, zalehnout mohla. Aspoň ušlápnutí byl dost obyčejný úraz, který potkal nejednoho neopatrného chodce nebo diváka po každé, kdykoli městští střelci vytáhli. A to bylo pouhé ušlápnutí! Kterak teprv zalehnutí!

Četa stanula před radnicí, kapela se postavila do kruhu a hrála dále. Všemu tomu dohromady říkalo se „budíček". A věru, kdyby již Matyáš Pajda svými hmoždíři nebyl celé město probudil, bylo by se to najisto podařilo městské

kapele a jejím nástrojům. Zatím však Makovice dávno byly vzhůru, všechna okna na náměstí byla plna košilatých. Jen ti, kdož byli povoláni, aby zveličili slavnost dnešního dne, spěchali z domů a domků v černých úborech, s kokardami na prsou nebo s fábory, vlajícími jim s ramen. Byli to členové Měšťanské besedy, čtenářské besedy, zpěváckého spolku, hasičského spolku — nu zkrátka, skoro každý, kdo nosil kalhoty, byl členem některého z městských spolků, a všichni tito spolkové vytáhli dnes „in corpore" čili plným počtem, jak znělo heslo, aby se včas dostavili před radnici, po případě před školu, po případě před faru, každý na své stanoviště, kde měli býti předsedy, náčelníky, veliteli a jak jinak se jejich první funkcionáři nazývali, zformováni v úhledné řady, čety, šiky, zástupy a tak dále.

A když se to všechno uspořádalo, když stál každý na svém místě, přehlédli náčelníci ještě jednou a co nejstarostlivěji mužstva svá, pronesli několik polohlasných rad, pokynů, povolali některé novější černé kalhoty dopředu a strčili ošumělejší dozadu, odkašlali si, popotáhli si vesty, povytáhli manšety z rukávů kabátů a poveleli pak:

„Čelem napravo (nebo nalevo), pochodem pó—chod!"

A všechna ta tělesa, jedno dřív a druhé o chvilku později, hnula se a jako jeden muž

brala se k radnici, kde se měla připojiti ke střelcům a kde se měl zříditi a sešikovati celý průvod. Každý ve městě věděl, co nastává. Vědělo se již celý týden, že nadchází slavnost velebná, slavnost, jíž měl být uctěn jeden z nejzasloužilejších rodáků makovických, ale toto slovo je slabé. Z n e j s l a v n ě j š í c h — a poněvadž Makovice nikterak nebyly úrodny na rodáky slavné, byl on věru sám a jediný nejslavnější, ač byl krajanům svým donedávna téměř neznám, aspoň mladším a nejmladším, a staršími dávno zapomenut. Narodil se skoro jenom pouhou náhodou v Makovicích, vychodil tam jenom několik tříd elementárky a odešel, ještě pouhý chlapec, když otec jeho byl jinam přeložen. Stopy jeho zmizely, málokomu bylo známo, že stanovená jeho dráha životní vedla ho kamsi do Nového Města za Vídní, kde vychodil školu další již v drobné uniformě vojenské jako štifták čili chovanec vojenského učiliště, z kterýchžto štiftáků se později dělali kadeti a z kadetů oficíři, a pak jím osud smýkal z města do města, z posádky do posádky, ano, dokonce s bojiště na bojiště. Neboť muž ten mladickým i mužným životem svým žil v době častých a dlouhých válek.

Zkrátka, byl to Jeroným Sekavec ze Sekanic, nyní jenerál jízdy. Zestárl ve vojnách a v poslední bitvě byl raněn. Byl sice zachráněn a vyhojen, jak se pravilo, přece však zranění

jeho bylo takového rázu, že vojenskou službu dále zastávati nemohl, i šel do pense pokryt slávou, medailemi, a navždy čestně zapsán v armádní historii, v řadu hrdin bojovavších udatně za krále, za říši, za vlast.

Byl pozýván, aby se na zbytek života usadil ve Vídni; bylo prý mu i nabízeno čestné sídlo v kterési invalidovně a dokonce i velitelství nad ní; někteří starší soudruzi lákali ho do Štyrského Hradce, tohoto eldoráda všech pensistů, ale jenerál Sekavec ze Sekanic zamítl s díkem šetrným nabídnutí prvé i druhé, zcela bez okolků třetí, a rozhodl se, že zbytek života svého ztráví v Makovicích. Nebo teď, když mu hlava byla zešedivěla a když dráha jeho vojenská neblahým zraněním navždy byla skončena, uzavřena, rozvažuje, kam by se měl na poslední dny své uchýliti, pocítil v srdci neskonalou touhu po Makovicích. Tam se zrodil, tam zaznívala k němu první něžná slova z úst milující mateře, tam počal ssáti první náuky z prsu matky Vědy, tam těkával se svými sourozenci a rostenci, tam si hrával na vojáky — nu zkrátka, tam letělo nyní jeho srdce. Ó, nestalo se tak poprvé. Často vzpomínal Makovic, tohoto dějiště chlapeckého skotačení svého, této krajinky, nad níž se smálo slunce jeho šťastného, bezstarostného dětství, ale marno bylo vzpomínati. Život vedl ho jinými cestami, a žádná nesměřovala k Makovicům. Nebyla to krajina strategicky důležitá, nebyla

to pevnost, ani posádky tam nebylo, aby kdysi, aspoň na chvíli, povolání jeho jej tam bylo zavedlo. Byl to kout, kam nejenom že nezabouřila lítice války, ale kam nedolehly záležitosti vojenské ani v dobách míru.

Nyní však byl svoboden a rozhodl se, že se usadí v rodišti. Stáří bývá někdy dosti pošetilé a doufá, že se shledá aspoň s kusem svého mládí, když se vrátí na místa, odkud bylo vyšlo. V tom se zklame naprosto, arci, a mnohdy se zklame i ve všem ostatním. Jenerál Sekavec však byl muž otužilý a nebál se ničeho. Záměr jeho nezůstal utajen, aniž taky jemu na utajení záleželo. Propuklo to, když pojednou byl prodán malý zámeček, někdy lovčí hrádek jistého kavalíra, který — jak říkali v Makovicích — vymřel nejen v mužských, ale i ženských potomcích. Zámeček ten ležel malou čtvrthodinku od města.

Kdo ho koupil? Nu, přijel jakýsi advokát z Prahy a všechno vyřídil. Pro koho jej koupil? A teď se to projevilo: pro jenerála Sekavce.

Sekavec, Sekavec! Staří pamětníci mnuli si čela a brzy to vymnuli, zvláště když se pan farář podíval do matriky. Vždyť on je zdejším rodákem! Teď byly nakvap sháněny zprávy o něm, a brzy ho měli tak tak pohromadě, jenerála Sekavce. Hrdinu, kolem něhož se vznášel a čpěl mrak dělového dýmu. Přijede!

A tu vznikl prvý nápad, aby mu byla připravena oslava hned při příjezdu.

Ale to jim jenerál zhatil. Jednoho dne podvečer, města se ani nedotknuv, přijel na svůj zámeček. A byl tu již tři dny. Původní záměr se trochu změnil, slavné uvítání bylo arci zmařeno, ale krajané a rodáci se usnesli na něčem ještě velikolepějším: podají jenerálovi č e s t n ý d a r.

Tím, že zvolil Makovice za své sídlo, vyznamenal je. Vždy budou Makovice spojeny s jeho jménem a jeho jméno s Makovicemi. Je slavný voják, hrdina, zaslouží si, aby taky Makovice přišly se svojí poctou. Ó, však přijdou. Ba, už jdou. Dnes! A podají mu čestný dar.

To vše věštily výstřely z hmoždířů na návrší za městem, budíček, rojení všech spolků, kde který byl, a vůbec počátek dnešního dne. Každé dítě vědělo, co nastává, jediný jen člověk v Makovicích nevěděl nic: jenerál Sekavec. Bylo to pochopitelné. Přijel a posud ze svého zámečku nevyšel a tedy nikdo z obyvatelů ho okem nespatřil. Tak tedy nic a prapranic nevěděl, nic netušil, a když zahřměly výstřely Matyáše Pajdy, vytrhl se ze spaní, naslouchal, zdvihl se namáhavě s lůžka, přibelhal k oknu a hledě k městečku a k návrší, kde se šestkráte zakouřilo z hmoždířů, zarachotil drsným, chraplavým hlasem:

„Co je tam čerti berou?“

Ó, kdyby byl věděl, že to vše náleží jemu a

že zakrátko se z brány vyhrne slavnostní průvod, který mu přináší nejen ovaci, nýbrž i vzácný čestný dar!

Ale jenerál neměl o ničem ani potuchy. Makovičtí dovedli překvapovati. A jenerálovi se mělo dostati překvapení neočekávaného.

II.

Všechen ten před radnicí shromážděný a na povel k pochodu čekající výkvět občanstva makovického chvěl se nedočkavostí, jako se chvěje mladá, odpočinutá a dobře vyspalá armáda před bitvou. Všem to trhalo nohama, a čas tak zdlouhavě míjel. Bylo teprv osm hodin. Někteří hodnostové přes tu chvíli zaměřovali k purkmistrovi a doporučovali, aby se již vyrazilo, naproti čemuž obecní tajemník velmi naléhal, aby se vyčkalo až do hodiny deváté.

„Pánové," mluvil ke všem netrpělivým, „přece nevlezeme k jenerálovi do postele, abych tak řekl. Neví o ničem, nechystá se na nás. Taky ho nemůžeme vyrušiti při snídani. V devět hodin, pánové, ano, to bude slušné. To je hodina návštěv."

Jak vidět, hodina visit v Makovicích byla zcela jiná než v Praze. Což vyplývá z toho, že Makovice pravidlem se probouzely v létě již o páté, nanejdýl o šesté hodině. V Praze by de-

putace našla mnohého oslavence v posteli ještě o desáté.

Ale konečně taky poslední dlouhá hodina se schylovala. Zraky všech se upíraly na věž, na ciferník hodin, jejichž delší rafie překročila již jedenáctku a velebně postupovala ke dvanáctce. A teď — teď dopadalo kladivo na největší zvon ve věži, zasvěcený svatému Sylvestru.

„Bim — bim — bim —" hučel „Sylvestr" nad městem i krajinou.

Purkmistr řekl několik slov obecnímu tajemníku Varhulovi, a tajemník se rozběhl, aby upozornil, že v nejbližších vteřinách zazní povel. Mávaje vysoko nad hlavou bělorudým praporečkem, poskakoval podél řad, jako by seděl na koni, a hlasem, jejž zvláštním stažením krčních svalů smáčkl a stlumil jak sordinou, provolával do zástupů:

„Pozor, pánové! Už vyrazíme! — Vykročit levou nohou, pánové, levou nohou!"

Krky všech se ztopořily, hlavy seděly jak na stopkách, zraky se upíraly na purkmistra, který sebou hnul, aby se postavil v čelo průvodu civilního, neboť prvním článkem byla vlastně ozbrojená moc makovická.

Pan hejtman Kačírek vykřikl tenkým, pronikavým hláskem svůj povel, střelci vykročili; pan kapelník Studený zatleskal do rukou, tváře hudebníků se nadmuly; „plukovní tambor" Slonbidlo vztyčil svou kovanou hůl s postří-

břenou makovicí, velikou jak malá kostelní báň, kapela spustila. Tu se rozkročil taky pan purkmistr, a již duněla tvrdá i měkká dlažba makovická pod sterými, pádnými kročeji nadšených občanů, kteří vyšli, aby vzdali hold slavnému rodáku.

Byli málem u brány, ba šik ozbrojenců ztrácel se již v její klenbě, když tu náhle purkmistr trhl tajemníkem, který vedle něho kráčel jak pobočník, a zvolal skoro zděšen:

„Ježíš Marjá, vedeme ho?“

Tajemník vytřeštil oči, otevřel ústa. Ne, na to zapomněli. A již vykřikl pan purkmistr:

„Stát! Stát, lidičky — počkat, Ježíš Marjá!“

Zapomněli na čestný dar!

Již se prášilo za tajemníkem, který utíkal k obecnímu dvoru.

Budiž na omluvu Makovických řečeno, že nebyli první, jimž chyběla hlavní věc. Stalo se nejednou, že byl pořádán banket na oslavu zasloužilého občana. Dostavili se všichni pozvaní, jen oslavenec nepřišel. Byly svatby, na něž přišel kdekdo, zvědavců byl plný kostel, z hostí nechyběl ani jediný, jenom ženich nepřišel.

Bylo tedy i nedopatření Makovických prominutelné, tím spíše, ježto bylo lze napraviti je včas, dík nápadu páně purkmistrovu.

Tajemník již byl zmizel ve vratech obecního dvora, prach jím zvířený pomalu se rozptyloval a padal již k zemi. Netrvalo dlouho, tajemník

zas vyrazil, zvířil nový mrak prachu, a hned potom se od obecního dvora ozýval dusot. Klusem se blížil čestný dar, vedený s obou stran dvěma obecními zřízenci, zvlášť oděnými pro tuto slavnost. A poněvadž měl čestný dar čtyři nohy, netrvalo dlouho a doběhl průvodu, v němž hned za purkmistrem a městskou radou zaujal příslušné vynikající místo.

Čtvernohý čestný dar — to byla věru myšlenka, na niž Makovice mohly býti hrdy. Byl to oř, bělouš, s ohonem, jenž se skoro země dotýkal.

To byla myšlenka obecního tajemníka, kterou však obratně podvrhl purkmistrovi, následkem čehož byla přijata, jednohlasně schválena a uskutečněna.

Když se vynořil návrh, aby jenerálu Sekavcovi byl podán čestný dar, bylo dalším pomyšlením nejbližším: jaký? Toť pochopitelné. Ledaco již bylo podáno jubilantům a oslavencům. Ale co jenerálu Sekavcovi, jehož vkus byl zcela neznám? Řídící učitel obecné školy navrhoval zlaté péro, ale ještě včas poukázal kdosi k tomu, že vlastně péro nebylo nástrojem, kterým jenerál životní svůj úkol plnil, a řídící učitel návrh odvolal. Bylo navrženo dále, aby jenerálu podali čestnou šavli. Byl to dar dosti případný, ale návrhu tomu se vší silou opřel jediný puškař a zbrojíř makovický Pistola, který neměl na skladě žádných čestných šavlí. Bylo navrho-

váno sem tam, nic však se nelíbilo. Kdosi zvolal: „Album!“ — Nešťastného muže toho vyhodili ze schůze a zbavili nejen všech občanských práv a hodností, ale i všech občanských ctností.

A tu tedy se vzchopil purkmistr, jemuž obecní tajemník již chvíli byl něco našeptával, a řekl vážně, slavnostně, ač poněkud nesouvisle:

„Pánové! Navrhuji dar, který nejenom v dějinách naší obce, ale taky panu jenerálovi jakožto vojínu, který se proslavil a jehož hodnost přináší podobné vlastnosti, následkem čehož kůň jeho významu je důstojný! Pánové, je to jenerál jízdy a víme, že kůň pod ním je vlastně jeho druhou přirozeností, a ačkoliv se jenerálové dávají do pense, koně ne. Pročež myslím, pánové, že přes pokročilý věk třeba si ještě rád vyjede na procházku a bude sloužiti zdobě města a povznesení návštěvy cizinců, když z nás někdo bude jezdit na koni. Jemu to přísluší, pánové, podejme mu darem koně!“

„Výborně!“ vykřikl po této řeči purkmistrově nejmladší učitel, který měl k obci zadáno o drahotní přídavek, a strhl svým nadšením všechny ostatní. Jako jeden muž odhlasoval slavnostní výbor jenerálu Sekavci ze Sekanic čestným darem koně. —

Usnesení výboru stalo se náhodou ve chvíli neobyčejně příznivé. V krajském městě meškal tou dobou cirkus, kterýž pro nedostatek píce odprodával část živého svého „fundu instruktu“,

a na buben přišel taky vysloužilý bělouš tak zvaný polštářový, kůň pečlivého cviku a rovněž umoudřeného věku. Nebylo ani za nehet pochyby, že právě takovýto kůň je pro jenerála jak stvořený. Měl hřbet široký a pohodlný a byl to „chodec" docela bezpečný, žádný divous a ztřeštěnec, aniž snad jankovitý.

Toho koně makovická komise svědomitě prohlédla a za přiměřený peníz vydražila.

Teď tedy jej vedli, čestný ten dar, který byl ztrávil minulé tři dny v těžkých dumách ve zvláštním oddělení obecní stáje, nevěda, proč byl zaveden v neznámá tato místa, a netuše nic dobrého. Jaká mu kyne budoucnost po slavné minulosti? A skoro se v něm zachvěla každá žilka děsem, když pomyslil, že by v Makovicích byl koňský řezník.

Ale když mu dnes ráno propletli hřívu stužkami bílými, červenými a modrými, když mu taky kořen ohonu ovázali širokou mašlí, když mu vycídili kopyta Biningrovým leštidlem, tu se koňská jeho duše rozveselila. A když jej pak na povel obecního tajemníka vyvedli ze stáje, když se otěží jeho chopili dva zřízenci, převlečení za štolby, ověšení samými fábory, tu milý valach radostí zařehtal a kráčel jako do tance.

Mnozí se obávali, že se poplaší a něco vyvede, až zazní hudba, ale to ho neznali. Když zahřměl buben a zařinčely talíře, když spustil bombardon a zaječel klarinet, hodil bělouš jen hla-

vou, střihl ušima, zajiskřil očima — a nohy mu hrály jako strunky. Bylo zjevno, že hudbu miluje. Vždyť ji v cirku stále byl slyšel!

A tak beze vší nehody došel průvod až k zámečku, posledních tři sta kroků taky již bez hudby, aby se předčasně neprozradil. Zde společným úsilím hejtmana Kačírka a obecního tajemníka byl zřízen kordon, pod okny pak bytu jenerálova postavil se purkmistr, po jeho pravici kůň, po levici obecní tajemník. A na dané znamení spustila teď kapela nejkrásnější vojenský pochod, jaký jen ve svém hudebním archivu měla.

„Tisíc láter!“ ozvalo se z nitra zámečku, ze světnice, pod jejímiž okny stál právě purkmistr. „Kam až sem to ke všem čertům — —!“

Nyní se ozvalo podivné dusání ze světnice jenerálovy a brzy potom se v okně objevila hlava oslavencova.

Panečku, bylo zřejmo, jak jest překvapen. Zíral na zástupy spolků, na četu střelců, na kapelu, na purkmistra a na koně. Větší a větší udivení se zračilo v jeho tváři, snad i rozpaky, nebo teď se vznesla jeho levice a kroutila mohutný levý knír, načež ji vystřídala pravice a kroutila pravý knír.

Dozněl pochod, nastalo hrobové ticho.

Obecní tajemník ťukl do purkmistra, purkmistr odkašlal, popotáhl si vestu, sklonil hlavu, odkašlal opětně, povznesl hlavu k nevysokému

oknu a z jeho stísněného hrdla se drala slavnostní řeč, jak obecní tajemník napovídal:

„Excellencí! Vaše Blahorodí! Vítáme radostně onen den, kdy jste se rozhodl, že chcete umříti mezi svými rodáky. Toto vaše rozhodnutí naplnilo nás vznešenými pocity. Sledovali jsme po všechna léta život váš, činy vaše, které byly podestlány vavřínem. Válečná vřava vyzněla, duše vaše, odkládajíc vítězný a zkrvácený meč vojevůdský, zatoužila po odpočinku. A kam zatoužila? V onen kraj, v němž jste poprvé otevřel oči k životu, který vám věštil slávu a nesmrtelnost. Z našeho lůna jste vyšel jako mládenec nevinný a zas vracíte se do něho pokryt jizvami. Krvácel jste za zeměpána, za vlast, za nás. Budiž vám nehynoucí sláva!“

Tajemník pohnul za zády praporečkem a kordon za ním hřměl jako bouře:

„Sláva! Sláva! Sláva!“

Purkmistr povzbuzen tímto úspěchem řeči své pokračoval již směleji, opakuje po tajemníku:

„Válčil jste a činy vaše rozsévaly slávu otčiny. Jste slavným synem národa svého, přicházíme a snažně vás žádáme: buďte nám bratrem, neboť jsme jedné krve. Zásluhy vaše byly odměněny způsobem, který není v naší moci. Ale taky mu jsme vám něco dlužni a přicházíme, abychom vám dluh svůj splatili čestným darem, kterýž je vás hoden. Prosíme vás, abyste jej z našich rukou přijal. (Tajemník mrkl na štolby,

kteří s valachem popošli kupředu.) Čím hrdinská vaše postava vynikala ve vřavě válečné, tím nechť vyniká i na zbytek života vašeho, tráveného v míru mezi námi. Jako vás oř nosil v čele pluku vašeho, nechť vás pyšně nosí i mezi námi občany, kteří jsme hrdi na vás, nejslavnějšího rodáka našeho. Sláva vám, sláva, sláva!"'

„Sláva, sláva, sláva!" hřmělo množství za purkmistrem. Hejtman Kačírek velel „vzdejte čest!" — střelci smekli ručnice s ramen a přirazili je ke hrudi, plukovní tambor Slonbidlo vztyčil hůl, kapela zahrála hymnu.

Za řeči purkmistrovy zmizel s tváře jenerálovy výraz udivení. Chápal po prvních slovech, oč běží, hlava jeho se poněkud sklonila, ruce se opíraly o zídku pod oknem.

Hudba umlkla, jenerál zas povznesl hlavu a promluvil:

„Pánové, na zdar! Řečnit neumím, ale tohle mne těší! Předešli jste mne. Vlastně jsem chtěl přijít, abych se vám ohlásil, ale dříve jsem chtěl odpočinout. Chůze mne poněkud namáhá. Přišli jste dřív a je vás hodně. Dobrá! Doufám, že se budeme dobře snášet. Stojím o dobré kamarádství, to je vojenský zvyk. Doufám, že máte dobré pivo ve městě. Na venkově vařívají mnohdy břečky. — Oč vás prosím: aby mně tu zdejší skotáci netartasili pod okny. Mám rád ticho. Máte-li tu policajta, rád mu dám na pivo, aby ty haranty přeháněl!"

Jenerál Sekavec zamnul mocné kníry, rachotivě zakašlal a pokračoval:

„Tak tedy ten valach je pro mne? Děkuju vám. Dobrácké zvíře nějaké. Hádám, že je mu nanejvýše patnáct, šestnáct let. Ale byl dobře ošetřován, to je vidět. A je mi nějak povědom. Vídal jsem takového šimla před lety ve Vídni v Prátru, byl to polštářový kůň cirkusový. Náramně se mu podobá. Je taky tak pohodlný — záda jako kanape. Kdo má jen trochu rovnováhy, s toho nespadne. Povídám, pánové: děkuju za dobrou vůli, ale přijmout ho nemohu — vzdal jsem se jízdy koňmo nadobro. Je mi teď milejší pohodlný landauer."

„Excellencí!" zaúpěl pod okny purkmistr. „To nám nedělejte! Přinášíme vám ho ze srdce."

„Věřím vám, pánové," hovořil jenerál. „Ale povídám, nejezdím už na koni. Je mi to poněkud obtížné. Snad nevíte, že jsem byl raněn —"

„Víme, excellencí," naléhavě odpovídal purkmistr, „ale uzdravíte se zas, a pak až se vám zachce, vyšvihněte se na něj — —"

„Přestal jsem sebou švihat, pánové," pokračoval jenerál. „Jsou rány, z kterých se člověk nevylíže, a ti kujóni tam dole dali mi takovou — Bohu poručeno. Vidím, pánové, že se vám musím ukázat. A taky vám ruku stisknout. Posečkejte trochu."

Jenerál se otočil, dosti pracně, a z pokoje se ozývalo zase mocné dusání. Pak bouchly nějaké

dveře, pak ještě jedny. A trvalo chvíli, než ve vratech parku, jímž obklopen byl zámeček se tří stran, objevila se postava starého vojína.

Opíraje se o silnou hůl, kráčel trhavými kroky, skoro jak automat.

V purkmistrovi, v městské radě, v členech slavnostního výboru zatajil se dech, jakmile shlédli celou postavu jenerálovu.

Oslavenec, zpozorovav to, usmál se nakysle, a podávaje purkmistrovi volnou levici řekl rachotivě:

„No vidíte, pánové, že toho valacha nemohu potřebovat! A krmit ho zadarmo —?“

Jenerál Sekavec ze Sekanic měl pod koleny obě nohy dřevěné. Jeho někdejší vlastní, jež mu byl taliánský granát urazil, odpočívaly kdesi u Solferina.

O tom však Makovickým neřekl dříve nikdo ani slova. (V srpnu 1904.)

Po čtyřiceti letech.

„Co pak asi dělá Leontýna Zamrzlíkova?“ řekl si pan vrchní finanční rada Fiala.

Když to řekl, vypoulil oči úžasem, že si na Leontýnu vzpomíná teprv teď. Neboť už celý týden byl „ubydlen“ (jak on říkal) ve vytoužené Praze.

Ovšem, kdyby si byl dovedl pomysliti, s jakými obtížemi je takové nové „ubydlení“ po čtyřiceti letech spojeno a co drobných i velkých zklamání ho tu očekává, byl by nad Prahou nepochybně udělal kříž a byl by zůstal na zbytek života v oné své poslední ouřední štaci, v níž se dočkal zaslouženého odpočinku po dlouhé, dvaačtyřicetileté službě. Tam ztrávil posledních deset let služby, tam znal každý kout, tam vypěstoval známostí a přátelství dost — ba, tam nedaleko za městem na mírném návrší rozkládal se i neobyčejně útulný, poetický hřbitov, v jehož půdě kynulo po čase klidné, nerušené spočinutí — — —

Ale na to na vše právě pan vrchní rada nemyslil, když se stěhoval do Prahy! Po celých čtyřicet let měl jen Prahu na mysli, ba na očích, a po celých čtyřicet let si říkal: „Svou pensi, Honzíku, odsloužíš si v Praze! Venkova máš dost, až po krk. Však tam najdeš známých —“

Jak jen v tom se mýlil ubohý pan vrchní rada! Kam se všichni rozprášili a kolik jich už vůbec nebylo na tomto světě!

Ale když už v tom se zklamal — aspoň kdyby nebyl vzpomněl na Leontýnu Zamrzlíkovu!

Snadno řeknete. Ale sluší povědět, že pan vrchní rada zůstal svoboden. A sluší dále povědět, že vzpomínka na Leontýnu Zamrzlíkovu zasvitla mu nejednou na jeho dlouhé pouti životní, kterou konal sám, beze společnice. A že nejednou si pomyslil: „Ano, kdyby ona tu byla Leontýna — bylo by veseleji!“

„Najdu-li pak já ji, Leontýnu?“ řekl si pan vrchní rada dále. „Nejlépe bude, podívám-li se do — —“

Tu již uvázl. Na jméno ulice vzpomenouti nemohl. Pravda, panečku, je tomu dvaačtyřicet let, co bydlil u Zamrzlíků. Ale na jméně nezáleží. Že to bylo kdesi u sv. Petra, věděl dobře, a že to byla slepá nebo zdánlivě slepá ulice, pamatoval taky. Pravda, vlastně nebyla slepá, ale on, pan vrchní rada — tehdáž arci mladý studios Jan Fiala — netroufal si nikdy projít až na konec a pak úzkým tím chobotem, kterýž

vedl někam k vodě. Povídalo se, že za tím chobotem už leckdo navždy zmizel.

A Jan Fiala nebyl ani zvědav, kam chobot vede. Jemu bylo tak dobře ve studentské světničce, do níž se vcházelo z veliké, rodinné světnice za hokynářským krámem paní Antonie Zamrzlíkové. Zvláště když přicházela Leontýna, dcera paní Zamrzlíkové, aby mu poklidila, pokojík spořádala. A byla to dívčina velmi pečlivá a pořádku milovná, neboť přes tu chvíli byla v pokojíku studentově, zvláště v dobách, kdy měla maminka plný krám lidí a plné ruce práce, a stále měla u Jana Fialy co uklízet, rovnat, otírat.

Velmi často jí Fiala říkával:

„Počkejte, Leontýnko, já vám pomohu...“

Ale ku podivu jest, že čím více Jan Fiala Leontýně pomáhal, tím déle její práce trvala, a že při takovémto pomáhání studentově se často ozývalo: „Ale počkejte, pane Jene, nechte mne — — —“

A taky se stávalo, že někdy v krámě ztichlo dříve, než se mladí lidé ve studentském pokojíčku nadáli, a potom že zavrzaly tři dřevěné a vyšlapané schody, po nichž se vystupovalo z krámu do rodinné světnice. A teprv toto vrzání schodů varovalo Leontýnu, i vyletěla rázem z pokojíčku do velkého pokoje na štěstí dříve ještě, než se otevřely dveře z krámu, které sice byly skleněné, ale zevnitř čistým „fór-

hankem" zavěšené. A tu paní Antonie Zamrzlíková nalézala dceru s utěrákem v ruce a všechnu planoucí a sotva dechu popadající a ptávala se:

„Co pak děláš, Tynko, že jsi tak říčná?"

A Leontýna odpovídala:

„Uklízím, utírám — je toho všady plno..."

A kdyby paní Zamrzlíková byla v takové chvíli vešla k Janu Fialovi, byla by shledala, že je taky rudý jako zoun a taky nepostačí dýchat, a kdyby mu byla sáhla na srdce, byla by se ulekla, jak se rozbouchalo.

Ale matka Zamrzlíková zbytečně do pokojíku nechodila, poněvadž věděla, že Jan Fiala pilně studuje a nemá býti vytrhován...

* * *

Do úzké ulice ve čtvrti Petrské volnými a nějak opatrnými kroky vchází starý pán. Ano, poznává ji. Je to táž ulice, v níž poslední rok studií bydlil. Hle, tamto dále se ulice ohýbá a ztrácí v úzký chobot, v němž by sotva mohl ruce roztáhnouti. A tuhle po pravé straně kdesi třetí, čtvrtý dům — tu býval krám paní Zamrzlíkové. — Vždyť je tu ještě!

Arci, zdá se starému pánu, že je to taky nějak zestárlé, ale přec ho cosi popadá za srdce. Tady bydlíval! Tímto krámem a velikou světnicí za ním procházíval do svého pokojíku. Vzpomíná živě, jak obě okna velké světnice, vedoucí na

široký dvůr, byla plná květin, zejména fuksií a rudých, ohnivých pelargonií. Taky jeho okno bylo tak zaplněno květinami, že ze dvora nemohly proniknouti všetečné pohledy do pokojíku. O to pečovala sama Leontýna, vyplňujíc každou mezeru, kdekoli jen se časem objevila, a říkajíc k Janu Fialovi:

„Abyste tu měl pokoj, pane Jene; aby vám sem nečuměli ze dvora do študýrování...“

A Jan Fiala býval velmi povděčen za tuto starostlivost, zvláště ve chvílích, kdy Leontýnce pomáhal uklízet. — —

* * *

Čím blíže krámu, tím zdlouhavěji kráčel starý pán, jen aby pohled jeho dovnitř déle trval. Ale dlouho-li trvá, než takový krám přejde? Pět, šest kroků, a byl za ním. Okamžik ten arci nestačil, aby mohl jeho útroby proniknouti.

I došel pan vrchní rada na konec ulice, až tam, kde se zaškrcovala v úzký chobot, načež se obrátil a kráčel po chodníku protějším.

Jde, jde, a na mušce má toliko známý krám. Hledí k němu, jako by chtěl zeď proniknouti, když pouhé dveře nestačí. A nepozoruje starý pán, že tu a tam v krámcích kdosi se postavil mezi dveře nebo v přízemních bytech že kdosi vyhlédl oknem.

Zdá se, že podobný zjev je tu poněkud ná-

padný; že nikdo nekoná promenádu právě touto ulicí, ale že každý projde jí co nejchvatněji. Nebo nic tu neláká, žádná monumentální stavba, žádná nádherná výkladní skříně. Tu jest hokynářství, tamto uhlíř, opodál výčep, ještě dále niťařský krámek.

A proto, když starý pán na konci ulice opět se obrátil a po třetí chodník její měřil, nevšímaje si jiného než krámu hokynářského, vycházeli již zvědaví sousedé až před krámy, na ulici.

Snad by tak byla učinila i majetnice hokynářství, kdyby pan vrchní rada, přiblíživ se, nebyl si povšiml, že na pultě hned u dveří jest ošatka s krejcarovými slanými houskami. To je „zlatý most", po němž se dostane dovnitř!

Sáhl do kapsy, vyňal dva krejcary a shrbiv se v nízkých dveřích vešel do krámu.

Jako by příchod jeho byl očekáván — a to s jistou starostlivostí neb obavou očekáván — jak jen vstoupil, dva neb tři kroky před ním se vynořila stará ženština a spěchala mu ze zápulí vstříc, jako by mu chtěla cestu dále zameziti.

„Co pak si přejou — —?"

Řekla to nevrle, mrzutě, netrpělivě, jako by ji byl vytrhl z práce kdovíjak důležité a naléhavé.

Starého pána toto uvítání trochu zarazilo. Položil své dva krejcary na pult a řekl:

„Dvě krejcarové pletenky bych prosil."

„Tuhle jsou!" vztáhla matrona pravici k ošatce s karásky a současně sáhla po krejcarech na pultě.

Pan vrchní rada vybíral, vybíral, a ježto se mu housky líbily, vytáhl ještě dva krejcary a vzal pletenky čtyři. Ukládaje housky do kapes díval se šourem na babici, ale sotva že jejího pohledu vydržel.

Zcela určitě poznával, že to není paní Antonie Zamrzlíková, ač skoro s jistotou očekával, že se s ní setká. Zapomněl na časovou mezeru čtyřiceti let.

Tahle panička je menší, mrzutějšího vzezření než bývala stará paní Zamrzlíková, a pak je nějak „boulovatá", připadalo panu vrchnímu radovi.

Srovnal kapsy, zapjal kabát, a jako by chtěl cosi říci, obrátil se k paničce. Ale setkav se zase s nevrlým jejím pohledem, zhluboka povzdechl.

„Můj ty Bože," pomyslil si, „to se to všechno změní za čtyřicet let! Bývalo to zde veselejší!"

A otočil se k odchodu.

Byl zas u dveří a již sahal po klice, aby si otevřel a vyšel, ale ještě otálel. Odejde-li takto, nic nezvěděv, šel sem vlastně marně, zvědavost svou neukojil.

Ach, nesprávné to slovo! Nebyla to čirá, všední zvědavost, co ho sem vedlo. Vábily ho vzpomínky mládí — vzpomínky, které v sobě živil po všechna léta další a které mu tak pů-

vabně malovaly někdejší život studentský. Bylo v něm dosti mizerie, dosti nedostatku, strádání, a všechna ta studentská léta byla propletena nekonečnou starostí, obavou a nejistotou, jak bude dále? „Studuj, hochu, studuj!“ říkávali mu po celé prázdniny doma, a „studuj, hochu, pilně studuj!“ napomínali ho v dopisech do Prahy; „studuješ jen pro sebe, pro svou budoucnost, ne pro nás!“

Pravda, studuje se, studuje, ale kam pak, až bude vystudováno? S domovem konec, a kde na něj čekají?

Na jedné straně tíha studií, na druhé straně velikánská otázka: co, až s nimi bude hotov?

Ale na všechny ty starosti a na všechno kolísání v nejistotách bylo dávno zapomenuto a zbyly jen vzpomínky na chvíle veselé, rozkošné — a těch zažil pod touto střechou, v těchto skrovných prostorách dost a dost. Po všechen život vděčně jich vzpomínal — a teď by měl odejíti, neshledav se s ničím? Naprosto s ničím? Vždyť je-li tu posud on, je zde jistě taky ještě cosi z oné radostné minulosti!

Otočil se tedy u samých dveří a pronesl hlasem, v jehož zvuk vkládal zároveň omluvu, že ještě zdržuje:

„Že jsem tak smělý, račte dovolit: co pak paní Zamrzlíková — — —?“

Hokynářka se na starého pána udivena podívala:

„Jaká paní Zamrzlíková?“

„Nu, paní Zamrzlíková — paní Antonie Zamrzlíková, která v tomhle krámě bývala —“

Teď se ve tváři babice zračilo nejen udivení, ale již i jakési podezření. Starý pán ovšem netušil, že i tato matrona byla sledovala jeho trojí pochod ulicí, jeho zkoumavé pohledy, vysílané ke krámu a do krámu, a že z nich nehádala na nic dobrého. A netušil, kterak po jeho nevinných otázkách byla v nitru svém nadobro přesvědčena, že jeho obcházení a vniknutí do krámu neznamená nic kalého.

„Paní Zamrzlíková?“ otázala se ostře. „Co pak by oni chtěli paní Zamrzlíkové?“

„Inu, paničko, rád bych ji viděl, dobrou paní Zamrzlíkovou, rád bych s ní promluvil, najdu-li ji,“ odpovídal pan vrchní rada, a hlas jeho při těchto slovech nějak jihl.

Matrona, jako by před sebou chtěla utvořiti pevnou hradbu, založila křížem ruce na mocných ňadrech, naditých do strakaté švonepajové kazajky, a její pěsti v založení tom se pevně zaťaly. Dívala se pronikavě na starého pána a tázala se:

„Mají snad oni něco za paní Zamrzlíkovou?“

Pan vrchní rada bezděky se zasmál této divné otázce.

„I, Bůh zachraň, milá paní! Dokonce nic! Byli jsme si vždy ve všem právi — a jestli někdo za někým snad — mohla nanejvýš ona mít za

mnou nějaký krejcar — za nějakou housku, za nějakou homolku — ač nevím o ničem, protože jsme se pokaždé svědomitě vypořádali. Ale tak — ze staré známosti bych rád — —"

„To ji zmeškali, paní Zamrzlíkovou, milej pane — a hodně zmeškali. Ta už na dvacátý rok vyspává na Volšanech, Pánbůh jí dej lehké odpočinutí!"

Tvář starého pána ztuhla a zhranatěla bolestným překvapením. Bezděky sňal klobouk, naklonil hlavu jako nad hrobem a zašeptal spíše k sobě než k hokynářce:

„Tak ona je na pravdě boží, dobrá matka paní Zamrzlíková! Inu arci, měla ona už tehda pěkná léta — — —"

„Pětasedmdesát jí bylo ve smrti, a to už tři roky neviděla," řekla hokynářka.

„Chudák, chudák," politoval starý pán, hlavu zas pokrývaje. — Chvíli tak postál, hledě přes babku hokynářku nebo kolem jejích rozsáhlých boků do pozadí krámu, k oněm skleněným dveřím nade třemi vyšlapanými stupni — ke dveřím, jimiž před čtyřiceti lety den co den několikráte procházel, a teď teprve se rozpomenul, že by vlastně měl babce vyjeviti příčinu svého účastenství, i řekl:

„Abyste mi neměla za zlé, milá paničko, že jsem byl tak smělý: já jsem tu kdysi u dobré matky Zamrzlíkové bydlil — můj Bože, je tomu přes čtyřicet let — tam napravo z veliké

světnice, v tom pokojíčku, když jsem studoval — — —“

„Jo, jo,“ přisvědčila hokynářka — slova její nezněla již tak tvrdě a nevrle, jako na počátku — „bejvali tu študenti na bytě, bejvali.“

„— a kdybych se směl opovážit,“ pokračoval starý pán, „nemohl bych se na ten milý pokojíček podívat?“

Na tváři babice vyskočil opět výraz podezření a nedůvěry. To je nějaký podivný člověk! Kvartýr chce prolézat! Ale jeho žádost byla pronesena tak naléhavě a skoro tklivě zároveň, že nedovedla zhola odříci, i pokusila se brániti jenom námitkou:

„Je tam náramný nepořádek, milej pane — u nás není mnoho času na úklid —“

„To já znám, paničko milá, jako všady v domácnosti,“ odpověděl starý pán a rozkročil se směrem ke schůdkům.

Stará ženština již nevěděla, jak by této návštěvě zabránila. Poddala se tedy a následovala podivného muže, pod nímž vrzaly vetché schody, plné dolíků i vyvstalých, posud vzdorujících suků.

Skoro se pod ním nohy třásly, když vstoupil do veliké světnice, z níž proti němu vyrazila směsice všelikých zápachů, jako by spěchala na pomoc ohrožené domácí paní. Stálo tu několik postelí od rána neustlaných, plných peřin v kanafasových, uválených cejchách, a co

kde kolkolem, doplňovalo souladně obraz této noclehárny. Tři, čtyři kroky, a starý pán stál na prahu pokojíku, který mu kdysi býval celým světem.

Popadlo ho cosi za srdce, když se octl v prostoru, v němž ztrávil kus mladého života svého. Ale zároveň jej odtud i něco vypuzovalo.

Především ho přepadl dojem, že jak světnice rodinná, tak i bývalý jeho pokojík se o celou polovinu někdejších rozměrů svých scvrkly, srazily. Hlavou skoro stropu se dotýká, zdi se pošinuly blíže k sobě. Těsno všady, že sotva lze dýchati. Kdysi tak útulno, veselo, čisto — nyní pochmurno, šedivo, zpuštěno vše jako po ohni. Okna kdysi plná kořenáčů, teď po květinách ani památky. Odkvetly a zmizely jako vše, co ho tu kdysi vítávalo.

Rychleji, než vcházel, vrací se pan vrchní rada zase do krámu, který ze všeho ještě nejspíše zachoval svůj někdejší vzhled, a v krámě teprve z plných plic vydechl, neboť uvnitř si netroufal.

Ještě však jednu otázku má, než odejde, a teď se k ní odhodlal.

„Že jsem tak smělý, paničko: paní Zamrzlíková měla taky dcerušku Leontýnku. Kam pak ta se poděla, prosím vás?“

„No, kam by se byla poděla, starej pane! Nikam se nepoděla, ta je zde, chvála Pánubohu!“

„A kde pak, prosím vás, paničko?“

„No kde pak bych byla, ke všem všudy! Byla jsem jediná dcera nebožky panímámy a vedu to již na dvacátý rok na vlastní paletu.“

Pan vrchní rada vypoulil oči, jako by hleděl na zjevení.

„Vy jste Leontýna...!“ zvolal pln úžasu.

„Bodeť že Leontýna — Leontýna Kacaburdová — já měla Frolijána Kacaburdu — je už tam taky, dej mu Pánbůh — — ale dobrýho jsem s ním neměla nic —“

„Vy jste Leontýna Zamrzlíkova!“ opakoval pan vrchní rada, hledě na vdovu Kacaburdovou a snaže se proniknouti nebo sloupnouti tu škrabošku, pod níž se skrývala někdejší jeho Leontýnka.

Ale všechno úsilí jest marné. Ať sebe úporněji shledává někdejší rysy oné Leontýnky, která tak pečovala o jeho pokojík — nynější její postať vzdoruje všem pokusům restauračním. Bývalá usměvavá, ochotná, křepká Leontýna utopila se v paní Kacaburdové, zmizela v ní, propadla se. Pravda, věděl dobře pan vrchní rada, že nenajde Leontýnu osmnáctiletou, jak se s ní kdysi rozloučil: ale že na ní nepozná ani rysu, ani vlasu, ani zvuku jediného, toho se nenadál.

* * *

S pocitem skoro hanbivým vychází z úzké, zdánlivě slepé uličky starý pán s hlavou schý-

lenou a čím dál tím spěšněji kráčí, jako by chtěl čemusi uniknouti.

Konečně má za sebou Petrské náměstí, zvonici, kráčí Poříčím a teprve na Josefském náměstí se zastavuje, aby vydechl a dechu nabral.

Zcela úkradmo se ohlíží, zmizela-li za ním již osudná ta končina se vším všudy, a hovoří k sobě:

„Milej ty Johanes, tam již hnedle tak nepůjdeš," a stírá s čela pot. „Změnila ona se ta Leontýna, pro Krista Ježíše, ta se změnila!"

Hlavou mu letí vzpomínka, jak chytával kdysi Leontýnku, když mu po nějakém šelmovství chtěla z pokojíku utéci (rozumí se, p ř e d s t í r a l a toliko, že mu uteče): rychle jí zezadu provlékal pod rameny ruce a na jejích rozpukajících ňadrech pevně je spínal. Pak se Leontýnka nemohla ani hnout a neutekla.

Tato vzpomínka vyvolala v něm pomyšlení na strakatou kazajku švonepajku paní Kacaburdové, promaštěnou stálým otíráním prstů a všemi směry naditou.

Pan vrchní rada odprskl a mnul šátkem ústa, čelo, tváře, jako by ho byl kdosi něčím nemilým polil... (V červnu 1910.)

OBSAH:

MUŽ BEZ TŘINÁCTKY.

Muž bez třináctky 11
Mimo svět 21
Terno 29
Minulost 39
Po „visitě“ 48
Kterak oživlo mrtvé místo 55
V zajetí 68
Kterak pan Batysta přišel o rozum a o dům . . . 75
Nový závod 85
Šťastný den 94
Úleva 104
Dopis 116
Dvojí zkouška 125

Z JINÉHO SVAZEČKU.

Vznik a skon spolku „Nenastuzených“ 143
Čestný dar 177
Po čtyřiceti letech 198

KARLA LEGERA SEBRANÉ SPISY

Zahrnuto je v nich dílo oblíbeného autora po všech stránkách jeho tvůrčí činnosti. Vedle prací básnických a veršovaných povídek, podaných s vřelým půvabem, jsou tu romány ze života venkovského českého lidu, vedle historických obrazů, zachycujících doby slávy a ponížení národního, jsou tu skladby fantastické, satirické a humoristické. Je toho pestrá všehochuť, a každý čtenář nalezne tu pro sebe četbu poutavou a literárně hodnotnou.

Dosud vyšlo:

	Kč
I. LOUPEŽNÍCI NA CHLUMU. NEVĚSTA. 2. vyd.	26·—
II. TŘI ŠVADLENKY A JINÉ POVÍDKY. 2. vyd.	18·—
III. PODIVNÁ PŘÍHODA INŽ. VLAD. VEJVODY	
IV. AUGUSTIN FOJTÍK. TREST. KATUŠKA	11·60
V. VERŠE. ZAPOMENUTÉ SNY. TŘI POVÍDKY	10·—
VI. SUCHÝ ČERT. Historie z XVIII. století	
VII. O UMĚNÍ, UMĚLCÍCH A HLADOVÉ PAVLÍNĚ	20·—
VIII. KDO TU?	21·—
IX. O STARÉM LAKOMCI A JINÉ POVÍDKY	21·—
X. VENDULKA, HUSARKA MALÁ	24·—
XI. Z POETICKÝCH BESED	28·—
XII. V PLAMENECH A JINÉ HISTORICKÉ POVÍDKY.	24·—

(Poctěno státní cenou za r. 1925.)

Na prodej u všech knihkupců.

NAKLADATEL F. TOPIČ, KNIHKUPEC

v Praze I., Národní třída 11.

SEBRANÉ SPISY JANA NERUDY

Celý tento soubor básnických, povídkových a kritických děl podává nám pravý obraz síly a mohutnosti Nerudovy, z něhož přes všechna zklamání, pokoření a utrpení budou čerpati novou sílu a radostnou odvahu k životu všechna příští pokolení.

BÁSNICKÉ SPISY I. a II. Kč 15·— a 20·—
ARABESKY Kč 21·—
MALOSTRANSKÉ POVÍDKY Kč 20·—
OBRAZY Z CIZINY Kč 27·—
STUDIE KRÁTKÉ A KRATŠÍ II. Kč 12·—
DROBNÉ KLEPY II. a III. Kč 15·— a 14·—
PROTI SRSTI Kč 12·60
POLITIK POD ČAROU Kč 12·60
SATIRY I. a II. Kč 12·— a 11·80
PRAHA Kč 18·40
PRO ČESKÉ DIVADLO. DIVADELNÍ TÁČKY Kč 20·80
STUDIE VÁŽNÉ I HUMORISTICKÉ I. a II. Kč 14·40 a 14·—
ŽERTEM DO PRAVDY I. a III. Kč 8·— a 17·60
NEKROLOGY A FEUILLETONY ČASOVÉ Kč 15·—
ZBYTEK VERŠŮ. AFORISMY. RŮZNÉ. PŘEKLADY Kč 21·20
DIVADLO I. Kč 12·—, II. Kč 12·60, III. Kč 10·—, IV. Kč 10·60, V. Kč 12·—
LITERATURA I. a II. Kč 10·— a Kč 15·—
UMĚNÍ Kč 12·60

(Druhé ceny znamenají vždy další díl.)

MIMO TO OD J. NERUDY VYŠLO:

BALLADY A ROMANCE. V bibliofilské úpravě E. Hrbka, s 10 lepty A. J. Alexe. Cena na il. papíru Kč 100·—, váz. iap. papír Kč 150·—, obyč. vyd. Kč 6·50

HRADČANSKÉ POVĚSTI. Bibliofilsky vypraveno. Ilustr. Fr. Pavelka. — 2. vyd. Cena Kč 10·—

JAK TO PŘIŠLO, ŽE DNE 20. SRPNA R. 1849 O PŮL JEDNÉ S POLEDNE RAKOUSKO NEBYLO ROZBOŘENO. Bibliofilská úprava. Ilustr. J. Ulrych. Cena Kč 12·—

MALOSTRANSKÉ POVÍDKY. Bibliofilsky vypraveno. Ilustr. Josef Wenig. Cena Kč 65·—, váz. Kč 95·—

TÝDEN V TICHÉM DOMĚ. Bibliofilsky vypraveno. Ilustrováno 13 původními dřevoryty žáků grafické školy Maxe Švabinského. — Cena Kč 24·—. Číslovaný na similijapanu, vazba celokožená Kč 99·—; vazba celopergamenová Kč 115·—

Kromě toho:

HRADČANSKÉ POVĚSTI. Sbírka souvislé četby školní. — Sv. 40. — Vydal Fr. Tichý. Cena Kč 3·—

BÁBY A BABY. 2. vydání. Cena Kč 1·50

K ZÁKLADŮM NÁR. DIVADLA. Sestavil Ad. Wenig. Cena Kč 6·—

DIVADELNÍ HRY:

ŽENICH Z HLADU. Veselohra o jednom jednání. — Cena Kč 1·—

FRANCESKA DI RIMINI. Tragedie o 3 dějstvích. Cena Kč 2·—

NEVĚSTA. Žertík pro jednu osobu. Cena Kč 1·—

ŽENA MILUJE SRDNATOST. Veselohra o 3 dějstvích. — 2. vyd. Cena Kč 1·60

MERENDA NESTŘÍDMÝCH. Veselohra o 1 dějství. — 2. vyd. Cena Kč 1·—

JÁ TO NEJSEM. Veselohra o 1 dějství. — Cena Kč 1·—

Na prodej u všech knihkupců.

NAKLADATEL F. TOPIČ, KNIHKUPEC

v Praze, Národní třída 11.

Tiskem Unie v Praze.

Cena Kč

BINDING SECT. NOV 3 1972

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

PG 5038 H45 1905 dil 31
Herrmann, Ignát
Sebrané spisy